

Üniversite Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumları ve Eş Seçme Stratejilerinin İncelenmesi

Şevval Kaygısız

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Haziran 2024
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Canan Zeki
Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Sibel Dinçyürek
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Sibel Dinçyürek

2. Doç. Dr. Yeliz Akıntuğ

3. Yrd. Doç. Dr. Behiye Akacan

ÖZ

Bu çalışma Doğu Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları ve eş seçme stratejilerinin incelenmesi üzerinedir. İlişkisel benlik tutumlarının eş seçimi stratejilerine yönelik etkileri, katılımcıların demografik bilgileri kaydedilerek çeşitli değişkenlere göre bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışma DAÜ Hukuk Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden toplam 350 öğrencinin katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ilişkisel benlik düzeylerinin belirlenmesinde İlişkisel Benlik Ölçeği, eş seçme stratejilerinin belirlenmesi için ise Eş Seçme Stratejileri Envanteri kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik düzeyleri yüksek olup yaş, sınıf düzeyi, barınma türü, ilişki durumu açısından anlamlı bir fark yaratmamıştır. Eş seçimi stratejilerinde ise kadınlar daha yüksek puana sahip olup, erkeklere göre daha çok boyutta seçici oldukları görülmektedir. Yaş, fakülteler, sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farka rastlanılmamıştır.

Eş seçiminde tercih edilen ilk üç önceliğin ‘aile kurumu ve güven, aşk ve çocuk bakımı’ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlişkisel benlik ölçeğinden yüksek puan alan öğrencilerin eş seçiminde tercih ettiği öncelikler ise sırasıyla aile kurumu ve güven, aşk, çocuk bakımı, fiziksel özellikler, sosyoekonomik durum, bekaret ve son olarak dini ve siyasi benzerliktir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılarak gelecek çalışmalara yön verecek önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İlişkisel Benlik, Eş Seçme, Eş Seçme Stratejileri

ABSTRACT

This study examines the relational self-attitudes and mate selection strategies of Eastern Mediterranean University students. The effects of relational self-attitudes on mate selection strategies were examined, and whether there is a difference according to various variables was determined by recording the demographic information of the participants. The study was conducted with the participation of a total of 350 students from EMU's Faculty of Law, Faculty of Education, and Faculty of Health Sciences. In the study, the Relational Self Scale was used to determine relational self-identity levels, and the Inventory of Mate Selection Strategies was used to determine mate selection strategies.

According to the results of the study, EMU students had high levels of relational selves, and there was no significant difference in terms of age, grade level, type of housing, and relationship status. In mate selection strategies, women had higher scores and were more selective in terms of dimensions than men. No significant difference was found in terms of age, faculties, and class level.

It was concluded that the first three priorities in choosing a spouse were "family institution and trust, love, and childcare." The priorities preferred by students with high scores on the relational self-scale in choosing a spouse are family institution and trust, love, childcare, physical characteristics, socioeconomic status, virginity, and finally religious and political similarity.

The results obtained from the study were discussed within the framework of the relevant literature, and suggestions were made to guide future studies.

Keywords: Relational Self, Mate Selection, Mate Selection Strategies

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın yürütülmesinde, her zaman enerjisiyle ve güler yüzüyle desteğini, bilgisini, emeğini ve yol göstericiliğini esirgemeyen değerli tez danışmanım Prof. Dr. Sibel Dinçyürek’e, bana bu yolda gösterdikleri maddi manevi destek, ilgi ve verdikleri motivasyon ile her daim yanımda olduklarını hissettiğim canım aileme, çalışma sürecimde yanımda olarak küçük ya da büyük desteği olan, başaracağıma dair inançlarıyla beni her zaman motive eden ve iyi hissettiren biricik arkadaşlarıma ve değerli hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Şevval Kaygısız

Haziran 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
KISALTMALAR.....	xiii
TABLO LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİL LİSTESİ.....	xvii
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Önemi.....	6
1.3 Araştırmanın Amacı.....	8
1.4 Problem Cümlesi.....	9
1.5 Alt Problemler.....	9
1.6 Sınırlılıklar.....	9
1.7 Sayıtlar.....	10
1.8 Tanımlar.....	10
1.8.1 Eş Seçimi.....	10
1.8.2 Eş Seçme Stratejileri.....	10
1.8.3 Benlik.....	10
1.8.4 İlişkisel Benlik.....	10
2 KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	12
2.1 Üniversite Öğrencileri ve Beliren Yetişkinlik Dönemi.....	12
2.2 Benliğin Tanımı.....	13
2.2.1 Benlik Yapıları.....	14

2.3 Benlik Kavramına İlişkin Kuram ve Yaklaşımlar.....	19
2.3.1 Psikoanalitik Kuram.....	19
2.3.2 Psikososyal Gelişim Kuramı.....	21
2.3.3 Bağlanma Kuramı.....	23
2.3.4 Öz Belirleme Kuramı.....	23
2.3.5 Sembolik Etkileşimci Kuram.....	24
2.3.6 İnsancıl Kuram.....	25
2.4 Benlik ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	26
2.4.1 Benlik ile İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	26
2.4.2 Benlik ile İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	28
2.5 Eş Seçim Süreci.....	33
2.6 Eş Seçimini Etkileyen Faktörler.....	35
2.6.1 Kişisel Özellikler.....	35
2.6.2 Fiziksel Özellikler.....	36
2.6.3 Cinsiyet.....	37
2.6.4 Yaş.....	37
2.6.5 Eğitim Düzeyi.....	38
2.6.6 Sosyoekonomik Özellikler.....	39
2.6.7 Dini Etkenler.....	40
2.6.8 Siyasi Etkenler.....	42
2.6.9 Ailenin Etkisi.....	42
2.6.10 Anne Baba Tutumu.....	43
2.6.11 Yetiştirilme Tarzı.....	45
2.6.12 Kültürel Etkenler.....	45
2.7 Eş Seçme Kuram ve Yaklaşımları.....	46

2.7.1 Psikoanalitik Kuram.....	46
2.7.2 Evrimsel Kuram.....	46
2.7.3 Birbirini Tamamlayan Gereksinimler Kuramı.....	47
2.7.4 Uyarıcı Değer Rol Kuramı.....	47
2.7.5 Cinsel Stratejiler Kuramı.....	48
2.7.6 Sosyal Rol Kuramı.....	48
2.7.7 Süreç Süzgeç Kuramı.....	48
2.7.8 Ortak Özellikler Kuramı.....	49
2.7.9 Zıt Özellikler Kuramı.....	50
2.8 Eş Seçimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	50
2.8.1 Eş Seçimi ile İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	50
2.8.2 Eş Seçimi ile İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	51
3 YÖNTEM.....	56
3.1 Araştırmanın Modeli.....	56
3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	56
3.3 Veri Toplama Araçları.....	58
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	58
3.3.2 Eş Seçme Stratejileri Envanteri.....	58
3.3.3 İlişkisel Benlik Ölçeği.....	60
3.4 Verilerin Toplanması.....	61
3.5 Verilerin Analizi.....	61
4 BULGULAR.....	64
4.1 DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Cinsiyet, Yaş, Bölüm, İlişki Durumu vb. Bağımsız Değişkenler Açısından Karşılaştırılması.....	64

4.2 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Cinsiyet, Yaş, Bölüm, İlişki Durumu vb. Bağımsız Değişkenler Açısından Karşılaştırılması.....	72
4.3 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler.....	86
4.4 İlişkisel Benlik Ölçeğinden Yüksek Puan Alan DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler.....	90
5 TARTIŞMA VE YORUM.....	93
5.1 DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarına İlişkin Tartışma ve Yorum...	93
5.1.1 DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Yorumlanması.....	93
5.1.2 DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Bağımsız Değişkenlere Göre Tartışılması.....	94
5.2 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerine İlişkin Tartışma ve Yorum.....	97
5.2.1 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Yorumlanması.....	97
5.2.2 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Tartışılması.....	98
5.3 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Önceliklerin Yorumlanması.....	104
5.4 İlişkisel Benlik Ölçeğinden Yüksek Puan Alan DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler.....	106
6 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	109
6.1 Sonuçlar.....	109
6.2 Öneriler.....	112
6.2.1 Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	112
6.2.2 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	113
6.2.3 Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler.....	114
KAYNAKLAR.....	115

EKLER.....	135
Ek 1: Kişisel Bilgi Formu.....	136
Ek 2: Eş Seçme Stratejileri Envanteri.....	140
Ek 3: İlişkisel Benlik Ölçeği.....	142
Ek 4: Etik Kurul Onayı.....	144
Ek 5: Ölçek İzinleri.....	145

KISALTMALAR

Akt	Aktaran
DAÜ	Doğu Akdeniz Üniversitesi
EMU	Eastern Mediterranean University
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
TDK	Türk Dil Kurumu
vd.	ve diğerleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1: Çalışmanın Örneklemini Oluşturan Üniversite Öğrencilerinin Tanımlayıcı Özellikleri.....	57
Tablo 4.1: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarına Ait Betimsel İstatistik Analiz Bulguları.....	64
Tablo 4.2: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Cinsiyet Açısından Kıyaslanması T-Testi Sonuçları.....	65
Tablo 4.3: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Yaş Açısından Kıyaslanması Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	66
Tablo 4.4: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Fakülte Açısından Kıyaslanması Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	66
Tablo 4.5: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Sınıf Düzeyi Açısından Kıyaslanması Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	67
Tablo 4.6: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Yaşanılan Yer Açısından Kıyaslanması Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	67
Tablo 4.7: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Barınma Türü Açısından Kıyaslanması Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	68
Tablo 4.8: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Algılanan Aile Tutumu Açısından Kıyaslanması Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	68
Tablo 4.9: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Ekonomik Gelir Algısı Açısından Kıyaslanması Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	69
Tablo 4.10: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Kişisel Özelliklerine Bağlı Sosyal İlişkilerini Olumlu veya Olumsuz Etkilemesi Açısından Kıyaslanması T-Testi Sonuçları.....	70

Tablo 4.11: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Kişisel Özelliklerine Bağlı Duygusal Arkadaş Seçme Kriterlerini Olumlu Veya Olumsuz Etkilemesi Açısından Kıyaslanması T-Testi Sonuçları.....	70
Tablo 4.12: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının İlişki Durumu Açısından Kıyaslanması Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	71
Tablo 4.13: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerine Ait Betimsel İstatistik Analiz Bulguları.....	72
Tablo 4.14: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması Mann- Whitney U Sonuçları.....	75
Tablo 4.15: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Yaş Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Sonuçları.....	76
Tablo 4.16: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Fakülteler Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Sonuçları.....	77
Tablo 4.17: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Sınıf Düzeyi Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Sonuçları.....	78
Tablo 4.18: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Yaşanılan Yer Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Sonuçları.....	80
Tablo 4.19: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Barınma Türü Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Sonuçları.....	81
Tablo 4.20: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Algılanan Aile Tutumu Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Sonuçları.....	82
Tablo 4.21: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Ekonomik Gelir Algısı Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Sonuçları.....	83

Tablo 4.22: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Kişisel Özelliklerine Bağlı Sosyal İlişkilerini Olumlu veya Olumsuz Etkilemesi Açısından Karşılaştırılması Mann- Whitney U Sonuçları.....	84
Tablo 4.23: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Duygusal Arkadaş Seçme Kriterlerine Bağlı Olarak Olumlu veya Olumsuz Etkilemesi Açısından Karşılaştırılması Mann- Whitney U Sonuçları.....	84
Tablo 4.24: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin İlişki Durumu Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Sonuçları.....	85
Tablo 4.25: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler.....	87
Tablo 4.26: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler Renk Skalası.....	88
Tablo 4.27: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Önceliklerin Eş Seçme Stratejileri Envanteri Maddeleri Açısından İncelenmesi.....	88
Tablo 4.28: İlişkisel Benlik Ölçeğinden Orta Düzeyin Üzerinde Puan Alan DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler.....	91
Tablo 4.29: İlişkisel Benlik Ölçeğinden Yüksek Puan Alan DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler.....	91

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 4.1: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerine Envanteri ve Alt Boyutlarına Ait Normallik Dağılımına İlişkin Histogram Grafikler.....	74

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

21. yüzyılda değişen koşullar, çok kültürlü evliliklerin yaygınlaşması, boşanma oranlarının artması, değer yargılarımızın değişimi, eğitim süresinin uzaması ve teknolojinin hayatımıza girmesi, eş seçimini bireyler için önemli kılmakla birlikte eş olacak kişinin gelecekte hayatımıza yön verecek bir tercih sebebi olarak kabul edilebileceğini varsayabiliriz.

Eş seçimi bireyin hayatının geri kalanını etkileyen önemli bir süreçtir. Bireyin hayatını geçireceği kişiyi, geleceğini ve mutluluğunu etkilemektedir. Bu nedenle eş seçiminin doğru yapılması, günümüzde artan boşanma oranları da ele alındığında, evlilikte mutluluk ve uyumun sağlanabilmesi açısından son derece önemlidir. Eş seçim süreci ve eş seçme kriterleri kültürden kültüre, değişen yaşam koşullarına, eğitim seviyesinin artması ile birlikte değişen toplumsal yapı ve bireyin beklentilerine göre farklılık gösterebilmektedir. Eğitim seviyesinin yüksek olduğu üniversiteler de bireyin eş seçim sürecini şekillendiren kurumlardan biridir. Eş seçim sürecinin ilk adımlarından biri sayılabilecek üniversite yaşamı bu bağlamda önemli görülmektedir (Başay, 2015; Yıldırım, 2019; Karakamış, 2020; Korunur ve Taştan, 2020).

Üniversite yaşamı bireyin karşı cinsle yakın ilişkiler kurmaya başladığı, uzun süreli ve bazıları da ciddiyete taşınan ilişkilerin yer aldığı bir ortam olması nedeniyle bu çalışmanın üniversite öğrencileri ile yapılarak onların görüşlerinin alınması önemli

görülmektedir. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda karşı cins ile kurulan yakın ilişkilerin eş seçiminde etkili olduğu görülmektedir (Korunur, 2020).

Evlilik, bireyin yaşamının büyük bir bölümünü kapsayan karmaşık bir süreçtir. Bireyin başkalarıyla kurduğu ve sürdürdüğü ilişkiler yaşamını anlamlı kılar. Evlilik, bu ilişkiler içerisinde en özel yere sahiptir. İnsanların anlamlı bir yaşam sürmek, sevdiği insanla tüm zorluklara karşı dayanışma içinde bir ömür geçirerek birlikte yaşamak, nesillerini devam ettirmek, sevme- sevilme, güven duyma, ait olma, toplumda statü kazanma gibi ihtiyaçlarını karşılamak gibi pek çok nedenle evlendiklerini söylemek mümkündür (Bozgeyikli ve Toprak, 2013; Çelik ve ark., 2021)

Sağlıklı ve mutlu bir evlilik eşlerin iyi anlaşabilmesine, uyum sağlayabilmelerine, birbirlerinin istek ve ihtiyaçlarına duyarlı olmalarına bağlıdır. Evlilik ilişkisinde uyum ve doyumun sağlanabilmesi eş seçimi ile yakından ilişkilidir. Sağlıklı bir evlilik sağlıklı aileleri de beraberinde getirmektedir. Bu ailelerde büyüyen çocukların da gelecekte eş seçim tutumları üzerinde etkili olacaktır. Bu nedenle eş seçimi sağlıklı aile ve dolayısıyla da sağlıklı toplum yapısına sahip olma ile yakından ilişkilidir. Bu noktada eş seçimi üzerine yapılan araştırmalar son yıllarda artış göstermektedir (Korkulu, 2019; Körük, 2019; Babahanoğlu, 2020).

Eş seçimi bireyin yaşamı boyunca aldığı en önemli kararlardan biridir. Eş seçim sürecinde bireyin kararlarını pek çok faktör etkileyebilmektedir. Kişinin ilişkilere dair algı ve tutumları, bir ilişkinin nasıl olması gerektiği hakkındaki düşünceleri, evlenmeyi düşündüğü kişiye karşı duygu ve düşünceleri, eş adayının kişisel ve fiziksel özellikleri, sosyoekonomik durumu, yaşı, eğitim durumu, dini, siyasi ve kültürel inançları bireyin eş seçiminde etkili olan faktörlerdendir (Başay, 2015; Sprecher ve Metts, 1999; akt. Aydın ve Demir, 2017; Korkulu, 2019).

Eş seçimi evlilikte uyum, doyum ve mutluluğu etkileyen faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik doyumu, eşler arası uyum sağlayabilme, sağlıklı iletişim, mutlu bir yaşam eş seçimi ile yakından ilişkilidir (Beştepe ve ark., 2005).

Eş seçim sürecinde bireyi etkileyen bazı faktörler bulunmaktadır. Bunlar; cinsiyet, eğitim durumu, yaş, sevgi, cinsel uyum, meslek, ekonomik durum, fiziksel özellikler, güven, ailenin eş adayını onaylaması, kültürel faktörler, evlenmeden önce romantik ilişki yaşama veya görücü usulü evlenme eş seçim sürecini etkileyen faktörlerdendir (Gözoğlu, 2015; Korunur, 2020).

Bunların yanında eş adayını sevmek, saygı duymak, koruyup kollamak, sadakat ve saygı duymak eş seçim kriterlerinde önemli faktörlerdendir. Eş adaylarının birbirine karşı olumlu duygu ve düşünceleri duygusal bağları güçlendirmektedir. Bunların yanında eş adaylarının birbirlerine karşı iletişim şekli, kullandıkları dil ve üslup da bireylerin yaşadıkları problemleri çözebilmelerinde ve uyum sağlayabilmelerinde önemli faktörlerdendir (Gözoğlu, 2015).

Eşlerin yaşam tarzlarının benzer olması eş seçim tercihlerini etkileyen faktörlerden bir diğeridir. Eşlerin benzer kültür, gelenek, ahlak ve inanç anlayışları yaşam tarzlarını belirlemektedir (Battal, 2008).

Başay'a (2015) göre üniversite öğrencilerinin eş adayında aradığı kriterlerde toplumsal ve dini özellikler taşıyan kişileri daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Eş adayının bakir/bakire olması erkekler tarafından önem verilen bir kriterken, kadınlar ise aile onayı ve kültürel özelliklerin uyumuna daha çok dikkat etmektedirler.

Başka bir çalışmada ise üniversite öğrencilerinde eş seçme kriterlerinde yer alan ilk on özellik; sevgi, saygı, dürüstlük, güven, hoşgörü, sadık, merhametli, psikolojik olarak sağlıklı, bakımlı ve sorumluluk sahibi olmasıdır (Efe, 2013).

Yıldırım'ın (2019) yaptığı bir çalışmaya göre üniversite öğrencileri eş adayının hoşgörülü olmasını, evlilikten önce aşk ilişkisinin olmasını, yaşam tarzlarının uymasını ve aile onayı kriterlerini önemsemektedirler. Aynı zamanda eğitim düzeyi, becerikli olma ve cinsel açıdan çekici olma boyutlarına verilen önemin yaşla doğru orantıda arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireyin eş seçimine dair tercihleri temelde içinde yaşadığı toplumdan etkilenmektedir. Bireyin algıları, tutumları ve seçimleri içinde bulunduğu toplumun özelliklerinden etkilenmektedir. Bireyin içinde yaşadığı toplum ve aile yapısı bireyin benlik yapısını etkilemektedir (Başay, 2015).

Aslında eş seçiminin kişinin benlik tutumu ile ilişkisi olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü insanın kendisini algılama biçimi, inanç ve tercihlerinin benliğin yapısını etkilediğini varsayabiliriz.

Benlik, kişinin kendisine dair algı ve inançlarıdır. Bireyin kendine dair özellikleri, tutum ve tercihleri benliğin bütününe oluşturmaktadır (Aslan, 1992; Başay, 2015).

Benlik kavramına dair ilk açıklamaları getiren kişi William James'tir. James, benliği kişinin kendisi hakkındaki varsayımları olarak görmektedir. Benlik, çevre ile etkileşim halindeyken kişinin kendini ele alış biçimi ve konumlandığı alandır (James, 1963; Cüceloğlu, 1991; Akt, Özen ve Gülaçtı, 2010).

Aydın (1996) benliği, kişinin bilişinde kendini betimlemesi, kendisine yönelik tutumları olarak ifade etmektedir. Benlik kişinin yaşam deneyimlerini, çevre ile ilişkilerini ve belli başlı yaşanmışlıklarını içermektedir.

Benlik, bireyin dünyaya geldiği andaki yaşam deneyimleri ile başlayarak çevre ile ilişkiler ve aile ortamı ile birlikte gelişir ve ilerleyen dönemlerde istikrar sağlanır. Benlik, bireyin diğerleri ile etkileşim içerisindeyken kullandığı bir yapıdır. Benliğin

sağlıklı gelişim ve oluşumu bireyin psikolojik sağlığını olumlu yönde etkiler. Kısaca benlik, bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyen, diğerlerinin de düşünce ve davranışlarından etkilenen, bireyin başkalarıyla kurduğu iletişim şeklini belirleyen bir yapı olarak tanımlanabilir (Başay, 2015).

Benlik kavramı, bireyci, ilişkisel ve toplulukçu olarak benlik yapıları şeklinde ele alınabilir. Bireyci benlik yapısı, kişiyi başkalarından ayıran, kişinin biricikliğini yansıtan benlik yapısıdır. Bireyci benlik yapısına sahip olan kişiler kendi başarılarına, çıkarlarına ve kişisel hazlarına odaklanırlar. Çevreden bağımsız olarak hareket ederler. İlişkisel benlik yapısına sahip olan bireyler ise çevreye bağımlıdırlar. Eylemde bulunurken kendi istek ve çıkarlarının yanında yakın çevresinin de isteklerini göz önünde bulundururlar. Kişisel başarının yanında çevrenin başarısını da gözetirler. Bu benlik yapısında kişilerarası ilişkiler ve bağlılık ön plandadır. Toplulukçu benlik yapısına sahip olan bireyler ise ait olduğu topluluğa bağlıdır. Kişilerarası uyum ve bağımlılık önemlidir. Toplumun çıkarına göre hareket edilir. Bu benlik yapısına sahip olan kişiler kendisinden beklenen rol ve davranışları sergileyerek kurallara uyum sağlarlar. Bu benlik yapısında topluma uyum sağlamak ve sürdürmek önemlidir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015; Akt, Çimen, 2017; Kağıtçıbaşı, 2013; Akt, Dede, 2015; Kashima ve Hardie, 2000; Akt, Yalçın, 2016).

Üniversite öğrencilerinin benlik yapıları hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde, 1998 yılında yapılan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin bireyci benlik eğilimine yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır (İmamoğlu, 1998; Akt, Başay, 2015).

Üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri ve benlik tipleri ile ilgili yapılan bir çalışmada aşk biçimlerinin benlik yapılarına göre farklılık gösterdiği, bireyci ve ilişkisel benlik yapısının ön sıralarda olduğu ve benlik tiplerinin eğitim düzeyi,

cinsiyet ve sosyoekonomik duruma göre farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Ercan, 2008).

Üniversite öğrencilerinde cesaret ve benlik yapıları arasındaki ilişkiye dair yapılan bir çalışmada ise ilişkisel benlik yapısına sahip bireylerin cesaret düzeylerinin yüksek olduğu, kopuk benlik yapısına sahip olan bireylerin cesaret düzeylerinin ise düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yalçındağ, 2009).

Karatekin'in (2013) üniversite öğrencilerinde benlik yapılarına göre başa çıkma stratejileri ve yaşam doyumunun incelenmesi konusunda yaptığı bir çalışmada ise cinsiyete bağlı olarak benlik yapılarının farklılaştığı gözlemlenmiştir. Ayrıca yaşam doyumu, öğrenim görülen düzey ve yerleşim yeri benlik yapıları açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Yukarıda belirtildiği gibi değişen koşullar ile birlikte eş seçim stratejilerinin de değişmesi güncel araştırmaların yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

Karakamış'a (2020) göre eş seçimi hayatta birçok insanın yaşadığı bir deneyimdir. Özellikle üniversite öğrencisi olan ve evlilik çağına gelmiş bireyler için önemli bir karar olabilir. Çünkü bireyin aile kuracağı kişinin kim olduğu büyük bir önem taşır.

Topaloğlu'na (2012) göre eş seçimi farklı bireylerin tercihleri, kültürleri ve inançlarına göre farklılık gösterse de birçok alanda ortak noktada buluşan bireylerin evliliklerinin daha uzun süreli ve sağlıklı olduğu ifade edilebilir. Bu ortak noktalar çiftlerin yaşam tarzları, değerleri, ilgi alanları gibi unsurları kapsayabilir.

Karakamış'ın (2020) ifade ettiği gibi evlilik ve eş seçimi ile ilgili düşünceler genellikle üniversite dönemine denk gelmektedir. Çünkü üniversite ortamı, birçok sosyal ve duygusal ilişki kurma ve sürdürme fırsatı sunar. Bu süreçte bireylerin duygu

ve düşünceleri farklılaşarak evlilik için eş seçme sürecine götürebilmektedir. Bireylerin eş adayını yeterince tanımaması, eş seçim kriterlerini eş adayının karşılamaması ilerleyen dönemlerde ayrılık ve boşanmalarla sonuçlanabilmektedir. Bu nedenle eş seçiminin önemli olduğu düşünülmektedir.

Aynı zamanda bu çalışmada örneklem grubu olarak Doğu Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin seçilmesinin de çokkültürlü bir yapıya sahip olması ve dolayısıyla dini inanç, duygusal aşk ilişkisi, fiziksel cazibe, eğitim seviyesi, aile uyumluluğu, daha önce cinsel deneyim yaşayıp yaşamaması, maddi durum, etnik köken gibi farklılıkları barındırması sebebiyle seçilmiş olup bu araştırmanın önemini artırdığı düşünülmektedir. Bozgeyikli ve Toprak'a (2013) göre eş seçimini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerinin eş seçim kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi ile ilgili yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre, eş seçim kriterlerinde diğer faktörlere göre en önemli görülen kriter kişilik olarak tespit edilmiştir. Daha sonra sırasıyla dini inanç, duygusal aşk, aile uyumluluğu, eğitim seviyesi, fiziksel cazibe, daha önce cinsel deneyim yaşanıp yaşanmaması, maddi durum, etnik uyum kriterleri gelmektedir. En az öneme sahip olan kriter siyasi tutum olarak tespit edilmiştir.

Başay'a (2015) göre eş seçim sürecini etkileyen birçok faktör göz önünde bulundurulduğunda bu faktörlerden biri de benlik yapısıdır. Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterlerinin benlik yapısı ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, eş seçme kriterlerinin bireylerin benlik yapısına göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Eş seçme kriterlerinde yer alan eş adayının daha önce cinsel deneyim yaşayıp yaşamaması toplulukçu benlik yapısına sahip olan bireylerde diğer benlik yapılarına göre daha yüksek oranda bulunmuşken, aynı dini inanca sahip olma ilişkisel benlik yapısına sahip olan bireylerde, aynı eğitim düzeyinde olma ve aşk ilişkisinin olması kriterleri

ise bireyci ve ilişkisel benlik yapısına sahip olan bireylerde daha yüksek oranda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu nedenle bireylerin sağlıklı ve mutlu bir evlilik hayatı için eş seçim sürecinde eş adayını ve kendini tanıması, sahip olunan benlik yapısının düşünce, duygu ve tutumlarına olan etkisinin farkında olmasının önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Ayrıca, bu çalışmanın eş seçimi ile ilgili düşüncelerin önem kazandığı ve ilişkilerin ciddiyete taşındığı üniversite döneminde yapılmasının önemli bir yere sahip olduğu ifade edilebilir. Bu çalışmanın yapılmasının psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji ve aile danışmanlığı alanlarına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejileri ile ilgili yapılan pek çok çalışmaya literatürde rastlanırken, eş seçme stratejileri ile ilişkisel benlik tutumlarının incelendiği doğrudan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Özellikle çok kültürlü bir yapıya sahip olan KKTC’de eş seçimi ile ilgili yeterli çalışmaların bulunmaması ile bu çalışmanın yapılmasına gerek duyulmuştur. Yapılan bu çalışma ile mevcut bilgi eksikliklerinin giderilerek literatüre katkı sağlanacağı ve konuya daha derin bir bakış açısı sunarak bundan sonra yapılacak olan çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir.

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada amaç; üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumlarının eş seçme stratejileri üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Ayrıca eş seçme stratejilerinin ve ilişkisel benlik tutumlarının bazı demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.4 Problem Cümlesi

Üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları ve eş seçme stratejileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5 Alt Problemler

1- Üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları ve eş seçme stratejileri,

a) Cinsiyet

b) Yaş

c) Fakülte

d) Sınıf düzeyi

e) Yaşanılan yer

f) Barınma türü

g) Algılanan aile tutumu

h) Ekonomik gelir algısı

ı) Kişisel özelliklerin sosyal ilişkileri etkileniş düzeyi

i) Kişisel özelliklerin duygusal arkadaş seçme kriterlerini etkileniş düzeyi

j) İlişki durumu

Değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2- Üniversite öğrencilerinin eş seçiminde tercih ettiği öncelikler nelerdir ve bu önceliklerin kadın ve erkek katılımcılar arasındaki dağılımı nasıldır?

3- İlişkisel benlik ölçeğinden yüksek puan alan öğrencilerin eş seçiminde tercih ettiği öncelikler nelerdir?

1.6 Sınırlılıklar

1. Araştırma ‘‘Eş Seçme Stratejileri Envanteri’’, ‘‘İlişkisel Benlik Ölçeği’’ ve kişisel bilgi formundan elde edilen verilerle sınırlıdır.

2. Araştırmadan elde edilen veriler yalnızca Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde Türkçe öğrenim gören öğrencilerinden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.7 Sayıtlar

1. Ölçek ve envanterlerin katılımcılar tarafından içten ve dürüst cevaplandırıldığı varsayılmaktadır.

2. Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İlişkisel Benlik Ölçeğinin istendik özellikleri belirlemede geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

1.8 Tanımlar

1.8.1 Eş Seçimi

Eş seçimi her iki cinsiyetin de birbirini tanıması ve birbirlerini gözlemlemesini gerektiren bir süreçtir. Bu süreç flört etme, sözlenme, nişanlanma, nikah ve düğün aşamalarını da içermektedir. Eş seçim süreci tarafların birbirlerini daha iyi tanıma ve anlamalarını sağlayarak kendileri için doğru seçim yapma olasılığını artırır (Doğru, 2017).

1.8.2 Eş Seçme Stratejileri

Evlenmek için gerekli özellikleri karşılayan iki karşı cinsin eş adayını seçmesiyle birlikte kendi istek ve beklentilerini karşılayıp karşılamadığına bakılmasıdır (Efe, 2013).

1.8.3 Benlik

Benlik, kişinin kendisi ve içinde bulunduğu çevreye ilişkin nasıl düşündüğünün ve hissettiğinin bir sonucudur (Özoğlu, 2019).

1.8.4 İlişkisel Benlik

Bireyin yakın ilişkilerinde (arkadaşlar, aile üyeleri) kendini nerede konumlandığı ve bu yakın ilişkilere dair memnuniyet düzeyini tanımlar. Kişinin

arkadaşları, aile üyeleri gibi yakın ilişkileri ile paylaştığı özelliklerden oluşmakla birlikte ilişki içerisindeki rolleri de tanımlamaktadır (Cross vd. 2000).

Bölüm 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde üniversite öğrencileri, beliren yetişkinlik dönemi, benliğin tanımı, benlik yapıları, ilişkisel benlik, eş seçimi ve eş seçme stratejileri, etkileyen faktörler, konuyla ilgili kuramsal açıklamalar, yurtiçi ve yurtdışındaki araştırmalar açıklanmaktadır.

2.1 Üniversite Öğrencileri ve Beliren Yetişkinlik Dönemi

Gelişim psikolojisi, insan yaşamını çeşitli gelişim dönemleri ile sınıflandırarak ifade etmektedir. Bu gelişim dönemleri dünyanın farklı yerlerinde, farklı kültürlerle göre farklı süre ve biçimlerde yaşansa da evrensel olarak kabul edilmektedir. Beliren yetişkinlik dönemi veya bir diğer adıyla genç yetişkinlik dönemi de ergenlik ve yetişkinlik arasında yer alan 18-25 yaş aralığını kapsayan bir gelişim dönemidir. Bu kavram ilk kez gelişim psikoloğu Jeffrey Arnett tarafından ortaya atılmıştır (Doğan ve Cebioğlu, 2011).

Bu dönem üniversite öğrencilerinin içinde bulunduğu döneme denk gelmektedir. Bu dönem kariyer, aşk, yaşam ile ilgili bazı zorlukların baş gösterdiği aynı zamanda çeşitli fırsatların yaşandığı bir dönemdir (Uzun vd., 2019).

Üniversite yılları beliren yetişkinlik dönemini kapsamakla birlikte romantik, duygusal ilişkilerin denendiği ve sürdürülmeye çalışıldığı bir dönemdir. Bu dönemde romantik ilişkiler ve aşk bireyin yaşamının merkezi olmakta ve bireyin ilerde kuracağı romantik ilişkilerin niteliğini de etkilemektedir. Birey bu dönemde ilerde evlenip bir yuva kurabileceği eş adayını seçmeye çalışmaktadır (Aslan ve Nazlı, 2021). Bu

nedenle bu çalışmanın da beliren yetişkinlik dönemi içerisinde yer alan ve eş seçim süreçleri ile ilgili deneyimlerin yaşanmaya başladığı üniversite öğrencileri üzerinde yapılması uygun görülmüştür.

2.2 Benliğin Tanımı

Benliğin tek ve net bir tanımı olmamakla birlikte yapılan literatür taramalarından elde edilen sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

Kavram olarak benlik bireyin kendi hakkında bildiği şeyler, diğerlerinin birey hakkındaki görüşleri ve bireyin kendine dair öz değerlendirmelerinden oluşur. Benliğin oluşumunda diğerlerinin bireye atfettiği özellikler, sıklıkla birey hakkında söylenen söylemler etkili olmaktadır (Dede, 2015).

Singelis, sosyal bilimlerin en temel kavramlarından benliği davranışların düzenlenmesine, duyuşsal ve bilişsel süreçlerin kaynaşmasına katkıda bulunan bir yapı ve bireyin yakın ilişkileri ve sosyal dünyası içerisinde şekillenen dinamik bir süreç olarak ele alır (Banaji ve Prentice, 1994; Akt, Ercan, 2011).

Benlik kavramına ilişkin önemli çalışmalarda bulunan William James'e göre benlik; kişinin kendisi hakkındaki düşünceleri, duyguları ve hissettiği tüm şeylerin toplamıdır. James bilinen benlik (nesne olan) ve bilen benlik (özne olan) olarak benliği ikiye ayırmaktadır. Kişinin kendi varlığının farkında olduğunu ve kendisi hakkında bir fikir sahibi olduğunu vurgular (Yıldırım, 2014).

Bilen ve bilinen benlik, benliğin iki farklı boyutu olmasına karşın birbirlerinden tamamen bağımsız değildir. Bilen benliğin kimliği, bilinen benliktir. Bilinen benlik ise bireyin kendine ait olan şeylerin toplamıdır (beden, aile, eş, çocuk, arkadaşlar, iş, statü, mal varlığı vb.) (James, 1963; Akt, Özen ve Gülaçtı, 2010).

Freud benliği; id (alt benlik) , ego (benlik) ve süperego (üst benlik) olarak üç kategoriye ayırmıştır. Buna göre id; doğuştan gelen ve haz ilkesine göre çalışan,

bireyin sadece kendisine haz verecek dürtü ve davranışları gösterdiği bir benlik yapısıdır. Ego ise gerçeklik ilkesine dayanarak id'i kontrol eder. Benlik ve alt benlik arasında denge kurmaya çalışır. Süperego ise toplumun değer yargıları, ahlaki kuralları ve standartlarına uygun hareket eden benlik yapısıdır. Bu üç yapı dengeli bir şekilde çalıştığında uyumlu bir kişilik ortaya çıkmaktadır (Nurdan, 2024).

Jung'a göre benlik doğuştan itibaren var olan ve kişinin kendini gerçekleştirmesi yönünde bireyi güdüleyen bir yapıdır. Jung, benliğin bütünlüğün merkezi olduğunu ve bireyin kendini her anlamda tanıyıp bilmesi ile bu bütünlüğü sağlayacağını savunmaktadır (Budak, 2000; Akt, Kaptan, 2018).

Adler ise benliği 'yaratıcı' olarak tanımlamıştır. Yaratıcı benliğin, bireyin doğuştan gelen ve sonradan edindiği deneyimleri ile birlikte kişiliği oluşturduğunu savunur. Adler'e göre birey yaratıcı benliği sayesinde kişiliğini arzu ettiği gibi şekillendirebilir (Yörükan, 2000; Akt, Gökçe, 2017).

Sullivan ise benliği, bireyin kişilerarası ilişkileri ve yaşadığı toplumun kültüründen etkilenecek şekilde şekillenen bir davranış olarak tanımlamakta ve anksiyeteden kaçınmak için çabaladığını savunmaktadır (Köknel, 1989; Akt, Aktaş, 2011).

Kısaca benliği; kişiyi temsil eden tüm özellikler ve bireyin kendine atfettiği, kendini tanımladığı, 'ben kimim?' sorusuna yanıt verdiği cevapların tamamı olarak tanımlayabiliriz (Aronson vd., 2012; Akt, Dede, 2015).

2.2.1 Benlik Yapıları

Benlik yapıları bireyin duygu, davranış, tutum ve tercihlerini etkilemektedir. Aynı zamanda bireyin içine doğduğu aile ve kültür de benlik yapısı üzerinde etkilidir, benlik kültürden ayrı düşünülemez. Bu noktada farklılaşan benlik yapıları duygu, düşünce ve davranış farklılıklarını da beraberinde getirmektedir (Başay, 2015).

Birçok araştırmacı benlik yapılarını günümüze kadar pek çok farklı şekilde kategorize etse de ve bazıları kültürle ilişkilendirse de bugün en yaygın olarak kullanılan benlik yapıları sınıflandırması bireylerin benlik yapılarını tanımlayan; ilişkisel benlik, bireyci (özerk) benlik ve toplulukçu benlik olarak üç kategoride toplanmaktadır (Karatekin, 2013).

Bireyci (Özerk) Benlik: Bireyin kişisel özellikleri, yetenekleri, kişisel değerleri ve iç güdülerini kapsayan ve bunların öncülüğünde kişinin davranışlarını belirleyen bir benlik yapısıdır (Geertz, 1975; Sampson, 1989; Akt, Karatekin, 2013).

TDK'ye göre (2024) özerklik bireyin kendi kurallarıyla kendini yönetip idare etmesidir.

Bireyci benlik yapısı, kişiyi diğerlerinden farklı ve biricik özellikleriyle yansıtan bir boyuttur (Ercan, 2013).

Bireyci benlik yapısına sahip olan kişiler eyleme geçerken kişisel çıkarlarını ön planda tutarlar. Kendi başarısına odaklanır ve eylemde bulunurken kişisel haz sağlamaya önem verirler. Aynı zamanda bu kişilerden diğer bireylerden ayrılmış/bağımsız, kendi kendine yeten, mücadeleci ve rekabetçi bir kişiliğe sahiptirler (Başay, 2015).

Bireyci benlik, bireyin içinde bulunduğu toplumdan duygusal bağlamda bağımsızlığını ifade etmektedir (Yöntem, 2013).

Bireyci benliğe sahip kişilerde kırgınlık, engellenme, gurur gibi ego odaklı duygular ön plandadır (Şah ve Şah, 2022).

Bireyci benlik yapısına sahip olan kişiler kendilerini diğerlerinden farklı hissederler ve tek olma arzuları vardır. Bu bireyciliğin önemli bir boyutudur. Bu bireyler davranışlarını kendi his ve dürtülerine göre düzenlerler (Kaptan, 2018).

Bu benlik yapısına sahip olan bireylerde kendini gösterme, kendine güvenme, kendi kararlarını alma ve arkasında durma, içgüdülerine güvenme önemlidir. Bu kişiler diğer bireylerden tamamen ayrılmıştır ve kendini beğenme eğilimi oldukça yoğundur. İçinde yaşadıkları gruptan bağımsızlardır. Bireysel amaçlar önceliklidir (Dede, 2015).

İlişkisel Benlik: İlişkisel benlik yapısına sahip olan bireyler başkalarına bağımlıdır. Eylemde bulunurken diğerlerinin çıkarlarını ön planda tutar. İşbirlikçi bir yapıya sahiptir. Hem kendi başarısını hem de yakın çevresinin başarısını gözetir. Davranışlarında yakınlarının isteklerini göz önünde bulundurur (Başay, 2015).

İlişkisel benlik yapısına sahip bireyler, insanların karşılıklı olarak birbirlerine bağlanmış olduklarını fakat her birinin birbirinden farklı insan olarak algıladıklarını vurgular. İlişkisel benlikte, özerk benlikteki gibi rekabetçi bir yapı yoktur. Aksine kişisel uyumu sağlama vardır (Kağıtçıbaşı, 2013).

Bu kişiler sosyal bağlamdan ayrılmamış, bağımlı kişilerdir. Diğerleri ile ilişkilerinde uyumlu olmak ve bu ilişkilerin bir parçası olmak için çabalarlar. Kişinin özellikleri, yetenek ve görüşleri kişilerarası ilişkilerine bağlı olarak düzenlenir. İlişkisel benlik yapısına sahip olan kişilerde topluluğa karşı sorumluluk bilinci, diğerleri ile ilişkili olma ve bağlamsal benlik tutumları ön plandadır.

Bu kişiler, bireyci (özerk) yapıya sahip bireylerin aksine, kişisel çıkarlar, kendini gösterme, kendini beğenme ile daha az ilgilenirler. İlişkisel benlik yapısına sahip bireylerin kendinden memnuniyet duyma durumu diğerlerinin (çevresindekilerinin) istekleriyle uyum sağlamasına ve diğerlerinin beklentilerini karşılamasına bağlıdır (Karatekin, 2013).

Bu benlik yapısına sahip kişilerin empati yapma yetenekleri yüksektir (Konrath ve diğerleri, 2009; Akt, Karatekin, 2013). Bu sebeple bu bireylerin yakın ilişkilerinde

fedakârlık eğilimleri de yüksektir. Çünkü bu bireyler başkalarının istek ve ihtiyaçlarına yanıt vermenin bir sorumluluk olduğunu düşünmektedirler (Gore ve Cross, 2011; Akt, Karatekin, 2013).

İlişkisel benlik yapısına sahip olan kişi başarının, kendini geliştirmenin peşinden koşmaktan ziyade kendini güvende hissettiren, ona güvence veren şeylerin peşinden gider. Çünkü bu bireyler için önemli olan sorunların minimuma indirgenmesi ve sorumlulukların tamamlanmasıdır. Bu sebeple bu bireyler risk almayı gerektiren davranışları da pek tercih etmezler (Hamilton ve Biehal, 2005; Akt, Karatekin, 2013).

Bireyci (özerk) benlik diğerlerinden keskin sınırlarla ayrılırken, ilişkisel benliğin sınırları diğerleri için geçirgendir. İlişkisel benliğe sahip olan bireyler kendilerini kişilerarası ilişkilerle daha anlamlı bulur ve karşılıklı etkileşimler onlar için çok önemlidir (Kaptan, 2018).

İlişkisel benlik yapısına sahip olan bireyler için diğerleri önemlidir. Bu nedenle bu bireyler eylemlerini de diğerlerine duyduğu sorumluluk duygusundan ötürü kontrollü ve çevreye uyum sağlayacak şekilde gerçekleştirirler. Kişisel his, düşünce ve tercihler ikinci plandadır. Kendilerini ait hissettikleri ve bağlılık duydukları gruplara önem verirler ve uyum sağlarlar. Bu kişiler yakın ilişki içerisinde oldukları kişilerle kendilerini tanımlarlar (Wasti ve Erdil, 2007).

İlişkisel benlik düzeyi yüksek olan bireyler, diğerleriyle istikrarlı arkadaşlıklar kurar, sürdürür ve geliştirirler. Bu ilişkilerin sona ermemesi için de yoğun bir çaba sarf ederler. Bu kişiler sosyal ortamlardan dışlandıkları zaman psikolojik olarak acı çekerler. İlişkisel benlik düzeyi yükseldikçe nitelikli ilişkileri artırabilmek için daha çok çaba gösteren eylemler sergilenir. Aynı zamanda ilişkisel benliği yüksek olan bireyler karşıdaki kişinin de tatmin ve güvenini sağlar (Göker ve Öztürk, 2023).

Toplulukçu Benlik: Toplulukçu benlik yapısında bireyler kişilerarası ilişkilerinde bağımlı bir benlik yapısı sergilerler. İçinde bulundukları grubun amaçlarını kendi amaçlarından önde tutarlar (Yıldırım, 2014).

Toplulukçu benlik yapısına sahip olan bireyler ait olduğu topluma bağlı, harekete geçerken ait olduğu toplumun çıkarlarını ön planda tutar ve ait olduğu toplumun başarısına odaklanır. Davranışta bulunurken de ait olduğu toplumun kurallarını göz önünde bulundurur (Başay, 2015).

Toplulukçu benlik yapısı ilişkisel benlik yapısı ile benzerlik göstermektedir. Toplulukçu benlik yapısında da birey kendisini kişilerarası ilişkileri ile tanımlamaktadır (Yalçın, 2016).

Toplulukçu benlik yapısında insan ilişkilerine büyük önem verilir. Bu sebeple bireyin toplumla çatışan bir hedefi veya çıkarı varsa ait olunan topluluğun hedefleri ön planda tutulur (Kadırhan vd., 2022).

Bu benlik yapısına sahip olan bireylerin ait olduğu toplumun duygu, düşünce ve gereksinimleri davranışlarına yön vermektedir (Özden, 2021).

Toplulukçuluk eğilimi yüksek olan bireylerde biz bilinci, kurum ve topluluklara duygusal bağlılık, toplumsal bir kimliğe sahip olma, fedakârlık, grup sürekliliği gibi değerler ön plandadır (Sakal ve Aytekin, 2014).

Toplulukçu bireylerde empati, utanç, saygı gibi diğerlerine odaklı duygular ön plandadır. Aynı zamanda toplulukçu bireyler ilişki yönelimli ve bütünsel düşünmeye eğilimlidirler (Şah ve Şah, 2022).

Kısaca benlik yapıları ile ilgili yaklaşımlar genellikle kültürlerin karşılaştırılması ile ilişkilidir. Batı kültüründe yaşayan insanların özerk (bireyci) benlik yapısına sahip oldukları, Doğu kültüründe yaşayan insanların ise daha çok toplulukçu ve ilişkisel benlik yapılarına sahip oldukları söylenilebilir. Özerk benlik

yapısı diğerleri ile keskin sınırlara sahip iken toplulukçu benlik yapısının sınırları biraz daha geçirgen, ilişkisel benlik yapısında ise sınırlar esnektir. Bireyci benlik sosyal ortam ve çevreden pek etkilenmezken, ilişkisel benlik yapısı ilişkilere bağlıdır ve sosyal ortamlar çok önemlidir. Bireyin davranışları diğerlerine göre şekillenir. Toplulukçu benlik yapısı ise ilişkisel benliğe benzetmekle birlikte bireyin davranışları toplumun veya ait olduğu grubun hedef çıkar ve davranışlarına göre şekillenmektedir (Başay, 2015).

2.3 Benlik Kavramına İlişkin Kuram ve Yaklaşımlar

Pek çok kuramcı benliğe dair birçok çok kuram ve kavram geliştirmiştir. Bu bölümde kuramların benliği ele alış biçimleri aktarılacaktır.

2.3.1 Psikoanalitik Kuram

Freud benlik konusunda pek çok katkısı olan kuramcılardan biridir. Freud benlik ile ilgili olarak yapısal zihin modelini (yapısal kişilik kuramı) ortaya koymuştur. Yapısal zihin modelinde benliğin alt benlik (id), benlik (ego) ve üst benlik (süperego) olmak üzere üç bölümden oluştuğunu vurgulamaktadır (Gökgül, 2022).

Buna göre id (alt benlik) doğuştan gelen, benliğin en ilkel bölümüdür. Haz ilkesine göre ve içgüdülere yönelik hareket eder. Cinsellik ve saldırganlık dürtüleri id'i kontrol eder. İd'e göre acıdan kaçınmak ve haza yönelmek temel ilkedir. Bu sebeple id'de doğru- yanlış, iyi-kötü, ahlaki ve vicdani değerler, toplumsal düzen ve kurallara uyma gibi kavramlar yoktur. Yalnızca ihtiyaçları gidermeye ve haz almaya yönelik bir bölümdür (Karadoğan Doruk, 2015; Akt, Gökgül, 2022).

Ego (benlik) ise gerçeklik ilkesine göre çalışır ve id'in aksine uygun koşullar sağlanana kadar ihtiyacını gidermek için bekler. Ego; süperego, id ve dışardaki dünyanın arzuları arasındaki dengeyi sağlamaya çalışır. Akılcılık ve gerçekçilik ön plandadır. Ego genel olarak id'i tatmin edecek ve ona yol gösteren planlar yapar. Bu

nedenle iyi- kötü veya ahlaki kavramlarla ilgilenmez. Kısacası ego denge unsuru olarak adlandırılabilir (Yıldırım, 2014).

Süperego ise vicdan, ahlak ve geleneksel değerleri temsil eder. Eylemde bulunurken doğru-yanlış, iyi-kötü ve toplumsal standartları göz önünde bulundurarak toplumun onaylayacağı davranışları sergiler. Süperegodaki öncül duygular korku ve utançtır. Süperegoyu bireyin vicdanının temsili olarak düşünürsek gerçek yaşamdaki belirtisi ise suçluluk duygusudur. Süperego; egoyu denetler ve yönetir. Bunun yanında toplumsal davranış standartlarını da içselleştirir (İsen ve Batmaz, 2006; Akt, Gökgül, 2022).

Kısacası id arzu ve istekleri; ego gerçeklik ve dengeyi; süperego ise ahlak, vicdan ve toplumsal standartları temsil etmektedir.

Fisher ve Student'ın (2012) yapısal zihin modeli ile ilgili fonksiyonel MR cihazı kullanılarak, gerçek insan beyni ile yaptıkları bir çalışmada, bir betimleme olarak ele alınan yapısal zihin modeli somut bir gerçeğe dönüştürülerek kanıtlanmıştır. Bu deneyde id, ego ve süperego ile ilgili komutlar verilerek bireyin beyninin hangi bölümlerinin aktif hale geldiği belirlenmeye çalışılmıştır. Deney sonucunda id'e bağlı sinirsel aktivite yalnızca beyin sapında gözlemlenerek beynin diğer bölümlerinde aktivite gözlemlenmemiştir. Benliğin en ilkel yapısı olan id, beynin de ilkel yapısı olan beyin sapı ile ilişkili bulunmuştur. Beyin sapı ilk olarak evrimleşen ve bireyin yutma, kusma, öksürme, nefes alma gibi faaliyetlerinden sorumlu olması sebebiyle ilkel olarak nitelenmiştir. Benzer şekilde egoya bağlı sinir aktivitesi ise ön singulat kortekste yoğunlaşmaktadır. Burada ise insan benliğini davranışsal eyleme dökmede ve davranışlarının sonuçlarını ön görebilme ile ego tutarlı durumdadır. Son olarak süperegoya bağlı aktiviteler ise beynin prefrontal ve parietal korteks bölgelerinde gerçekleşmiştir. Bu da süperegonun davranışların otoriteye göre şekillenmesi ve

denetleme yönleri ile uyumlu bulunmuştur. Sonuç olarak Freud'un yapısal zihin modeli çağdaş bilimin deneysel sonuçları ile tutarlık göstermektedir (Fisher ve Student, 2012; Akt, Gökgül, 2022).

2.3.2 Psikososyal Gelişim Kuramı

Erikson kişilik gelişimini sekiz gelişim evresine ayırarak açıklamaktadır. Ona göre her dönem belirli yaş aralıklarına göre gerçekleşir ve bir sonraki döneme hazırlanılır. Her aşamada yerine getirilmesi gereken görevler vardır. Sağlıklı bir şekilde tamamlanan bir aşama sorunsuz olarak bir sonraki aşamayla devam eder.

İlk evre temel güvene karşı güvensizlik evresidir. Bu evre 0-1 yaş arasını kapsamaktadır. Bu evrede eğer bebeğin ihtiyaçları sağlıklı bir şekilde karşılanırsa bebek anneden sağlıklı bir şekilde ayrılabilir. Bu durum ikinci dönemdeki özerklik duygusunun gelişimine yardımcı olmaktadır (Gürses ve Kılavuz, 2011).

İkinci dönem ise 1-3 yaş arasını kapsayan özerkliğe karşı kuşku ve utanç evresidir. Bu evrede ebeveynler çocuğun isteklerine yönelik davranırsa ve çocuğa kendi davranışlarını yönetme imkânı verirse çocukta özerklik duygusu gelişir. Fakat ebeveynler çocuğa seçme gücünü vermez ve kendilerine itaat beklerlerse çocukta kuşku ve davranış sergilemede utanç duyguları gözlemlenir (Kaptan, 2018).

Üçüncü evre ise 3-6 yaş arasını kapsayan girişimciliğe karşı suçluluk evresidir. Bu evrede birey bazı girişimler gösterir. Çocuğun girişimleri desteklenirse girişkenliği artar. Eğer çocuk bu anlamda eleştirilirse yaptıklarının yanlış olduğu kanısına varıp suçluluk duygusu gösterebilir.

Dördüncü evre 7-11 yaş arasını kapsayan başarılı olmaya karşı yetersizlik evresidir. Çocuk bu evrede başarılı olma isteğine karşılık bulamazsa, yetersizlik ve aşağılık duyguları ile boğuşur.

Beşinci evre 11-17 yaş aralığını içerir ve kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası evresidir. Bu evrede birey kendini tanımlamaya çalışır. Özenme ve taklit etme davranışları görülebilir. Bu dönemi başarı ile tamamlayan birey sağlıklı bir kimlik duygusu edinir, tamamlayamayan bireyler ise kimlik karmaşası yaşarlar.

Altıncı evre 17-30 yaş arasını kapsamakla birlikte yakınlığa karşı yalıtılmışlık evresidir. Bu evrede birey yakın ilişkiler kurmaya ve geliştirmeye çalışır. Evlilik ve kariyer konuları bu dönemin başlıca sorunlarıdır. Bu evreyi başarıyla atlatan birey ilişkilerinde başarılı olurken dönemi başarısızlıkla atlatan bireyde yalıtılmışlık ve terk edilmişlik duyguları yaratır.

Yedinci evre ise 30-60 yaş arasını kapsayan üretkenliğe karşı durgunluk evresidir. Bu dönemde evlilik, çocuk sahibi olma, kariyerde ilerleme gibi görevler bulunmaktadır. Bu görevleri yerine getiren bireyler kendilerini üretken hissederken, görevleri yerine getiremeyen bireyler ise kendilerini verimsiz hissedebilirler.

Sekizinci ve son evre 60 ve üzeri yaş grubunu kapsayan benliğin bütünlüğüne karşılık umutsuzluk evresidir. Bu evrede birey bundan önceki tüm evreleri başarılı bir şekilde tamamladıysa benliğini tam olarak bulurken, önceki dönemleri sağlıklı atlatan birey ise umutsuzluk duygusu yaşamaktadır (Gürses ve Kılavuz, 2011).

Sonuç olarak Erikson benliğin gelişiminde aileden başlayarak okul, çevredeki insanlar, yakın ilişkiler gibi pek çok etkenin etkisi olduğunu ve her dönemin başarı ile tamamlanmasının bireye benlik gelişimi ve bütünlüğü sağlayacağını vurgulamaktadır. Benlik bütünlüğü bireyin yaptıklarından ve hayatından memnuniyeti, kendini kabul etmesi olarak ifade edilmektedir (Yıldırım, 2014).

2.3.3 Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, bebeklik döneminde bakım veren kişiyle kurulan ilişkinin ilerdeki ilişkileri etkilediğini vurgulamaktadır. Kaygılı, kaçınan ve güvenli bağlanma

olmak üzere üç tür bağlanma stili vardır. Bağlanma stilleri ise bireylerin yakın ilişkilerinde gösterdikleri duygusal ve davranışsal örüntülerdir. Bireyin güvenli bağlanma göstermesi bebeklik döneminde ihtiyaçlarının karşılanması sevgi ve güven görmesine bağlıdır. Güvenli bağlanan bebek, bakım vereninden ayrı kaldığında yabancılarla iletişim kurabilir ve bakım vereni döndüğünde onu rahatlıkla karşılar. Hal böyleyken bireyde olumlu benlik algısı gelişir, kendini sevmeye değer ve değerli hisseder. Güvenli bağlanan bireyler kolaylıkla başkalarıyla ilişki kurabilir ve özerk kalabilirler. Eğer tam tersi olur, bakım veren kişi gerekli ilgi ve sevgiyi göstermezse, çocuğun ihtiyaçlarını görmezden gelirse bu sefer çocukta benliğin değersiz olduğu ve diğerlerinin onu kabullenmeyeceği inancı yerleşir (Bintaş Zörer, 2015).

Kaygılı bağlanan bireyler ise kendilerine bakım veren kişiye karşın kaygılı davranışlar sergilemekte ve bakım veren kişiden ayrıldığında yoğun kaygı durumu göstermektedir. Kaçınan bağlanma gösteren bireyler ise bakım veren kişi ile yeniden bir araya geldiğinde etkileşimden kaçınırlar. Güvenli bağlanma olumlu benlik algısı, kendini değerli ve sevmeye layık görmeyi içerirken; kaygılı ve kaçınan bağlanma ise olumsuz benlik algısı, kendini sevmeye değer ve değerli görmeme, diğerlerine güvenmeme duygularını içermektedir. Sonuç olarak bebeklik döneminde bakım veren ile kurulan ilişkilerin kalitesi bireyin yaşamı boyunca kişilerarası ilişkilerini, davranışlarını ve benlik tutumunu etkilemektedir (Kaptan, 2018).

2.3.4 Öz Belirleme Kuramı

Bu kuram benlik ve güdülenme ile bireyin gelişimi arasındaki ilişki üzerinde durmaktadır. Bireyin sosyal ilişkiler süresince gözlemlediği tutum ve davranışları benimsemesinin güdülenme yoluyla gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Bu kuram insan için üç temel psikolojik gereksinim olduğunu ifade etmektedir. Bu üç temel gereksinim

özerklik, yetkinlik ve ilişkili olmadır. Bu ihtiyaçlar bireyin yaşantısı boyunca gelişmesi için gerekli görülmektedir (Yıldırım, 2014).

Özerklik kişinin kendi eylemlerini kontrol edebilmesi, özgür kararlar verebilmesi, eylemlerinin sorumluluğunu ve sonuçlarını üstlenmesini ifade etmektedir. Yetkinlik ise kişinin çevresindeki olaylarla başa çıkabilmek için kendini yeterli ve yetkin hissetmesidir. İlişkili olma kavramı ise tatmin edici ilişkiler ve yakın hissedilen kişilerle ilişkili olma ihtiyacını ifade etmektedir. Bu üç gereksinimin karşılanması benlik gelişimi ve yüksek benlik saygısı için önemli görülmektedir (Kocayörük, 2012).

2.3.5 Sembolik Etkileşimci Kuram

Sembolik etkileşimci kuram Mead tarafından geliştirilmiştir. Kuram, bireylerin sembolik iletişim ile günlük yaşamdaki iletişim ve etkileşim şekillerinin, düzenin nasıl oluştuğunu incelemektedir. Mead'e göre benlik toplumsal ortamda kazanılır. Diğer insanların bireye karşı gösterdiği tutum ve davranışlarla bireyin öz bilinci gelişir ve birey toplumsal bir benlik edinir. Böylece birey zamanla daha geniş topluluklarla etkileşime girer. Fakat bunu başarabilmesi için bireyin güçlü bir empati yeteneğine sahip olması, diğerlerinin tepkilerini öngörerek kendi tepkilerini kontrol altında tutmalıdır. Bu bireyin rol üstlenmeyi öğrenme sürecidir (Kaptan, 2018).

Mead'e göre benliğin oluşum aşamaları; taklit etme, oyun ve grupta oyun aşamalarıdır. Taklit etme aşaması çocuğun 2-3 yaşlarında büyüklerinin davranışlarını taklit etme sürecini içermektedir. Oyun aşaması ise 3-6 yaş aralığında gerçekleşen çocuğun belli bir kişinin rolünü üstlenmesidir. Burada çocuk ebeveynleri veya öğretmeninin rolünü üstlenir ve bu rolün gerektirdiklerini anlamaya çalışır. Grupta oyun ise çocuğun yaşlıları ile oynayarak bazı roller üstlenmesi ve ilerdeki rollerinin

sorumluluklarını kavramaya başladığı bir dönemdir. Burada kurallar ve kurallara uyulmadığı takdirde başarısız olunacağı öğrenilir (Gökulu, 2019).

Mead aynı zamanda benliğin gelişimi için önemli olan ‘genelleştirilmiş öteki’ kavramını da vurgulamaktadır. Sosyal hayatta tanımadığımız kişilere karşı onların ne düşündüğü, beklentilerinin neler olduğuna dair bazı genellemeler oluştururuz buna genelleştirilmiş öteki denmektedir. Böylelikle bireyin gündelik hayattaki davranış kalıplarının neler olduğunu ve içinde bulunduğu sosyal çevrenin beklentilerini karşılamasına imkân verir. Genelleştirilmiş öteki benlik gelişimi açısından önemlidir çünkü benliğin olgunluğu genelleştirilmiş öteki kavramı içerdiği zaman ortaya çıkmaktadır. Kısacası sembolik etkileşimci kurama göre benlik sosyal ve kültürel bir kavram olmakla birlikte diğerleriyle etkileşim içerisinde geliştiği vurgulanmaktadır (Yıldırım, 2014).

2.3.6 İnsancıl Kuram

Rogers’a göre benlik bireyin kendini algılaması, dış dünyaya dair algı, deneyim ve anlamlandırmalarının tamamıdır. Bu kuram benliğin bir süreç olduğunu ve diğerleri ile etkileşim sonucunda geliştiği, kişiyi psikolojik olarak da geliştirdiğini ifade etmektedir. Aynı zamanda Rogers ideal benlik kavramını öne sürmüştür. İdeal benliği benliğin bir alt kümesi ve bireyin olmak istediği kişi olarak ifade etmektedir. İdeal benlik bireyin ulaşmak için çabaladığı bir yapı olsa da ideal benlik ve benlik arasında çatışmalar olabileceğini vurgulamıştır. Bireyin gerçek benliği ve ideal benliği arasındaki uyum arttıkça bireyin tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkileyeceği, gerçek benlik ve ideal benlik arasında büyük farkların olmasının ise bireyi ve ideal benliğin gelişimini olumsuz yönde etkileyeceğini vurgulamaktadır (Gürcan, 2015).

Rogers’a göre insanlarda sürekli gelişme ve ileriye gitme potansiyeli vardır ve bunu da insanların kendini gerçekleştirme güdüsüne bağlamaktadır. Kendini

gerçekleştirme; fiziksel ve psikolojik olarak kendini gerçekleştirme, benliğini koruma ve özerkliği içermektedir. Rogers kişinin empatik, koşulsuz kabul ve içten bir ilişki içerisinde olmasının kendini gerçekleştirmesini sağladığı görüşündedir (Akyüz ve Keleşoğlu, 2022).

Rogers'ın ele aldığı bir diğer kavram benlik bilincidir. Benlik bilinci kişinin kendisiyle ilgili algı, düşüncelerini içerir. Benlik bilinci her zaman doğru olmayabilir ve gerçeği yansıtmayabilir. Kendini bir işte başarılı gören biri aksine başarısız olabilir veya tam tersi şekilde kendini başarısız gören birisi başarılı olabilir. Bu benlik ve benlik bilinci arasındaki tutarsızlığı ifade eder. Bu tutarsızlık bireyde kaygı yaratabilir. Rogers'a göre benlik gelişmeye ve kendini gerçekleştirmeye yönelimlidir (Ateş, 2009).

2.4 Benlik ile İlgili Yapılan Araştırmalar

2.4.1 Benlik ile İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Yapılan literatür taramasında KKTC'de ilişkisel benlik/ benlik yapıları ile ilgili bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Aşağıda benlik ile ilgili yapılmış bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Taştekin ve Bayhan'ın (2022) ergenler arasında görülen siber zorbalığın ve mağduriyetin akran ilişkileri ve benlik kavramı ile ilişkisinin incelenmesi üzerine yaptıkları bir çalışmada, benlik kavramının düşük olmasının siber zorbalık ve mağduriyeti arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Akran ilişkileri, siber zorbalık ve mağduriyet arasında anlamlı bir ilişki yokken akran ilişkilerinde sadakatin artmasının siber zorbalık ve mağduriyeti arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir ve Barut'un (2023) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti süper lig futbolcularının benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ile ilgili yaptıkları bir çalışmada demografik değişkenler olarak medeni durum, kaç yıldır

profesyonel futbol oynadıkları, oynanan mevki ve eğitim düzeyleri ele alınmıştır. Araştırma sonucunda medeni durumu evli olanların ve eğitim düzeyi lisans, yüksek lisans/ doktora olanların benlik saygılarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında kaç yıldır profesyonel futbol oynadıkları ve oynanan mevki değişkenleri benlik saygısı açısından anlamlı bir fark yaratmamıştır.

Dürtüsellik, utanç ve kumar oynama şiddeti ilişkisinde benlik saygısının aracı rolü ile ilgili yapılan bir çalışmada, kumar oynama şiddetinin dürtüsellik ve utanç ile pozitif ilişkisi var iken benlik saygısı ile negatif bir ilişkisi var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak dürtüsellik, benlik saygısı ve utanç kumar oynama şiddetinin anlamlı yordayıcıları olarak bulunmuştur (Çavuş, Çıvgın ve Yorulmaz, 2023).

Koleje giriş sınavına hazırlanan çocuklarda başarı, benlik saygısı, depresyon ve kaygının değerlendirilmesi ile ilgili yapılan bir çalışmada ise erkek öğrencilerinin benlik saygısı daha yüksek bulunmuş olup akademik başarı puanlarının da daha yüksek olduğu görülmüştür. Benlik saygısı ve depresyon düzeyleri arasında ise negatif bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca benlik saygısı ve depresyon düzeylerinin akademik başarıyı yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Direktör, 2017).

Özdemir ve Buran'ın (2023) yetişkin bireylerin cinsel mitlere inanma düzeyleri, cinsel tutumları ve benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi ile ilgili yaptığı bir çalışmada katılımcıların cinsel tutum ve cinsel mitler düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki varken benlik saygıları ile pozitif ve anlamlı olmayan bir ilişki bulunmuştur. Yapılan çalışmada cinsel tutum ve cinsel mitlerin benlik saygısını yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir ve Kaşot 2015 yılında Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri ve sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve karşılaştırılması üzerine bir

araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırma sonuçlarına göre KKTC öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri yaş ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bunun yanında anne babanın öğrenim düzeyi, mesleği, özel durumları, ailenin aylık geliri gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermemektedir. T.C. ve KKTC öğrencileri karşılaştırıldığında ise benlik saygı düzeyleri KKTC öğrencilerinde anlamlı bir farklılık gösterirken, sürdürülebilir çevreye yönelik tutum düzeyleri ise T.C. öğrencilerinde anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Benlik saygısında akademik motivasyon etkisi ve otomatik düşüncenin rolü üzerine yapılan bir çalışmada motivasyon eksikliğinin benlik saygısı ve negatif otomatik düşünce ile ilişkisi olduğu görülmüştür. Bunun yanında benlik saygısı ve olumsuz otomatik düşüncenin motivasyon eksikliğinde bir rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Direktör ve Nuri, 2017).

Demir'in (2021) yaptığı bir çalışmada yetişkinlerde sosyal medya kullanımının benlik saygısı ile ilişkisinde narsisizmin aracı rolü ele alınmıştır. Benlik saygısı ve sosyal medya kullanımı arasında anlamlı farklılık var iken, narsisizm ve benlik saygısı arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Sosyal medya kullanımı, narsisizm ve benlik saygısı arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

2.4.2 Benlik ile İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde yurtdışında benlik ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmektedir.

Morsünbül (2013) tarafından ergenlerin yaşam doyumu ve depresyon düzeylerinde benlik kurgularının rolünün incelendiği bir çalışmada benlik kurguları, depresyon ve yaşam doyumları düzeyleri ile ilişkili bulunmuştur. Özerk benliğin yalnızca depresyon ile pozitif ilişkisi varken, ilişkisel benlik kurgusunun yaşam doyumu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır. Çalışma sonucunda ergenlerin

özerk ve ilişkisellik ihtiyaçlarının ruh sağlıkları için önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dede (2015) tarafından yapılan bir çalışmada psikolojik doğum sırasının benlik yapıları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bireyci ve ilişki benlik düzeyi tek çocukta daha yüksek bulunurken, toplulukçu benlik düzeyi küçük çocukta daha yüksek bulunmuştur. Doğum sırasına göre benlik düzeylerinin büyük, ortanca, küçük ve tek çocuğun benlik yapıları ile aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Üniversite öğrencilerinin vatanseverlik tutumları ile benlik yapılarının incelendiği bir çalışmada; öğrencilerin benlik yapıları en yüksekten sırayla özerk, ilişki benlik ve toplulukçu olarak bulunmuştur. Vatanseverlik ve benlik yapıları arasında düşük fakat anlamlı bir ilişki vardır. Vatanseverlik ve ilişki benlik yapısı arasında yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin benlik yapısı toplam puanları ile ilişki benlik puanları arasında anlamlı bir fark vardır (Çimen, 2017).

Benlik yapılarının romantik ilişki biçimleri ve cinsiyet ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada özerk benlik yapısında tutkulu, mantıklı ve arkadaşça aşk biçimi arasında, ilişki benlik yapısında tutkulu, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk arasında, toplulukçu benlik yapısında arkadaşça, mantıklı, sahiplenici, özgeci aşk biçimi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca kadınların erkeklere göre özerk benlik yapılarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Üney ve Yöyen, 2020).

Göker ve Öztürk'ün (2023) kültürel zekâ ve ilişki benlik düzeyi arasındaki ilişki üzerine turizm rehberliği bölümü öğrencileri ile yaptıkları çalışmada katılımcıların kültürel zekâ düzeyleri ve ilişki benlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun yanında demografik değişkenler, kültürel zekâ ve ilişki benlik arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Genç yetişkinlerin aşk biçimleri ve benlik tipleri üzerine yapılan bir çalışmada aşk biçimlerinin benlik tiplerine göre farklılıklar gösterdiği, özerk ve ilişkisel benlik boyutlarının ise toplulukçu boyuta göre ön planda olduğu görülmüştür. Ayrıca benlik tiplerinin cinsiyet, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durum değişkenlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Ercan, 2008).

Özden'in (2021) tüketicilerin benlik yapıları ve anlık satın alma eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada tüketicilerin ilişkisel benlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca benlik yapıları ve anlık satın alma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin benlik yapısı ve eş seçme kriterlerinin incelendiği bir çalışmada kadınların bireyci benlik ölçeğinden, erkeklerin ise toplulukçu benlik ölçeğinden daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Ayrıca toplulukçu benlik yapısına sahip bireylerin bakır/bakirelik kriterine diğer benlik yapılarına göre daha fazla önem verdikleri görülürken ilişkisel ve toplulukçu benlik yapısına sahip bireylerin de dindarlık kriterine bireyci benlik yapısına sahip olanlardan daha çok önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Başay, 2015).

Benlik yapılarının ihtiyaçlar hiyerarşisi açısından göreceli önceliğinin incelendiği bir çalışmada özerk benliğin üç katmanlı bir hiyerarşiye sahip olduğu, en üstte ilişkisel benliğin en altta da toplulukçu benlik yapısının yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında bu hiyerarşinin Doğu Çin kültürü, Batı İngiltere kültürü ve ABD'de ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu tutarlılık ihtiyaçlar hiyerarşisinin insan benliğinin temel modeli olduğunu göstermektedir (Gaertner vd., 2012).

Hollanda ve Yunanistan'da yetişkin ve erken dönem ergenleri ile yapılan bir çalışmada bu iki grup arasındaki sosyal benlik temsillerini incelemiştir. Sosyal benlik üç düzeye ayrılmıştır; ilişkisel, bireyci ve toplulukçu. Araştırma sonuçlarına

göre ilişkisel benlik her iki kültür ve yaş grubunda da belirgin ve önemli benlik yapısı olarak ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda ilişkisel benliğin iki kültürde de bilişsel temsilde farklılık görülmüştür. Hollandalı katılımcılar ilişkisel benliği kişiselleştirilmiş olarak algılarken, Yunanistanlı katılımcıların ise önemli diğerlerinden oluşan birimler olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır (Pouliasi ve Verkuyten, 2012).

Mamat ve arkadaşlarının (2014) yılında benlik yapılarının etnik gruplara göre farklılıklarını inceledikleri çalışmada; Çin’de Uygurlar ve Hanlar iki farklı etnik grup olarak incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Hanların toplulukçu benliği özerk ve ilişkisel benlikten daha az önemli gördüğü, Uygurların ise toplulukçu benliği özerk benlik ve ilişkisel benlik yapısından daha önemli gördükleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada benlik yapılarının kültür içi farklılıklara sahip olabileceği vurgulanmıştır.

Heintzelman ve Bacon’ın (2015) yılında ilişkisel benliğin yaşam doyumu ve sosyal destek üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmada, ilişkisel benliğin yaşam doyumu ve sosyal destek ile pozitif anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal desteğin özellikle ilişkisel benlik düzeyi yüksek olanlarda fayda sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışma farklı bir çalışma grubunda da tekrarlandığında sosyal desteğin yoğun stres duygusu bağlamında ilişkisel benliği yüksek olan bireylerde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada sosyal desteğin bireyin ilişkisel benlik düzeyi ve yaşam doyumu üzerindeki etkilerini farklı şekilde ölçtüğü vurgulanmıştır.

Üniversite öğrencilerinde sosyal desteğin kariyer kararı verme üzerinde ilişkisel benliğin rolü üzerine yapılan bir çalışmada; ilişkisel benliği yüksek olan bireylerin sosyal destek arttıkça kariyer kararı vermede daha az zorluk yaşadıkları

sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında sosyal desteğin, ilişkisel benlik düzeyi dūřuk olan bireyler için kariyer kararı verme zorluğunu azaltmadığı grlmūřtır. Sonuçlar ilişkisel benlik düzeyi yüksek olan bireylerin kariyer kararı vermelerini kolaylaştırması için sosyal desteği kullandıklarını göstermektedir (Li, Hazler ve Trusty, 2017).

Çinli niversite ğrencilerinde benlik saygısı ve öznel iyi oluşta özerk, ilişkisel ve toplulukçu benlik saygısının rollerinin incelendiği bir çalışmada, ilişkisel benlik saygısının daha fazla olumlu duygular, yaşam memnuniyeti, öznel iyi oluş, mutluluk ve yaşamın anlamı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında toplulukçu benlik saygısı ile öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır (Du, King ve Chi, 2017).

Olumsuz geri bildirimin örtülü öz değerlendirmeyi nasıl etkilediği ve bu ilişkide ilişkisel benlik yapısının düzenleyici rolünün incelendiği bir çalışmada, yüksek ilişkisel benlik yapısına sahip olanların yüksek örtülü öz değerlendirmeye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında ilişkisel benlik düzeyi, kişisel başarısızlığın örtülü öz değerlendirme üzerindeki etkisini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Jiang vd., 2016).

Ergenlikte ilişkisel, bireyci ve toplulukçu benlik yapısında değişimler üzerine yapılan çalışmada ergenlik öncesi, erken, orta ve geç ergenlerden oluşan katılımcılar çalışma grubunu oluşturdu. Toplulukçu ve özerk benliğin daha sonraki ergenlik döneminde daha belirgin hale geldiği görülürken ilişkisel benliğin daha az ne çıktığı ortaya çıkmıştır. zerk benliğin ergenlik döneminde daha sosyal yönelimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tanti, vd., 2008).

Pederson ve arkadaşları tarafından (2013) Asyalı Amerikalı gençlerde toplulukçu benlik saygısı, kültürleşme ve alkol ile ilişkisinin incelendiği bir çalışmada

düşük kültürleşme düzeyi ve yüksek toplulukçu benlik saygısı düzeyindeki katılımcıların daha fazla alkol sorunu yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Burton ve arkadaşlarının 2012 yılında hayır kurumu reklamlarına verilen tepkilerde ilişkisel benliğin rolünü inceledikleri çalışmada, ilişkisel benlik düzeyi yüksek olan bireylerin reklamlara karşı daha olumlu tutumlar içinde olduğunu ve yardım etme ihtimallerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanında hayır kurumlarının daha fazla bağış toplayabilmeleri için ilişkisel benlik düzeyi yüksek olan bireyleri hedef alabileceklerini vurgulamışlardır.

Proaktif davranışların öngörülmesinde rol genişliği özyeterliliğinin rolü ve toplulukçu, özerk ve ilişkisel benlik kavramlarının etkileşimli etkisinin incelendiği bir çalışma Tayvan'da havayolu şirketinde çalışan 259 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda toplulukçu benlik düzeyi yüksek olan katılımcılarda amir yanlısı proaktif davranış, özerk benlik düzeyi yüksek olan katılımcılarda benlik yanlısı proaktif davranış üzerinde olumlu etkiler görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, proaktif davranış süreçlerinin farklı benlik yapıları üzerinde ılımlatıcı etkisi olduğu vurgulanmıştır (Hwang vd., 2015).

2.5 Eş Seçim Süreci

İnsan, yaşamı boyunca pek çok yakın ilişkiler kurar ve sürdürür. Evlilik de insan yaşamında en önemli ilişkilerden biridir. Doğru eş seçimi sağlıklı ve uyumlu bir evlilik ilişkisini de beraberinde getirir. Bu da bireyin evlilikten aldığı doyum ve mutluluğu olumlu yönde etkilemektedir (Erbek vd., 2005).

Evlilik uyumunu etkileyen pek çok değişken olmakla birlikte eş seçim süreci en önde gelen faktörlerden biridir. Bireyin eş olarak seçeceği kişiyi belirleme süreci evlilik ilişkisini, mutluluğu ve ilerisi için ebeveyn-çocuk ilişkisini de etkileyecektir. Eş seçme sürecinde olan biri için evlilik, hayatının sonuna kadar birlikte olacağı kişiyi

seçmek gibi görünse de her evlilik uzun soluklu olamamaktadır. Bazı sorunlar çözümsüz bir hale geldiğinde çiftleri boşanmaya götürmekle birlikte evliliği başarısızlıkla sonuçlandırmaktadır (Aksakal ve Akkaş, 2023).

Evliliğin başarısızlıkla sonuçlanmasının pek çok nedeni olabilir. Bu nedenler arasında çiftlerin birbirine uyum sağlayamaması, birbirlerinden farklı beklentiler içinde olmaları, çatışma ve görüş ayrılıkları olabilir. Bu nedenle bireylerin en başta eş seçme sürecinde sağlıklı bir tercih yapması, eş adayını tanıması oldukça önemlidir (Altuntaş ve Atli, 2015).

Tüm bunların yanında evlilik ilişkisi yalnızca karı- kocayı kapsayan bir ilişki olmamakla birlikte aile ve yakın akrabaları da içine alan bir ilişkidir. Bireyler evlendiklerinde bir akraba grubuna da dahil olurlar. Bu nedenle evliliğin kültürel ve toplumsal bir tarafı da bulunmaktadır. Bu bağlamda evlenecek bireylerin eş seçim sürecinde yalnızca karşısındaki eş adayının kişisel ve fiziksel özelliklerini göz önünde bulundurması ve diğer toplumsal unsurları yok sayması evlendikten sonra bireylerin hayal kırıklığı yaşamalarına sebep olabilmektedir (Aksakal ve Akkaş, 2023).

Evlilik çok boyutlu bir ilişkidir ve yalnızca demografik özellikler bireyin evlilikteki mutluluğunu tek başına sağlayamamaktadır. Evlilik öncesi flört döneminde bireyin sadece bu özelliklere bakarak eş seçimi yapması, evlendikten sonra bazı farklılıklarla karşılaşmasına ve dolayısıyla da mutsuz olmasına neden olacaktır (Yalçın, 2014).

Mutlu bir evlilik büyük oranda iyi bir eş seçimine bağlıdır. Bu nedenle çiftlerin kendilerini ve birbirlerini iyi tanımaları, beklentilerinin farkında olmaları, gerçekçi beklentiler içerisinde olmaları önemlidir. İyi bir eş seçimi, mükemmel eş seçmekten ziyade bireyin yaşam tarzına, içinde bulunduğu topluma, benzer kültürel yapıya sahip

olmaya, karşılıklı aşk ilişkisine, cinselliğe ve diğer pek çok etmene bağlıdır (Kalkan ve Hamamcı, 2012).

Eş seçim süreci noktasında kişinin kendi beklenti ve isteklerinin farkında olarak doğru seçimler yapması sağlıklı bir evlilik sürdürmesi açısından önemlidir. Eş seçimi kültürden kültüre farklılık gösterebilse de bireyin eş seçme stratejilerini iyi bir şekilde kullanabilmesi kendisine en uygun eş seçimini yapmasına yardımcı olabilir. Bunu sağlayabilen bireyler eşlerinden ve evliliklerinden daha fazla haz alabilirler (Soner, 2020).

2.6 Eş Seçimini Etkileyen Faktörler

Eş seçimi pek çok faktörden etkilenmektedir. Cinsiyet faktörü ve çevresel koşullar da eş seçme stratejilerini etkileyebilmektedir. Bu bölümde eş seçimini etkileyen faktörlere değinilecektir.

2.6.1 Kişisel Özellikler

Kişisel özellikler eş seçimini etkileyen faktörlerden biridir. Nezaket, yaratıcılık, esprili olma hem kadın hem erkek için aranan kişilik özelliklerindendir. Birey yaşı ilerledikçe zamanla fiziksel özelliklerden çok kişisel özelliklere bakma eğiliminde olmaktadır. İyi karaktere sahip olan bireylerin eş adayının ailesi tarafından da kabul göreceği düşünülmektedir (Doğru, 2017).

Kişisel özellikler bireye göre değişkenlik gösterse de çoğu insan eş adayının olumlu özelliklere sahip olması beklentisi içerisinde. Saygılı, sevecen, hoşgörülü, dürüst ve güvenilir kişilik özellikleri pek çok kişi tarafından tercih edilen özelliklerdendir. Aynı zamanda kibar olma kişilik özelliği de her iki cinsiyet tarafından önemli görülen kişisel özelliklerden biridir ve kadınlar için daha önemli görülmektedir (Başay, 2015).

Kişinin önem verdiği kişilik özelliklerini barındırmayan birini eşi olarak seçmesi ileride sorunlar yaşamasına sebep olacaktır. Örneğin kibarlığa önem veren birinin eşinin kaba davranışlar sergilemesinin evlilikte sorunlara sebep olması kaçınılmaz olacaktır (Yıldırım, 2019).

2.6.2 Fiziksel Özellikler

Boy, kilo gibi fiziksel özellikler bireylerin eş seçimi yaparken genelde göz önünde bulundurdıkları bir faktördür. Bunun yanında bireyler eş seçimi yaparken karşılarındaki kişinin çekici olmasını bekleyebilmektedir. Fiziksel özellikler her iki cins için de önemlidir. Çünkü bireyler en başta karşılarındaki kişiyi fiziksel özelliklere göre değerlendirmektedirler. Bireylerin iletişime geçmeden önce buna karar verdikleri temel şey dış görünüşüdür (Doğru, 2017).

Cinsiyet ve yaşa göre çekicilik algısı değişmekle birlikte, bu algı kadınlarda daha çok kendilerini nasıl algıladıkları, kültürel ve sosyal normlara bağlıyken erkeklerde çevre görüşü önemli olmaktadır. Kimi bireyler ise kendi fiziksel özelliklerine benzer bir kişiyi seçme eğiliminde olmaktadır (Keldal, 2015).

Fiziksel çekicilik erkekler için daha önemli olmaktadır. Kadının genç, sağlıklı ve doğurgan olması erkeklerin üreme konusunda kendilerini daha başarılı bulmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle erkekler, fiziksel olarak çekici buldukları kadınları seçme eğiliminde olmaktadır (Bozgeyikli ve Toprak, 2013).

Bunların yanında fiziksel engel ve sakatlıklar, sağlık açısından fiziksel farklılıklar da bireyler için eş seçiminde caydırıcı etkenler olabilmektedir (Akpınar, 2021).

Yapılan araştırmalarda bireylerin çekici kişilerle birlikte olmak isteme düşüncesine karşın gerçek yaşamda kendi çekiciliklerine yakın bireyleri seçtikleri ortaya çıkmıştır (Yıldırım, 2019).

2.6.3 Cinsiyet

Cinsiyet farklılıkları da eş seçimini etkileyen faktörleri etkileyebilmektedir. Cinsiyetlere göre karşı cinsten beklentiler değişebilmektedir. Erkekler için kadının ev içindeki rolü, çocuk bakma, fiziksel özellikler önemli iken kadınlar için eş adayının eğitilmiş olması, gelir gücünün yüksekliği, sosyal statü ve olgunluk kavramları önemli olmaktadır (Akpınar, 2021).

Kadınlarda sevgi ve kişilik özellikleri ön planda iken erkeklerde fiziksel özellikler daha ön planda olmaktadır. Aynı zamanda kadınlar romantik ilişkide erkeğin girişken olmasını savunurken erkekler ise erkeğin baskın olması gerektiğini savunmaktadırlar (Korunur, 2020).

2.6.4 Yaş

Yaş hem kadın hem erkek için önemli bir faktördür. Aradaki yaş farkının fazla olması çiftler arasındaki bakış açısını, olgunluk düzeyini ve düşünce farklarını da beraberinde getireceğinden fazla yaş farkı bu konularda uyumsuzluklara neden olabilir (Başay, 2015).

Bunun yanında genç yaşta evlenmek de evlilikte sorunlara sebep olabilmektedir. Bunun sebebi erken yaşta göz önünde bulundurulmuş eş seçim kriterleri ileriki yıllarda değişkenlik göstermekte ve bu da eşlerin birbirine karşı beklentilerinin farklılaşarak birbirlerinin ihtiyaçlarına cevap verememelerine sebep olabilmektedir. Aynı zamanda genç yaşta evlenen bireylerin amaç ve idealleri tam olarak oturmduğundan evlilikleri kısa sürebilmektedir (Karakamış, 2020).

Evliliğe hazır olmak bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal açılarından belirli olgunluk seviyesine ulaşmasını gerektirmektedir. Eş ile birlikte yaşama, çocuk dünyaya getirme, çocuk bakımı ve yetiştirme, evliliğin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirme gibi pek çok kavram olgunluk ile ilişkilidir. Olgunluk yaşı herkes için

farklı olabilmektedir. Fakat bu noktada evlilik için gereken yaş sınırının altında evlenmek, genç yaşta evlilik yapmak ciddi sorunlara sebep olabilmektedir. Bu nedenle bireyin kendisini ve karşısındaki kişiyi iyi tanınması, belli bir olgunluğa erişmiş olmaları oldukça önemlidir (Bolcal, 2018).

Genç yaşta evlilik yapan bireylerin benlik yapıları da tam oturmadığından ve aileden tam ayrılamadıkları için evlendiklerinde evliliğin sorumluluğunu alamayabilmektedirler (Karaçanta, 2012; Akt, Başay, 2015).

Yaş faktörü aynı zamanda bireyin üreme sağlığını da etkilemektedir. Özellikle kadınlar açısından yaşın ilerlemesi üremeyi, sağlıklı bir hamileliği ve sağlıklı bir bebek dünyaya getirmelerini doğrudan etkilemektedir. Erkekler için ise bu durum dolaylı açıdan etkili olmaktadır. Bu nedenle erkekler eş seçerken üreme bağlamında yaşça küçük kadınları tercih etmektedirler (Doğru, 2017).

Yaş değişkeni eş olarak seçilecek kişinin cinsel olgunluğa, cinsel ilişkiye ve doğurganlığa hazır olması noktasında önemlidir. Özellikle genç erkekler bu konuda verim alabilecekleri eş adayını seçme eğilimi göstermektedirler (Karakamış, 2020).

2.6.5 Eğitim Düzeyi

Eş adaylarının eğitim düzeylerinin arasındaki fark evlilik ilişkisini etkileyen faktörlerden biridir. Eş adaylarının eğitim düzeyleri arasındaki geniş çaplı farklılıklar bireylerin davranış ve tutumları, idealleri, eğlenme biçimleri, yeme içme biçimleri, tatil alışkanlıkları arasında farklılıklar yaratacağından birlikte mutlu olma ihtimallerini de azaltacaktır (Akpınar, 2021).

Eş adayların eğitim düzeyleri arasındaki büyük farklar bireylerin arkadaşlıkları, ilgi ve ihtiyaçları açısından da uyumsuzlıklara sebep olacaktır. Bu nedenle çiftler arası ilişki kurma ve ilişkileri yönetme becerilerini etkileyerek sorunlara sebep olacaktır. Bunlarla birlikte eğitim farklılıkları sorunlara bakış açısını, iletişim

kurma biçimlerini ve bunlara bağı olarak sorun çözme, tartışma biçimlerini de etkileyecektir. Bu da çiftler arasında uyumsuzlıklara sebep olabilmektedir (Keldal, 2015).

Bunun yanında çiftlerin eğitim düzeylerinin benzerliği; bakış açısı, idealler, alışkanlıklar, olaylara tepki verme biçimi açısından ortak konumda buluşabilmelerinde faydalı olmaktadır. Fakat aradaki farklar ise eşler arasındaki ilgi ve ihtiyaçların da farklılık göstererek uyum konusunda zorluk yaşamalarına sebep olabilmektedir (Yıldırım, 2019).

Eş adaylarının eğitim düzeylerinin aynı seviyede olması olayları ele alma şekillerinin ve kararlarının da benzer olmasında etkili olacaktır. Bu nedenle eşlerin benzer eğitim düzeylerine sahip olmaları evlilikte uyum ve mutluluk için önemlidir (Başay, 2015).

2.6.6 Sosyoekonomik Özellikler

Sosyoekonomik durum hem kadın hem erkek için iyi bir hayat sürebilmek açısından önemli bir etkidir. Bireylerin yaşamları devam ettiği sürece ekonomik ihtiyaçları olmaktadır. Ekonomide meydana gelen değişimler zaman geçtikçe evliliği de etkilemektedir. Kadınlar iş yaşamına atılmaya başlamış ve ekonomik özgürlük elde eden kadınların evlenme oranları azalmış, evlenenlerin ise boşanma oranları artmıştır (Keldal, 2015).

Sosyoekonomik durum bireyin yaşam felsefesini, amaçlarını, ilgilerini belirlemekte ve eş seçimi ile evlilikten beklentilerini de şekillendirmektedir. Çiftler arasındaki büyük farklar bireylerin de birbirlerinden farklılaşmasına sebep olmaktadır. Benzer sosyoekonomik özellikler ise hem aileler hem de çiftler açısından uyumu sağlamaktadır (Doğru, 2017).

Ekonomik zorluklar çiftlerin boşanma oranlarını artırmaktadır. Aynı şekilde ekonomik durumun fazlaca ön planda olması da eş adayları arasında rekabet hislerine sebep olabilmektedir. Bunun yanında maddiyatı yüksek hediyeleşmeler bireylerin birbirlerine biçtikleri değer bağlamında önemli hale gelebilmektedir (Akpınar, 2021).

Önceki dönemlerde yalnızca erkeğin maddi durumunun iyi olması aranan ve yeterli bir durumken şu an evlenecek eş adaylarının ikisinin de sahip olması gereken bir koşul olarak görülmekte ve evlilik kararında oldukça etkili olan bir durumdur (Başay, 2015).

Genellikle kadınlar sosyoekonomik durumu kendisinden daha yüksek erkeklerle evlenme eğilimindedirler. Cinsiyet açısından erkekler evin geçimini sağlaması, yüksek gelire ve statüye sahip olması gibi rollere sahiptir. Bu nedenle kadınlar geliri kendisinden yüksek olan bireyleri eş adayı olarak seçme eğilimindedirler (Doğru, 2017).

Yapılan araştırmalar erkeklerin sosyoekonomik durumunun daha iyi düzeyde olmasının evliliği daha başarılı kıldığını göstermektedir. Kadının, erkekten daha yüksek sosyoekonomik duruma sahip olduğu durumda ise evlilikte sorunlar yaşandığı gözlenmiştir. Böyle bir durumda erkeklerde özgüven kaybı, suçluluk ve huzursuzluk durumları baş göstermektedir. Bu nedenle sosyoekonomik gücün erkekte olması ve iyi bir gelire sahip olmak evliliğin mutluluğu için önemlidir (Yıldırım, 2019).

2.6.7 Dini Etkenler

Bireylerin dini görüşleri; yaşam tarzı, davranış ve tutumları üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle buradaki farklılık çiftler arasındaki uyumu etkileyecektir. Farklılıklar eşlerin birbirlerine karşı hoşgörüsüz davranmasına ve inanç farklılıklarından dolayı katı tutum sergilemelerine sebep olarak eşler arasında problem yaratabilmektedir (Karakamış, 2020).

Dini görüşler arasındaki farklılıklar bireylerin yeme içme şekilleri, yaşam kuralları, eğlenme şekilleri, çocuk yetiştirme tarzları, yaşam tarzları ve bakış açıları bağlamında evliliği ve evlilik kalitesini etkilemektedir (Keldal, 2015).

Bireyler eş seçimi yaparken kendi dini inanç ve ideolojilerine yakın olan adayları tercih etmektedirler. Özellikle erkekler evlenecekleri kişinin dinine bağlı olmasını beklemektedir. Bunun yanında dini görüşleri farklı olan bireyler çocuk sahibi olduklarında çocuğa nasıl bir dini eğitim verecekleri konusunda sıkıntı yaşayabilirler. Bu sebeple eşler arasındaki dini inançların yakınlığı evlilikte uyum için önemlidir (Doğru, 2017).

Dinlerin kendine özgü kuralları olması sebebiyle farklı dinlere mensup olan çiftlerin evlendikten sonra ortak noktada buluşmaları ve uzlaşmaları zor olacaktır. Çiftlerin ancak birbirlerine karşı hoşgörü göstermesi bu sorunu ortadan kaldıracaktır. Bunların yanında evlilik noktasında bazı katı dini kurallar da ortaya çıkabilmektedir. Örneğin müslüman olan birinin müslüman olmayan biri ile evlenmesinin yasak olması eş seçiminde aile veya eş adayı için problem teşkil edebilmektedir (Yıldırım, 2019).

Eğer bireyin inançları hayatında çok önemli bir yerde ise ve yaşamını buna göre devam ettiriyorsa farklı dini inanca sahip biri ile evlenmesi sorun yaratacaktır. Bireylerin yeme içme tercihleri, yaşam şekli, düğün merasimi, ilerde doğacak çocuğun dini gibi pek çok konuda uzlaşmaları gerekecektir (Başay, 2015).

2.6.8 Siyasi Etkenler

Eş adayları eğer çok güçlü bir şekilde bir siyasi görüşün savunucusu ise farklı siyasi görüşe sahip karşı cinsi ile sorunlar yaşaması muhtemeldir. Bunun yanında adaylardan biri diğeri kadar fanatik değil ise ve farklı görüşte olmayı problem etmiyorlarsa çiftler için bir sorun olmayacaktır. Aynı dini etkenlerde olduğu gibi

siyasi görüşlerdeki aşırı görüş ayrılıkları evliliğin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde sorunlar yaratabilmektedir (Başay, 2015).

2.6.9 Ailenin Etkisi

Bireyin içine doğduğu aile eş seçiminde önemlidir. Çiftlerin anlaşması dışında ailelerin de benzer gelenek ve göreneklere sahip olması evlilik uyumu için önemlidir. Bunların dışında ailelerin istek ve beklentileri de olabilmektedir. Bu bağlamda ailelerin onay ve rızası özellikle Türk toplumunda gerçekleştirilecek evlilikler için önem arz etmektedir (Yıldırım, 2019).

Çocukluktan itibaren bireyin kişiliğinin oluşmasında ailenin büyük etkisi bulunmaktadır. Bireyin eş seçme sürecinde de vereceği kararlar, nasıl bir eş seçeceği, evlilikten beklentileri gibi konularda da ailenin etkisi bulunmaktadır (Doğru, 2017).

Ailelerin birbirine benzer yapıları evliliği olumlu anlamda etkilerken farklılıkları ise olumsuz olarak etkilemektedir. Aynı zamanda aileler çocukların davranış ve tutumları üzerinde etki sahibidirler. Önceki dönemlerde görücü usulü evliliklerde aileler daha çok söz sahibi iken günümüzde tanışarak evlenmenin yaygınlığı ile birlikte ailenin etkisi de azalmaktadır (Yılmazçoban, 2010).

Bireyler eş seçim sürecinde ebeveyn ilişkilerinden, anne ve babanın davranış şekillerinden, kişilik özelliklerinden etkilenecek eş adayını seçmeye çalışır. Ailenin etkisi bu noktada ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında aileler de çocuğunun seçtiği eş adayını pek çok yönden değerlendirmektedir. Ailelerin bu noktada olumsuz görüş ve değerlendirmeleri evlenecek bireyler arasında çatışmalara sebep olabilmektedir (Karakamış, 2020).

2.6.10 Anne Baba Tutumu

Bireyin dünyaya geldiği ilk andan itibaren ilişki kurduğu ilk ortam ailesidir. Bireyin yaşamı boyunca kişisel özellikleri, değerleri, kuralları, yaşam tarzı, karar ve

tercihleri anne babanın tutumundan etkilenmektedir. Tüm bu tutumlar da bireyin sosyal, duygusal, kişisel ve cinsel gelişimi üzerinde etkili olmaktadır. Birey yetişkinliğinde de kendisi ile özdeşleşen anne babasının tutumlarını sergileme durumunda olmaktadır (Karakamış, 2020).

Olumlu anne baba tutumları bireyin benliğini olumlu yönde etkilerken olumsuz anne baba tutumları ise bireyin benliğini olumsuz etkilemekte ve bireyde kaygı, değersizlik ve özgüvensizlik yaratabilmektedir (Doğru, 2017).

Anne baba tutumları demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu, aşırı hoş görülme ve ilgisiz olarak ele alınarak aşağıda açıklamalara yer verilmiştir.

Demokratik anne baba tutumu; bu tutumda olan anne babalar, çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarını karşılarlar. Onların fikir ve kararlarını önemseyerek saygı duyarlar. Ailede bir sorun olduğunda iletişim kurarak çözülür. Bu tutumla büyüyen çocuklar özgüvenli, davranışlarının sorumluluğunu alabilen bireyler olurlar (Korkulu, 2019).

Otoriter anne baba tutumu; bu tutum ise anne babanın çocuk üzerinde aşırı kontrolcü ve baskın olduğu bir tutumdur. Burada anne baba, çocuğun kendilerine uymasını ve itaat etmesini bekler. Eğer çocuk farklı davranırsa dışlanacağını ve ceza alacağını bilir ve ebeveynlerine boyun eğer. Otoriter tutuma sahip aileler sevgi göstermezler ve katı bir tutum sergilerler. Ailede öfke ve korku duyguları hakimdir. Bu tutumla yetiştirilen çocuklarda kaygı, belirsizlik, aşağılık duygusu ve isyankârlık görülür (Karakamış, 2020).

Aşırı koruyucu anne baba tutumu; bu tutumu sergileyen ebeveynler çocuklarına çok fazla özen gösterir. Çocuğu korumak adına çocuğun davranışlarını sınırlar ve çocuğun kararlarında söz sahibi olurlar. Bu tutumdaki aileler çocuklarına adeta bebek muamelesi yaparlar. Bu ortamda yetişen çocuk fazla şımarık ve sorumsuz,

kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan bir kişilik haline dönüşebilir. Bunun yanında böyle bir tutum çocuğu fazlasıyla anne ve babaya bağımlı hale getirebilmektedir. Bu da çocuğun isteklerini mızımızlanarak, ağlayarak elde etmesi, inatçılık gibi problemler yaratabilmektedir. Bu bireyler hayatları boyunca bağlanma ihtiyaı içinde olurlar (Bolattekin, 2014).

Aşırı hoş grl anne baba tutumu; bu tutumda olan anne babalar çocuklarının isteklerine karşı herhangi bir sınırlama içerisinde olmazlar ve daima kabul edicidirler. Bu tutumun sergilenmesi bireyde istek, duygu ve dürtülerini kontrol etme yeteneğini olumsuz yönde etkiler ve agresif davranışları artırır (Yılmaz, 2009).

Bu aileler yüksek kabul düzeyine sahipken çocuğa karşı beklentileri düşüktür ve talepleri daha azdır. Otorite azdır ve çocuğun kendisini kontrol etmesine izin verilir. Bu ailede yetişen çocuklar kendini kontrol etme ve sorumluluk alma konusunda beceriksizdirler (Küçükturan, 2005).

Bu tutumu sergileyen aileler çocuğa karşı boyun eğen, sınırsız özgürlük alanı tanıyan, çocuğun isteklerini gerçekleştirerek onu şımartan ailelerdir. Dışardan çok ilgili görünseler de ocuk üzerinde başarılı bir kontrolleri yoktur ve çocuktan beklentileri de yoktur. Bu da çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu ocuklar ilerde de düşük benlik ve davranış kontrolüne sahip olarak ihtiyaçlarının da başkaları tarafından karşılanması beklentisinde olmaktadırlar (Güngör, 2015).

İlgisiz anne baba tutumu; aile çocuğun istek ve ihtiyaçlarına karşı ilgisizdir. Çocuğun olumsuz davranışlarına göz yumarlar. Aynı zamanda çocuğu sevgiden mahrum bırakırlar. Bu nedenle bu bireyler saldırgan tutumlara sahiptirler ve kişilikleri olumsuz etkilenmektedir. Bu bireyler yetişkin olduklarında çevresindeki insanlara karşı güvensizlik duymaktadırlar (Mutallimova, 2014).

2.6.11 Yetiştirilme Tarzı

Kişilik gelişiminde yetiştirilme tarzı oldukça önemlidir. Bireyin ihtiyaçlarının karşılanması, sağlıklı bir ailede büyümesi, sağlıklı alışkanlık ve davranışlar kazanması ailenin görevidir. Bu imkanları sağlayan ailelerde büyüyen bireyler olumlu kişisel özelliklere sahip olmaktadır. Destekleyici aile ortamında yetişen bireyler olumlu benlik geliştirirler (Yılmazçoban, 2010).

Bireyler eş seçim sürecinde karşı cinsten anne ve babaları gibi benzer özellik taşıyan eş adaylarını seçme eğilimindedirler. Bu nedenle anne babanın çocuğa olumlu rol model olması ve yetiştirme tarzları oldukça önemlidir (Doğru, 2017).

2.6.12 Kültürel Etkenler

Eş seçiminde, bireylerin kriterleri kültürden kültüre farklılık göstermekle birlikte kriterler benzerlik gösterse de verilen önem sırası değişiklik göstermektedir. Örneğin Çin, İran, Hindistan, Orta Doğu'da eş adayının bakire olması eş seçiminde önceliklidir. Bunun yanında İskandinav ülkeleri, Hollanda ve Almanya ise bekaretin eş seçiminde önemli olmadığını düşünmektedirler. Güney Amerika'da eş adayları evlenecekleri kişinin ev işleri hakkında becerikli olmasına önem verirken birçok Batı Avrupa ülkesi bu beceriyi kriterlerinde değerlendirmemektedirler (Bolcal, 2018).

Bunun yanında İslam dinine mensup kültürlerde bekaret konusu kadın ve erkekler için öncelikli kriterlerdendir. Ayrıca evlilik yaşı da kültürlere göre değişiklik göstermekle birlikte bazı Avrupa ülkelerinde evlilik yaşı daha yüksekken kimi ülkelerde erken yaşta evlilikler yapılabilmektedir (Korunur, 2020).

2.7 Eş Seçme Kuram ve Yaklaşımları

Bu bölümde eş seçme ile ilgili kuram ve yaklaşımlara yer verilecektir.

2.7.1 Psikoanalitik Kuram

Freud'a göre yetişkinlikteki davranışlarımız erken çocukluk yaşantılarımız ile ilişkilidir. Bununla birlikte bireylerin eş seçme sürecinde psikoseksüel gelişim dönemindeki takılmalar etkili olmaktadır. Bireylerin anne babadan bağımsızlaşamaması, onlara karşı müthiş bir bağlılık göstermeleri ve eş seçimini yapamamaları fallik dönemindeki saplantılarla ilişkilidir. Bu dönemde saplanma yaşayan bir erkek çocuğu eş seçim sürecine geldiğinde kendi annesine benzeyen veya annesine göre zıt özellikler taşıyan veya kendisinden yaşça büyük bir kadını eş olarak seçme eğiliminde olabilmektedir. Aynı şekilde kız çocukları da babalarına benzeyen erkekleri eş olarak seçebilmektedirler (Bolcal, 2018).

2.7.2 Evrimsel Kuram

Evrimsel kuramın ortaya atan Darwin'e göre bireyler eş seçerken farklı metotlar geliştirmişlerdir. Ona göre güçlü olan hayatta kalarak soyunu devam ettirir, güçsüz olan ise elenmektedir. Buradan hareketle erkekler eş seçiminde bulunurken doğurganlıkları güçlü, sağlıklı ve çekici kadınları seçme eğilimindedirler. Kadınlar ise ekonomik olarak güçlü, statü sahibi, eve ve çocuğa gerekli bakımı sağlayabilecek potansiyelde olan erkekleri seçme eğilimindedirler (Yıldırım, 2019).

Bu nedenle kadınlar evrimsel açıdan eş seçiminde sahip olduğu doğurganlık, çekicilik, gençlik özelliklerini sergileyerek yeterli olduklarını kanıtlamaya çalışırken erkekler ise ekonomik gücünü ve statüsünü sergileyerek yeterliliğini gösterir (Korunur, 2020).

2.7.3 Birbirini Tamamlayan Gereksinimler Kuramı

Bu kuram eşlerin birbirinin ihtiyaçlarını tamamlayarak eş seçiminde tamamlayıcılığı vurgulamaktadır. Bireylerin farklı gereksinimleri olabilmektedir. Bu

noktada bireylerin birbirini tamamlayan veya birbirine benzer gereksinimleri eş adaylarının birbirini seçme eğilimini artırmaktadır (Korkulu, 2019).

Eş adayının evleneceği kişiyi seçerken kişilik veya kültür bağlamında kendisinden farklı olan bireyi seçmesi ve seçimde bulunurken de bireyin kendisinde olmayan bir eksikliğin eş adayında olması ile birbirini tamamladıkları durum birbirini tamamlayan gereksinimler kuramını açıklamaktadır. Açıkça anlatmak gerekirse; kişinin belli başlı ihtiyaç duyduğu konularda ihtiyacını tamamen karşılayacağını düşündüğü kişiyi çekici bularak seçmesi şeklinde anlatılabilir (Akpınar, 2021).

Birey eş seçerken evlenebileceği kişiler arasından ihtiyaçlarını en maksimum şekilde karşılayabilecek birini seçmeye çalışır. Karşıdaki kişi ise benzer ihtiyaçlara sahip olmaktan ziyade tamamlayıcıdır. Hal böyleyken ihtiyacın düzeyine göre kişiler arası benzerlikte zıtlıklar artmaktadır (Efe, 2013).

2.7.4 Uyarın Değer Rol Kuramı

Bu kuramda yer alan uyarın, değer ve rol kelimeleri aslında çiftlerin birbirini tanıma aşamasında flört döneminin üç aşamasını içermektedir. Bu kurama göre eşler kendilerine en iyi davranan eş adayını seçerler. Bireyler ilişki içerisinde farklı zamanlarda birbirlerinin sadakatini ölçerler. Bu test etme süreci az önce belirtilen üç aşama içinde gerçekleşir (Başay, 2015).

Uyarın aşaması bireylerin birbirini ilk gördükleri anda aldıkları ilk izlenimdir. Burada çiftler fiziksel ve sosyal özelliklere dikkat ederler. Bu aşama olumlu geçerse sırada değerlerin karşılaştırılması aşaması yer alır. Bu noktada çiftler değer, inanç, tutum ve ihtiyaçlarının birbirlerine uyumunu konuşarak ifade ederler. Son aşama ise rol aşamasıdır. Burada çiftler ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını, davranışların değerlere uygunluğunu değerlendirirler. Bireyler benzer veya tamamlayıcı rolleri test ederek eş seçimi konusunda karar verirler. Rol aşamasında

aynı zamanda bireylerin çeşitli oyunlar oynayarak eş adaylarının kendilerine uygunluğunu belirlemektedirler (Korkulu, 2019).

2.7.5 Cinsel Stratejiler Kuramı

Bu kuram bireylerin üreme sorunlarını çözmeye yönelik bazı cinsel stratejileri içermektedir. Bu problemler kısa vadeli ilişkilerde ve uzun vadeli ilişkilerde farklılıklar göstermektedir. Erkekler kısa süreli ilişkilerde bağlılık duymadan ve fazla çaba sarf etmeden bir kadına ulaşabilme, doğurgan bir kadın arayışı ve eş sayısı gibi problemlerle karşılaşabilmektedir. Kadınlar ise kısa süreli ilişkilerde erkeğin maddi gücü, uzun ilişkiye bakış açısı gibi sorunlarla karşılaşmaktadır (Soner, 2020).

Erkekler uzun süreli ilişkilerde ise şu problemlerle karşılaşmaktadırlar; doğurgan ve annelik yapabilecek kapasiteye sahip kadını bulma, ev işlerinde becerikli kadın bulma, uzun ilişkiyi sürdürebilen kadın bulma. Kadınların uzun vadede karşılaştıkları problemler ve stratejileri ise kendini ve çocuğunu koruyabilecek eşe sahip olma, kendisini ve çocuğunu geçindirebilecek güce sahip olan erkeği bulma, iyi babalık becerilerine sahip erkeği bulma ve uzun süreli ilişkiye istekli erkeği bulmadır (Bolcal, 2018).

2.7.6 Sosyal Rol Kuramı

Toplumda kadın ve erkeğin farklı rolleri bulunmaktadır. Eş seçiminde iş bölümü, kadın ve erkeğin toplumdaki rolü, beklentiler, yetiştirilme tarzları, sınıf farklılıkları, ataerkil düşünce gibi etkenler rol oynamaktadır. Kadın ve erkekler toplumsal cinsiyet rollerine uyumlu bir şekilde sosyalleştirilirler. Bunun sonucunda kadınlar çekicilik ve terbiye ile özdeşleştirilirken ekonomik güç, statü, fiziksel güç ise erkeklerle özdeşleştirilmektedir.

Bu nedenle kadınlar eş adayı erkeklerde fiziksel ve ekonomik güç, statü ararken, erkekler ise çekici ve terbiyeli kadınları aramaktadır. Kadın erkek arasındaki

eşitlik artarsa eş seçiminde geleneksel özellikler de önemini kaybedecektir (Yıldırım, 2007).

2.7.7 Süreç Süzgeç Kuramı

Süreç süzgeç kuramı diğer bir adıyla filtre kuramı eş seçme stratejilerini açıklayan bir diğer kuramdır. Bu kurama göre bireyler kısa süreli ilişkilerden uzun süreli ilişkilere geçerken üç filtre vardır. Bunlardan ilki sosyal faktörlerdir din ve eğitim gibi konuları kapsamaktadır. Sosyal faktörler ilişkide süzgeçten geçer. Süzgeçten geçirilen özellikler benzerlik ve farklılık açısından değerlendirilerek süzgeçlenir (Keldal, 2015).

İkinci aşama ise değer ve tutumlar arasındaki benzerliğin filtrelenerek daraltılmasıdır. Bu aşama da tamamlandıktan sonra ihtiyaçları tamamlama aşaması olarak son aşamaya geçilir. Bu aşamada da çiftler birbirini değerlendirirler. Aslında bu stratejiler başarılı bir ilişki, partner ile uyumu değerlendirmek için bir yoldur. Bireyler bunu çeşitli aşamalarla test ederek görebilirler. Uyumsuzluk durumunda çiftler beraberliklerine devam etmekten vazgeçebilirler (Akpınar, 2021).

2.7.8 Ortak Özellikler Kuramı

Bu kuram çiftlerin ortak özelliklerinin artmasının ilişkinin başarısını artırıp sorunları da azaltacağını vurgulamaktadır. Bireylerin dini inancı, yaşı, ekonomik durumu, eğitim durumu gibi alanlarda benzerliklerin yüksek olması bireylerin kolayca anlaşmasını sağlamakla birlikte anlaşmazlıkların da önüne geçecektir. Birbiri ile ortak özellikler barındıran çiftler ilişkide ve evlilikte daha az sorunla karşılaşacaklardır (Soner, 2020).

2.7.9 Zıt Özellikler Kuramı

Bu kurama göre bireylerin eş olarak seçecekleri kişi ile aralarında zıt özellikler barındırmaları ve bireyin kendinde olmayan özellikleri karşı tarafta bulmasının çiftleri

birbirine daha çok çektiği görüşüne dayanmaktadır. Böylece birey kendinde olmayan özellikleri taşıyan birey ile bütünlük sağlayacağını düşünmektedir. Örneğin otoriter bir erkek ile itaatkâr özellikler barındıran bir kadın birbirini tamamlayarak sağlıklı bir evlilik yaşayabilmektedirler (Yıldırım, 2019).

2.8 Eş Seçimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar

2.8.1 Eş Seçimi ile İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde eş seçimi ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilecektir.

Kul'un (2019) kuşaklara göre yakın ilişkilerde yaşantılar, romantizm ve eş seçim tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, Z kuşağındaki bireylerde yakın ilişkiler envanteri, romantizm ve eş seçim tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında kaygılı bağlanma ve birlikte yaşama arasında olumlu yönde hafif düzeyde bir ilişki tespit edilirken, kaçınan bağlanma ve aşk alt boyutu arasında olumsuz yönde orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Y kuşağındaki bireylerin ölçek puanlarında ise çaba göstermeme, kaygılı bağlanma, romantizm ve idealleştirme arasında olumlu bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanında kaçınan bağlanma, aşk, romantizm ve birlikte yaşama puanları arasında ise olumsuz yönde bir ilişki tespit edilmiştir. X kuşağındaki bireylerde ise ölçek puanları arasında zıt kutuplar alt boyutu ve kaygılı bağlanma arasında olumlu bir ilişki varken, romantizm, aşk ve kaçınan bağlanma puanları arasında olumsuz bir ilişki bulunmaktadır. Kuşak değişkenine göre katılımcıların ölçek puanlarının Z kuşağında daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Bolcal'ın (2018) üniversite öğrencilerinin aşk stilleri, bağlanma biçimleri ve eş tercihleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, oyun gibi aşk, sahiplenici aşk, mantıklı aşk ve özgeci aşk ile güvenli bağlanma arasında olumlu bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Sahiplenici aşk, özgeci aşk ve oyun gibi aşk ile kaçınan bağlanma

arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Tutkulu aşk ve kaygılı bağlanma arasında negatif, mantıklı, oyun gibi ve sahiplenici aşk arasında ise pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bunların yanında eş seçim tutumu, birlikte yaşama ve güven ile güvenli bağlanma arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Çaba gösterme, birlikte yaşama, idealleştirme, zıt kutuplar ile kaçınan bağlanma arasında pozitif yönde ilişki bulunurken son olarak zıt kutuplar ve idealleştirme ile kaygılı bağlanma arasında da pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Bunun yanında öğrencilerin kaçınan bağlanma, yaş ve özgeci aşk puanlarının; romantizm ve eş seçim tutumu ölçeğinden aldıkları puanlar ile arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

2.8.2 Eş Seçimi ile İlgili Türkiye Cumhuriyeti ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde yurtdışında eş seçimi ile ilgili yapılmış araştırmalara yer verilecektir.

Üniversite öğrencilerinin eş seçim tutumlarını etkileyen faktörlerin incelendiği bir çalışmada 790 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Kadınlar ideal evlilik yaşını 24 yaş ve üzeri belirlerken erkekler 25-29 yaş aralığı olarak belirlemektedirler. Aynı zamanda öğrencilerin eş seçim ve evlilik kararını en çok ekonomik özgürlüğe sahip olma durumunun etkilediği görülmüştür. Araştırma sonuçlarında öğrencilerin evliliğe yönelik tutumlarında ebeveynlerinin mutluluk durumu, evlilikten korkma, ideal evlilik yaşı ve ailelerinin nikah durumunun etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akbaş vd., 2019).

Bozgeyikli ve Toprak'ın (2013) üniversite öğrencilerinin eş seçim kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi çalışmalarında 556 son sınıf öğrencileri çalışmaya katılmıştır. Çalışma sonucunda eş seçiminde en önemli kriterin kişilik özellikleri

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonra sırası ile dini görüş, aşk, aile uyumu, eğitim düzeyi, fiziksel özellikler, bekaret, aynı ırk ve siyasi etkenler izlemiştir.

Babahanoglu (2020) eş seçiminde öncelikler ile ilgili yaptığı bir çalışmada katılımcıların %98'i madde kullanan veya madde bağımlısı biri ile, %73'ünün de alkol kullanan biri ile evlenmeyi tercih etmeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkenine bakıldığında ise eş seçmede öncelikler envanteri puanları arasında kadınlarda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

Soner ve Düşünceli'nin (2021) eğitim fakültesi öğrencilerinin eş seçme stratejileri ve ilişki doyumu üzerine yaptıkları çalışmada ilişki doyumu ile eş seçmede fiziksel özellikler ve aşk boyutlarında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bekaret boyutu hariç diğer alt boyutlar cinsiyete göre, dini ve siyasi görüşler, fiziksel özellikler, aşk boyutları ise deneyimlenen romantik ilişki sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bunun yanında ilişki doyumu ise deneyimlenen romantik ilişki sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Aydın ve Demir'in (2017) lisansüstü öğrencilerin eş seçimini etkileyen ve sınırlandıran görüş ve inançları üzerine bir inceleme yapmışlardır. Araştırma sonucuna göre eş seçiminde fiziksel özellikler, kişisel özellikler, çevre etkisi, değerler, uyum ve ekonomik durum ön planda olarak ortaya çıkmıştır. Eş seçiminde olumsuz inançlar ise genellenen olumsuz örnekler, romantik inançlar, evliliğe dair olumsuz inançlar, kültürel inançlar ve mükemmeliyetçilik olarak bulunmuştur. Sınırlayıcı inançlar ise eş seçiminde şansın önemi, birlikte yaşamının mutluluk üzerindeki olumlu etkisi olarak ortaya çıkmıştır.

Üniversite öğrencilerinin eş seçiminin romantik ilişkisi olan ve olmayanlara göre incelendiği bir çalışmada öğrencilerin %48'inin bir partneri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlişkisi olan öğrenciler eş seçiminde kişilik özelliklerine öncelik verirken,

ilişkisi olmayan öğrenciler eş seçiminde eş adayının dindar özellikte olmasını tercih etmektedir. İlişkisi olmayan öğrencilerin eş seçimini mantık ile yapacağını ve eş seçiminde siyasi görüş ayrılıklarının önemli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Çalışkan vd., 2015).

Keldal'ın (2015) üniversite öğrencilerinin cinsiyet rol algıları ve eş seçme stratejileri arasındaki ilişkide evliliğe dair tutumlarının yordandığı çalışmada, öğrencilerin evliliğe dair tutumlarının cinsiyet açısından değişiklik gösterdiği görülmüştür. Erkek öğrencilerin evliliğe dair daha pozitif tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda evliliğe dair tutumların ilişki durumu ve fakültelere göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. İlişkisi olan bireylerin evliliğe karşı tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada evliliğe dair tutumların öncelik sırası kadınsılık, fiziksel özellikler, cinsiyet, bekaret, ilişki durumu, maddi durum, aşk, erkeksilik, çocuk bakımı ve yaş şeklinde belirtilmiştir.

Efe (2013) üniversite öğrencilerinin eş seçme eğilimlerini incelediği bir araştırma yapmıştır. Katılımcılar Ankara'nın çeşitli üniversitelerinden 3177 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucuna göre en çok tercih edilen ilk on özellik; sevgi, dürüstlük, güven, sadakat, saygı, sorumluluk sahibi, ruhsal açıdan sağlıklı, hoşgörü, bakım ve merhamet şeklinde sıralanmıştır. Cinsiyet açısından ilk on özellik farklılık göstermemiştir.

Sergeant ve arkadaşları (2005) eş seçiminde kokulara verilen önemin cinsiyete göre farklılıklarını değerlendirmişlerdir. Araştırmaya 151 erkek ve 289 kadın romantik ilgi alanları anketini doldurarak katılım sağlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre kokunun eş seçiminde birçok özellikten daha önemli olduğu fakat cinsiyetler arasında bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında bireyler yapay

kokulardan ziyade eş adayının vücut kokusunu daha çok tercih ettiği gözlemlenmiştir. Vücut kokusu eş seçiminde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır.

Eş seçiminin sinirsel temellerinin incelendiği bir çalışmada eş seçimi sırasında beyin aktivitesini ölçerken kadın ve erkeklere iki yüz profili ve davranış resmi gösterildi. Erkeklerin amigdalasında yüz daha çok etki yaratırken, kadınlarda ise davranış resmi etki yaratmıştır. Araştırma sonucunda erkeklerde eş seçiminde fiziksel çekiciliğin beynin belirli bölgelerini aktive ettiği, kadınlarda ise kişilik özelliklerinin beynin belirli bölgelerini aktive ettiği görülmüş ve cinsiyetler arası eş seçiminde önceliklerde farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Funayama vd., 2012).

Nesteruk ve Gramescu (2012) göçmen ailelerden genç yetişkinler arasında eş seçim tercihlerini incelemişlerdir. Çalışma farklı kültürlerden 35 genç ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre eş seçim tercihleri cinsiyet, doğum sırası ve ailelerin kültürleşmelerinden etkilenmektedir. Bu göçmenler genellikle kendileri gibi iki kültürlü eş adayı aramaktadırlar. Araştırma sonucundan hareketle göçmen aile çocuklarının eş seçiminde aile büyük rol oynamaktadır.

Maliki (2011) Nijerya'nın güney bölgesinde üniversite mezunları arasında eş seçim tercihlerinin cinsiyete göre farklılaşmasını incelemiştir. Araştırmaya farklı üniversitelerden 1420 mezun öğrenci katılım göstermiştir. Araştırma sonucunda kişisel özellikler, fiziksel özellikler ve sosyoekonomik durum açısından eş seçme stratejilerinde, cinsiyetlerde anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Gobin (2012) ihanet travmasına maruz kalan bireylerin eş seçiminde önem verdiği özellikleri incelemiştir. Çalışma sonucunda çoğu katılımcı için sadakatin eş seçiminde önem verilen öncelik olarak ortaya çıkacağı düşünülse de sadakat, ihanete uğrayan bireyler tarafından en az önem verilen öncelik olarak görülmüştür. Bunun yanında samimiyet ve güvenilirlik bu kişiler arasında en çok önem verilen özellikler

olmuştur. Çalışma sonucunda romantik ilişkilerde partnerin yarattığı mağduriyetin eş seçim tercihlerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Badahdah ve Tiemann (2009) Müslümanlar arasında eş seçim tercihleri hakkında bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Katılımcılardan belirlenen kriterleri önem sırasına göre yazmaları istenmiştir. Katılımcılardan elde edilen bulgularda, Müslüman bireylerin eş seçim tercihlerinde dindar bir eş ve eş adayı ile benzer dini görüşlere sahip olmak en çok aranan özellik olarak ortaya çıkmıştır.

Li ve arkadaşlarının (2013) eş seçim tercihleri hakkında yaptıkları bir araştırmada sosyal statü ve fiziksel özellik kriterlerinin cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Erkekler eş seçiminde fiziksel çekiciliğe önem verirken, kadınlar sosyal statüye önem vermektedirler. Bunun yanında uzun vadeli ilişkilerde bireylerin bu özelliklere daha çok önem verdiği, kısa vadeli ilişkilerde önemsemediği görülmüştür. Araştırmanın önemli bulgusu ise eş seçim tercihi önceliklerinin pek çok araştırmada olduğu gibi evrimsel yaklaşımı doğruladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Pakistanlıların eş seçim tercihlerinin incelendiği bir çalışmada Pakistan'ın kentsel bölgelerinde yaşayan, yetişkin ve bekar 667 kadın ve 433 erkek katılım göstermiştir. Araştırma bulguları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Pakistanlı kadınlar eş seçiminde eğitim düzeyi yüksek erkekleri tercih ederken, erkekler ise fiziksel açıdan çekici kadınları tercih etmişlerdir (Husain ve Gulzar, 2015).

Bölüm 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları ile eş seçme stratejilerinin incelenmesi ve verilerin ölçek aracılığıyla toplanması bakımından nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde bir araştırmadır.

3.2 Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini 2023-2024 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde öğrenim gören ve Türkçe diline hâkim olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise basit seçkisiz örnekleme yönteminden uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan, yoğunlukla öğrenim dili Türkçe olan Eğitim Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden 350 gönüllü öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem sayısını belirlemek için öncelikle üç fakültenin dekanlıkları ile iletişime geçilerek her fakültenin öğrenci sayısı (Eğitim fakültesi 1400 öğrenci, sağlık bilimleri fakültesi 1050 öğrenci ve hukuk fakültesi 753 öğrenci) öğrenilmiştir. Araştırmanın evrenini Türkçe dilinde eğitim veren üç fakültenin toplam öğrenci sayısı (n:3203) oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni bilindiği için Büyüköztürk (2014) tarafından önerilen aşağıdaki formül ile örneklem seçimi için gerekli katılımcı sayısı hesaplanmıştır.

N: 3 fakültenin toplam öğrenci sayısı

$$n = \text{no} / [1 + (\text{no} - 1) / N]$$

$$n = 384.16 / [1 + (384.16 - 1) / 3203]$$

$$n = 384.16 / 1.11962535$$

$$n = 343.11$$

Formüle göre 343 katılımcının örneklem için uygun olduğu sonucuna ulaşılmış olup, bu çalışma kapsamında 350 katılımcıya ulaşılarak yeterli düzeyde örneklem sağlanmıştır.

Çalışmanın örneklemine oluşturan DAÜ öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerini göstermek için yüzde analizleri uygulanarak Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1: Araştırmanın Örneklemine Oluşturan Üniversite (DAÜ) Öğrencilerinin Tanımlayıcı Özellikleri

		n	%
Cinsiyet	Kadın	205	58.6
	Erkek	145	41.4
Yaş	18-20	92	26.3
	21-23	202	57.7
	24 ve Üzeri	56	16
Fakülte	Eğitim	142	40.6
	Sağlık	142	40.6
	Hukuk	66	18.9
Sınıf Düzeyi	1.sınıf	113	32.3
	2.sınıf	37	10.6
	3.sınıf	59	16.9
	4.sınıf	141	40.3
Yaşanılan Yer	Köy	36	10.3
	İlçe	151	43.1
	İl	163	46.6
Barınma Türü	Yurtta	210	60
	Evde	89	25.4
	Evde aile ile birlikte	51	14.6
Aile Tutumu	Otoriter	33	9.4
	İlgisiz	8	2.3
	Aşırı hoşgörölü	101	28.9
	Demokratik	158	45.1

	Aşırı koruyucu	50	14.3
	Düşük	9	2.6
Ekonomik Gelir Algısı	Orta	262	74.9
	Yüksek	79	22.6
Sosyal İlişkiler	Olumlu	314	89.7
	Olumsuz	36	10.3
Duygusal	Olumlu	265	75.7
Arkadaş Seçme	Olumsuz	85	24.3
	İlişkim var	140	40
	İlişkim yok	152	43.4
İlişki Durumu	Flört	48	13.7
	Sözlü	3	0.9
	Nişanlı	3	0.9
	Evli	4	1.1
	Total	350	100

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu literatür araştırması ve 3 uzman (iki psikolojik danışmanlık ve rehberlik uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanı) görüşünden faydalanılarak oluşturulmuştur. Bu form cinsiyet, yaş, fakülte, sınıf düzeyi, yaşanılan yer, barınma türü, algılanan aile tutumu, ekonomik gelir algısı, kişisel özelliklerin sosyal ilişkileri etkileniş düzeyi, kişisel özelliklerin duygusal arkadaş seçme kriterlerinin etkileniş düzeyi ve ilişki durumu gibi değişkenler arasındaki ilişkiyi görmek için 11 madde içerecek şekilde tasarlanmıştır.

3.3.2 Eş Seçme Stratejileri Envanteri

Eş Seçme Stratejileri Envanteri Atli ve Altuntaş (2015) tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen envanter başlangıçta 57 maddelik deneme formundan oluşturulmuştur ve üniversite öğrencisi olan 388 kız ve 320 erkek olmak üzere toplamda 708 öğrenciye uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre envanterde bulunan 29 madde uygun olmadığı tespit edilerek çıkarılmıştır. Bunun sonucunda Eş Seçme

Stratejileri Envanteri toplam 28 madde ve 7 alt boyuttan oluşan 9'lu likert tipi bir ölçme aracı olarak son halini almıştır. Envanter üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerini belirlemeye yöneliktir.

Envanter maddelerinin puanlanması 1 (Hiç katılmıyorum) ve 9 (Tamamen katılıyorum) şeklindedir. Envanterde toplam puan yoktur. Alt boyutlardan alınan puanların sıralaması alınarak bireylerin eş seçmede hangi kriterlere daha çok önem verdiği belirlenmektedir. Envanterin alt boyutları aile kurumu ve güven (14-17-20-21-24-25-27-28), sosyoekonomik durum (4-12-18-26), dini ve siyasi benzerlik (2-5-10-19), fiziksel özellik (1-6-9), bekaret (8-15-23), çocuk bakımı (7-11-16) ve aşktan (3-13-22) oluşmaktadır ve toplam varyansın %62,518'ini açıklamaktadır.

Envanterin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları, aile kurumu ve güven alt boyutu için .84, sosyoekonomik durum alt boyutu için .89, dini ve siyasi benzerlik alt boyutu için .82, fiziksel özellik alt boyutu için .70, bekaret alt boyutu için .73, çocuk bakımı alt boyutu için .69, aşk alt boyutu için .58 olarak bulunmuştur. Test tekrar test sonuçları ise aile kurumu ve güven alt boyutu için .67, sosyoekonomik durum alt boyutu için .86, dini ve siyasi benzerlik alt boyutu için .87, fiziksel özellik alt boyutu için .80, bekaret alt boyutu için .92, çocuk bakımı alt boyutu için .77, aşk alt boyutu için .65 olarak bulunmuştur.

Envanterin güvenirliği iç tutarlık, güvenirlik yöntemi ve test tekrar test analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre envanterin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları .58-.84 arasında değişiklik göstermekteyken, test tekrar test değerleri ise .65-.92 arasında değişiklik göstermektedir. Bu verilerle envanterin ve alt boyutlarının güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Altuntaş ve Atli, 2015; Karakamış, 2020).

3.3.3 İlişkisel Benlik Ölçeği

İlişkisel Benlik Ölçeği Cross ve diğerleri tarafından 2000 yılında geliştirilerek, Öztürk, Karagonlar ve Gökoğlu tarafından 2015 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek önce Türkçeye çevrilmiş daha sonra tekrar İngilizceye çevrilmiş ve sonrasında tekrar Türkçeye çevrilerek, çevrilen ve tekrar çevrilen maddeler arasında uyumsuzluk olmaması için bir uzmandan destek alınarak çeviri son halini almıştır. Ölçek 11 maddeden oluşmakla birlikte 7'li likert tipinde bir ölçme aracıdır. Ölçeğin 3. ve 8. maddeleri ters maddelerdir. Ölçek maddeleri benlik düzeyindeki ilişkisel eğilimi belirlemeye yöneliktir.

Ölçekte yer alan maddeler iki boyut altında toplanmıştır; özdeşleşme ve yansıma şeklindedir. Özdeşleşme boyutu 7 madde içermektedir. İlişkisel benliğin temelinde başkalarına bağıllık veya ilişkili olma yatmaktadır. İlişkinin güçlülüğü veya bağımlılığı ne derece yüksek ise bireyin diğerleriyle özdeşleşme düzeyi de o derecede yüksektir. Özdeşleşme kişisel özelliklerin benzerliği ile veya sosyal roller üzerinden olabilmektedir. Özdeşleşme derecesinin yüksekliği bireyin, diğerlerinin ihtiyaç ve önceliklerine önem vermesi, diğerlerine uyma davranışları ile açıklanabilir.

Diğer bir alt boyut olan yansıma alt boyutu ise 3 madden oluşmaktadır (1,4 ve 8. maddeler). Yansıma, ilişkisel benliğin başkaları ile etkileşimi ve yakın ilişkilerden benliğe bir yansıma olarak açıklanmaktadır. Eğer etkileşim süreci başarılı olursa diğerleri benliğin önemli bir parçası olabilir ve kişiyle alakalı ipuçları verebilir. Süreç başarıyla gerçekleşmezse ayrılmaya kadar gidebilir. Bireyin yansıma düzeyinin yüksekliği ilişkisellik düzeyi ile doğru orantılıdır. Bunun yanında bireylerin özdeşleşme kurduğu kişiler bireyin kim olduğunu yansıtmayabilmektedir.

Ölçeğin geçerleme çalışması için iki farklı zamanda üç örneklem grubu ile çalışılmıştır. İlk örneklem 164 öğrenciden 2012 yılında, ikinci örneklem 220

öğrenciden 2013 yılında ve üçüncü örneklem ise 1. ve 2. örneklemde 7 ay aralıklar ile toplanan 121 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmanın genel örneklemine 505 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın birinci ve ikinci örnekleme ile bir örneklem havuzu oluşturulmuştur. Örneklem havuzunun yarısında keşfedici faktör analizi ve iç tutarlık analizi yapılmış diğer yarısı ise doğrulayıcı faktör analizi için kullanılmıştır. Test tekrar test güvenirliğini değerlendirme amacıyla ise üçüncü örneklem kullanılmıştır.

Ölçeğin geçerliği Kaiser-Meyer-Olkin değeri 0.82 ve Barlett testinin $p < .000$ değerleri ile anlamlı olduğunu belirtmektedir. Güvenirlik çalışmasında ise ilk ölçüm ve ikinci ölçüm arasında (7 ay) 0.51 ile 0,63 arasında bir korelasyon bulunmuştur. Bu sonuç ise iki farklı zamanda yapılan ölçümler arasında tutarlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Öztürk vd., 2015).

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırmada yer alan ölçeklerin kullanılabilmesi için gerekli izinlerin alınmasından sonra ölçek ve envanterleri cevaplayacak üniversite öğrencilerine öncelikle araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve gönüllülük ilkesi çerçevesinde katılımcıların araştırmaya katılmama / katıldıktan sonra çekilme haklarına dair bilgi verilmiştir. Bunun yanında toplanan verilerin bilimsel bir çalışma için kullanılacağı, isim ve soy isim gibi kişisel bilgileri vermenin zorunlu olmadığı, ölçek ve envanterleri cevaplandırırken içten ve dürüst olunması gerektiği önemle vurgulandıktan sonra öğrencilerden veriler toplanmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

İlişkisel benlik ölçeği ve eş seçme stratejileri envanteri aracılığı ile çalışma kapsamında 350 DAÜ öğrencisine ulaşılmış ve elde edilen veriler SPSS 24 istatistik analiz programı ile analiz edilmiştir. Analiz kapsamında ilk olarak çalışmanın örneklemine oluşturan DAÜ öğrencilerinin tanımlayıcı özelliklerini göstermek için

frekans ve yüzde analizleri uygulanmıştır (Bkz. Tablo 3.1). İlişkisel benlik ölçeğinin alt boyutlarının hesaplanmasından önce ölçeğin 8. Maddesi ters soru olduğu için tersine dönüşüm (transform) edilerek ters kodlama yapılmıştır. Ardından ölçeğe ait özdeşleşme ve yansıma alt boyutları ile ölçeğin geneline ait ortalama puanlar hesaplanmıştır. Böylece ilişkisel benlik ölçeğinin alt boyutları ve geneli betimsel analiz yapılarak ortalaması, standart sapması yanı sıra normal dağılım kriterlerini karşılama derecesini belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık puanları incelenmiştir.

İlişkisel benlik ölçeğinin çarpıklık ve basıklık puanı normal dağılım için alt ve üst sınır olarak belirlenen ± 1.5 ranjı arasında bulunması sebebiyle, bu çalışmada ilişkisel benlik ölçeği aracılığı ile elde edilen veriler homojenlik kriterlerini karşılamıştır (Tabachnick vd., 2013). Bu nedenle ilişkisel benlik ölçeğinde parametrik testler kullanılarak cinsiyet, sosyal ilişkiler ve duygusal arkadaş seçme bağımsız değişkenlerine ait ikili karşılaştırmalarda t-testi kullanılırken; yaş, fakülte, algılanan aile tutumu vb. üç ve üzeri durumun karşılaştırmasında Tek Yönlü Anova (varyans analizi) uygulanmıştır. Anova'larda fark çıktığında, Post-Hoc (çoklu karşılaştırma) testlerinden LSD (en önemsiz farklar) yöntemi, varyansların eşit olup gruplar arası sayıların eşit dağılmaması sebebi ile kullanıldı.

Eş seçme stratejileri envanterinin alt boyutları hesaplandıktan sonra betimsel analizleri yapılmış ancak buradaki bazı alt boyutların çarpıklık ve basıklık açısından ± 1.5 ranj değerinin üzerinde yer aldığı görülmüş ve böylece Kolmogorov Smirnov, Shapiro Wilk puanları yanı sıra histogram grafikleri incelenmiştir. Bu bağlamda bir önceki cümlede belirtilen normallik testlerinin homojenliği sağlamadığı görülmüş ve şekil 4.1'deki histogram grafiklerinde sola çarpıklık görülmesi nedeni ile eş seçme stratejileri envanterinin bağımsız değişkenler açısından karşılaştırılmasında non-parametrik testler ile istatistiki değerlendirme yapılmıştır.

Cinsiyet, sosyal ilişkiler ve duygusal arkadaş seçme bağımsız değişkenlerine ait ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U testi; yaş, fakülte, algılanan aile tutumu vb. üç ve üzeri durumun karşılaştırmasında Kruskal Wallis H testi ile analizler yapılmıştır.

Hem örneklem geneli hem de ilişkisel benlik ölçeğinden yüksek puan alanların eş seçimi tercih öncelikleri aritmetik ortalamalar incelenerek belirlenmiştir.

Bölüm 4

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde evren ve örneklem ile ilgili betimsel istatistik sonuçları, alt problemlerin çözümlenmesine yönelik istatistik analizlerinden elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Araştırma doğrultusunda cevabı aranan araştırma problemlerine ilişkin bulgular sıra ile sunulmuştur.

4.1 DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Cinsiyet, Yaş, Bölüm, İlişki Durumu vb. Bağımsız Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Bu bölümde ilişkisel benlik tutumunun, bağımsız değişkenler (cinsiyet, yaş, ilişki durumu vb.) açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan karşılaştırmaların (hipotez testleri) sonuçları yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde bağımsız değişkenlere göre karşılaştırmaya geçmeden önce ilişkisel benlik ölçeğinden elde edilen betimsel analiz sonuçları ile normal dağılımını gösteren çarpıklık ve basıklık değerlerine ait bulgular Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarına Ait Betimsel İstatistik Analiz Bulguları

	N	$\bar{x}$	σ	Min	Max	Çarpıklık (β_1)	Basıklık (β_2)
Özdeşleşme	350	5.36	1.02	1	7	-0.604	0.509
Yansıma	350	5.35	1.28	1	7	-0.723	0.039
İlişkisel Benlik	350	5.36	0.90	1.6	7	-0.633	0.62

İlişkisel benlik ölçeği 7’li likert tipi bir ölçek olup, puan aralıkları $(N-1) / N$ formülüne göre hesaplandığında $(7-1)/7 = 0.85$ puan aralığına göre elde edilen ortalama değerler çok düşükten çok yükseğe doğru (Çok Düşük: 1-1.85, Düşük: 1.86-2.71, Orta düzeye yakın: 2.72-3.57, Orta düzey: 3.58-4.43, Orta düzeyin üzerinde: 4.44-5.29, Yüksek: 5.30-6.15 ve Çok Yüksek: 6.16–7) değerlendirilmektedir.

DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar dikkate alındığında, özdeşleşme boyutu ($\bar{x}=5.36$) yüksek, yansıma boyutu ($\bar{x}=5.35$) yüksek ve ilişkisel benlik düzeylerinin ($\bar{x}=5.36$) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçeğin genel ortalamasından (ilişkisel benlik) elde edilen puanların Çarpıklık (β_1) ve Basıklık (β_2) değerlerinin ($\beta_1=-0.633$ ve $\beta_2=0.62$) normal dağılım için alt ve üst sınır olarak belirlenen ± 1.5 ranjı arasında bulunması sebebiyle, bu çalışmada ilişkisel benlik ölçeği aracılığı ile elde edilen veriler homojenlik kriterlerini karşılamıştır (Tabachnick vd., 2013).

Tablo 4.2: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Cinsiyet Açısından Kıyaslanması T-Testi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	T	df	p
Özdeşleşme	Kadın	205	5.50	.981	3.073	348	.002*
	Erkek	145	5.16	1.04			
Yansıma	Kadın	205	5.32	1.25	-.608	348	.544
	Erkek	145	5.40	1.33			
İlişkisel Benlik	Kadın	205	5.44	.859	2.151	348	.032*
	Erkek	145	5.23	.953			

DAÜ öğrencilerinin özdeşleşme ortalamaları incelendiğinde, kadınların ($\bar{x}=5.50$) yüksek puan aldıkları, erkeklerin ise ($\bar{x}=5.16$) orta düzeyin biraz üzerinde ortalamaya sahip oldukları görülerek anlamlı fark saptanmıştır ($p < 0.05$). Ancak yansıma boyutunda kadın ve erkek DAÜ öğrencilerinin ortalama puanları yüksek olarak sınıflandırılan 5.30-6.15 arasında yer aldığı için her iki grubun yansıma puanları

yüksek olup, yansıma boyutunda cinsiyet anlamlı fark yaratmamıştır ($p>0.05$). Kadın DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumu ($\bar{x}=5.44$) yüksek iken, erkeklerin ise ($\bar{x}=5.23$) orta düzeyin biraz üzerindedir. DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları anlamlı fark göstermiş olup, kadın üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlikleri erkeklere göre daha yüksektir ($p<0.05$).

Tablo 4.3: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Yaş Açısından Kıyaslanması (One Way Anova) Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	Kare Ort.	F	P
Özdeşleşme	18-20	92	5.46	1.14	1.206	1.158	.315
	21-23	202	5.29	.95	1.041		
	24ve+	56	5.45	1.02			
Yansıma	18-20	92	5.12	1.37	3.499	2.126	.121
	21-23	202	5.41	1.26	1.646		
	24ve+	56	5.51	1.15			
İlişkisel Benlik	18-20	92	5.36	1.04	.431	.526	.591
	21-23	202	5.33	.840	.820		
	24ve+	56	5.47	.888			

DAÜ Öğrencilerinin ilişkisel benlik ölçeğinden elde edilen puanları yaş grupları açısından karşılaştırıldığında Anova testi analizine göre özdeşleşme, yansıma alt boyutlarında ve ilişkisel benlik tutumu genelinde anlamlı fark yaratmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.4: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Fakülte Açısından Kıyaslanması (One Way Anova) Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	Kare Ort.	F	P	Post-Hoc (LSD)
Özdeşleşme	Eğitim	142	5.46	1.11	1.736	1.672	.189	-
	Sağlık	142	5.34	1.02	1.038			
	Hukuk	66	5.19	.73				
Yansıma	Eğitim	142	5.09	1.38	13.283	8.356	.000*	Hukuk>Eğitim
	Sağlık	142	5.38	1.27	1.590			
	Hukuk	66	5.85	.90				
İlişkisel Benlik	Eğitim	142	5.35	1.00	.037	.045	.956	-
	Sağlık	142	5.35	.91	.822			
	Hukuk	66	5.39	.63				

DAÜ Öğrencilerinin ilişkisel benlik ölçeğinden elde edilen puanları fakülteye göre karşılaştırıldığında yansıma boyutunda anlamlı fark görülmüş, hukuk fakültesinde eğitim gören öğrencilerin yansıma ortalamaları sağlık ve eğitim fakültesine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0.05$). Özdeşleşme boyutu ve ilişkisel benlik genelinde fakülte açısından anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.5: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Sınıf Düzeyi Açısından Kıyaslanması (One Way Anova) Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	Kare Ort.	F	P	Post-Hoc (LSD)
Özdeşleşme	1.sınıf	113	5.43	1.19	.664	.635	.593	-
	2.sınıf	37	5.36	1.22	1.046			
	3.sınıf	59	5.20	.94				
	4.sınıf	141	5.37	.82				
Yansıma	1.sınıf	113	5.20	1.41	1.924	1.163	.324	-
	2.sınıf	37	5.20	1.10	1.654			
	3.sınıf	59	5.46	1.13				
	4.sınıf	141	5.47	1.28				
İlişkisel Benlik	1.sınıf	113	5.36	1.07	.219	.267	.849	-
	2.sınıf	37	5.31	1.05	.823			
	3.sınıf	59	5.28	.80				
	4.sınıf	141	5.40	.74				

DAÜ Öğrencilerinin ilişkisel benlik ölçeğinden elde edilen puanları sınıf düzeyine göre karşılaştırıldığında, özdeşleşme, yansıma alt boyutları dahil olmak üzere ilişkisel benlik düzeyinde sınıf düzeyi açısından anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.6: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Yaşanılan Yer Açısından Kıyaslanması (One Way Anova) Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	Kare Ort.	F	P	Post-Hoc (LSD)
Özdeşleşme	Köy	36	5.38	1.21	.008	.008	.992	-
	İlçe	151	5.36	.90	1.048			
	İl	163	5.36	1.08				

Yansımaya	Köy	36	5.20	1.57	5.503	3.367	.036*	İlçe>İl
	İlçe	151	5.56	1.14	1.634			
	İl	163	5.20	1.32				
İlişkisel Benlik	Köy	36	5.33	1.16	.475	.580	.561	-
	İlçe	151	5.42	.80	.820			
	İl	163	5.31	.93				

DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları yaşanılan yer açısından incelendiğinde, yansımaya boyutunda anlamlı fark görülmüş, ilçede yaşayan üniversite öğrencilerinin ilde yaşayanlara göre yansımaya puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). İlçede yaşayanların yansımaya puanları yüksek iken, il ve köylerde yaşayanların orta düzeyin biraz üzerinde yansımaya ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. DAÜ öğrencilerinin özdeşleşme ile ilişkisel benlik tutumlarında yaşanılan yer anlamlı bir fark yaratmamaktadır ($p>0.05$).

Tablo 4.7: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Barınma Türü Açısından Kıyaslanması (One Way Anova) Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	σ	Kare Ort.	F	p	Post-Hoc (LSD)
Özdeşleşme	Yurtta	210	5.41	1.02	2.301	2.223	.110	-
	Evde	89	5.17	1.07	1.035			
	Evde aile ile birlikte	51	5.48	.84				
Yansımaya	Yurtta	210	5.36	1.28	1.660	1.002	.368	-
	Evde	89	5.45	1.24	1.657			
	Evde aile ile birlikte	51	5.13	1.37				
İlişkisel Benlik	Yurtta	210	5.40	.90	.685	.836	.434	-
	Evde	89	5.25	.94	.818			
	Evde aile ile birlikte	51	5.37	.82				

DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları ile alt boyutları özdeşleşme ve yansımaya faktörlerinde de barınma türü anlamlı fark yaratmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.8: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Algılanan Aile Tutumu Açısından Kıyaslanması (One Way Anova) Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	Kare Ort.	F	p	Post-Hoc (LSD)
Özdeşleşme	Otoriter	33	5.09	1.17	.812	.777	.541	-
	İlgisiz	8	5.51	1.39	1.045			
	Aşırı	101	5.38	1.03				
	hoşgörülü							
	Demokratik	158	5.36	.96				
	Aşırı koruyucu	50	5.47	1.01				
Yansıma	Otoriter	33	4.69	1.54	6.305	3.934	.004*	Otoriter<Aşırı hoşgörülü, Demokratik, ve Aşırı koruyucu
	İlgisiz	8	4.91	1.67	1.603			
	Aşırı	101	5.25	1.27				
	hoşgörülü							
	Demokratik	158	5.47	1.17				
	Aşırı koruyucu	50	5.70	1.25				Aşırı koruyucu> Aşırı hoşgörülü
İlişkisel Benlik	Otoriter	33	4.97	1.00	1.715	2.125	.077	-
	İlgisiz	8	5.33	1.39	.807			
	Aşırı	101	5.34	.92				
	hoşgörülü							
	Demokratik	158	5.39	.82				
	Aşırı koruyucu	50	5.54	.90				

DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları algılanan aile tutumları açısından incelendiğinde yansıma boyutunda anlamlı fark görülmüş, otoriter aileye sahip olan üniversite öğrencilerinin yansıma puanları aşırı hoşgörülü, demokratik ve aşırı koruyucu aile tutumuna sahip olanlardan anlamlı düzeyde düşük çıkmıştır ($p<0.05$). Aşırı koruyucu ailesi olan üniversite öğrencilerinin yansıma puanları aşırı hoşgörülü olanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0.05$). Yansımaya ilişkin en yüksek puan aşırı koruyucu aileye sahip olanlar iken en düşük puan otoriter aileye sahip olan üniversite öğrencilerine aittir. Özdeşleşme ile ilişkisel benlik genelinde algılanan aile tutumuna göre anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.9: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Ekonomik Gelir Algısı Açısından Kıyaslanması (One Way Anova) Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	Kare Ort.	F	P	Post-Hoc (LSD)
Özdeşleşme	Düşük	9	4.96	1.12	.851	.815	.443	-
	Orta	262	5.38	1.02	1.043			
	Yüksek	79	5.32	.99				
Yansıma	Düşük	9	4.51	1.38	4.871	2.974	.052	-
	Orta	262	5.32	1.27	1.638			
	Yüksek	79	5.55	1.27				
İlişkisel Benlik	Düşük	9	4.83	.78	1.310	1.608	.202	-
	Orta	262	5.37	.92	.815			
	Yüksek	79	5.39	.81				

DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları ekonomik gelir algısı açısından kıyaslandığında ekonomik gelir düzeyi özdeşleşme, yansıma alt boyutlarında anlamlı fark yaratmamıştır ($p>0.05$). Ekonomik gelir algısı alt boyutlarda olduğu gibi ilişkisel benlik algısında da anlamlı fark yaratmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.10: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Kişisel Özelliklerine Bağlı Sosyal İlişkilerini Olumlu veya Olumsuz Etkilemesi Açısından Kıyaslanması T-Testi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	T	df	P
Özdeşleşme	Olumlu	314	5.39	.97	1.625	348	.105
	Olumsuz	36	5.10	1.31			
Yansıma	Olumlu	314	5.42	1.26	2.740	348	.006*
	Olumsuz	36	4.80	1.35			
İlişkisel Benlik	Olumlu	314	5.40	.86	2.458	348	.014*
	Olumsuz	36	5.01	1.12			

Özdeşleşme alt boyutunda kişisel özelliklerin sosyal ilişkileri olumlu veya olumsuz etkilemesine bağlı anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$). Yansıma alt boyutunda anlamlı fark görülerek, kişisel özelliklerinin sosyal ilişkilerini olumlu etkilediğini belirten üniversite öğrencilerinin yansıma puanları yüksek iken, olumsuz etkilediğini belirten üniversite öğrencilerinin yansıma puanları orta düzeyin biraz

üzerindedir ($p<0.05$). Kişisel özelliklerinin sosyal ilişkilerini olumlu etkilediğini belirten üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları olumsuz olarak belirtenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0.05$).

Tablo 4.11: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Kişisel Özelliklerine Bağlı Duygusal Arkadaş Seçme Stratejilerini Olumlu Veya Olumsuz Etkilemesi Açısından Kıyaslanması T-Testi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	T	df	P
Özdeşleşme	Olumlu	265	5.4728	.96156	3.562	348	.000*
	Olumsuz	85	5.0269	1.12798			
Yansıma	Olumlu	265	5.3836	1.26397	.680	348	.497
	Olumsuz	85	5.2745	1.36100			
İlişkisel Benlik	Olumlu	265	5.4460	.86777	3.097	348	.002*
	Olumsuz	85	5.1012	.96923			

Kişisel özelliklerine bağlı duygusal arkadaş seçme kriterlerini olumlu etkilediğini belirten üniversite öğrencilerinin özdeşleşme ve ilişkisel benlik tutumlarının, olumsuz etkilediğini belirten üniversite öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıktığı görülmüştür ($p<0.05$). Yansıma alt boyutunda ise kişisel özelliklerin duygusal arkadaş seçimini olumlu ya da olumsuz etkilemesine göre anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.12: DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının İlişki Durumu Açısından Kıyaslanması (One Way Anova) Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	N	$\bar{x}$	Σ	Kare Ort.	F	p	Post-Hoc (LSD)
Özdeşleşme	İlişkim var	140	5.4796	.97887	1.934	1.879	.097	-
	İlişkim yok	152	5.3459	1.03924	1.029			
	Flört	48	5.0387	1.08547				
	Sözlü	3	5.8095	.29738				
	Nişanlı	3	4.9048	.29738				
	Evli	4	5.9643	.83605				
	İlişkim var	140	5.3690	1.26800	.510	.305	.910	-
Yansıma								

	İlişkim yok	152	5.3026	1.33959	1.673				
	Flört	48	5.5347	1.24862					
	Sözlü	3	5.1111	.38490					
	Nişanlı	3	5.0000	1.76383					
	Evli	4	5.3333	.66667					
	İlişkim var	140	5.4464	.89414	.798	.976	.432	-	
İlişkisel Benlik	İlişkim yok	152	5.3329	.90844	.818				
	Flört	48	5.1875	.96967					
	Sözlü	3	5.6000	.26458					
	Nişanlı	3	4.9333	.37859					
	Evli	4	5.7750	.57951					

DAÜ öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumları ile alt boyutları özdeşleşme ve yansıma faktörlerinde de ilişki durumu anlamlı fark yaratmamıştır ($p>0.05$).

4.2 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Cinsiyet, Yaş, Bölüm, İlişki Durumu vb. Bağımsız Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin eş seçme stratejilerinin, bağımsız değişkenler (cinsiyet, yaş, ilişki durumu vb.) açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan karşılaştırmaların (hipotez testleri) sonuçları yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde bağımsız değişkenlere göre karşılaştırmaya geçmeden önce eş seçme stratejileri envanterinden elde edilen betimsel analiz sonuçları ile normal dağılımını gösteren çarpıklık ve basıklık değerlerine ait bulgular Tablo 4.13'te gösterilmiştir.

Tablo 4.13: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerine Ait Betimsel İstatistik Analiz Bulguları

	N	$\bar{x}$	σ	Min	Max	Çarpıklık (β_1)	Basıklık (β_2)
Aile kurumu ve güven	350	8.41	1.03	1.00	9.00	-3.324	15.905
Sosyoekonomik durum	350	5.76	1.80	1.00	9.00	-.323	-.253

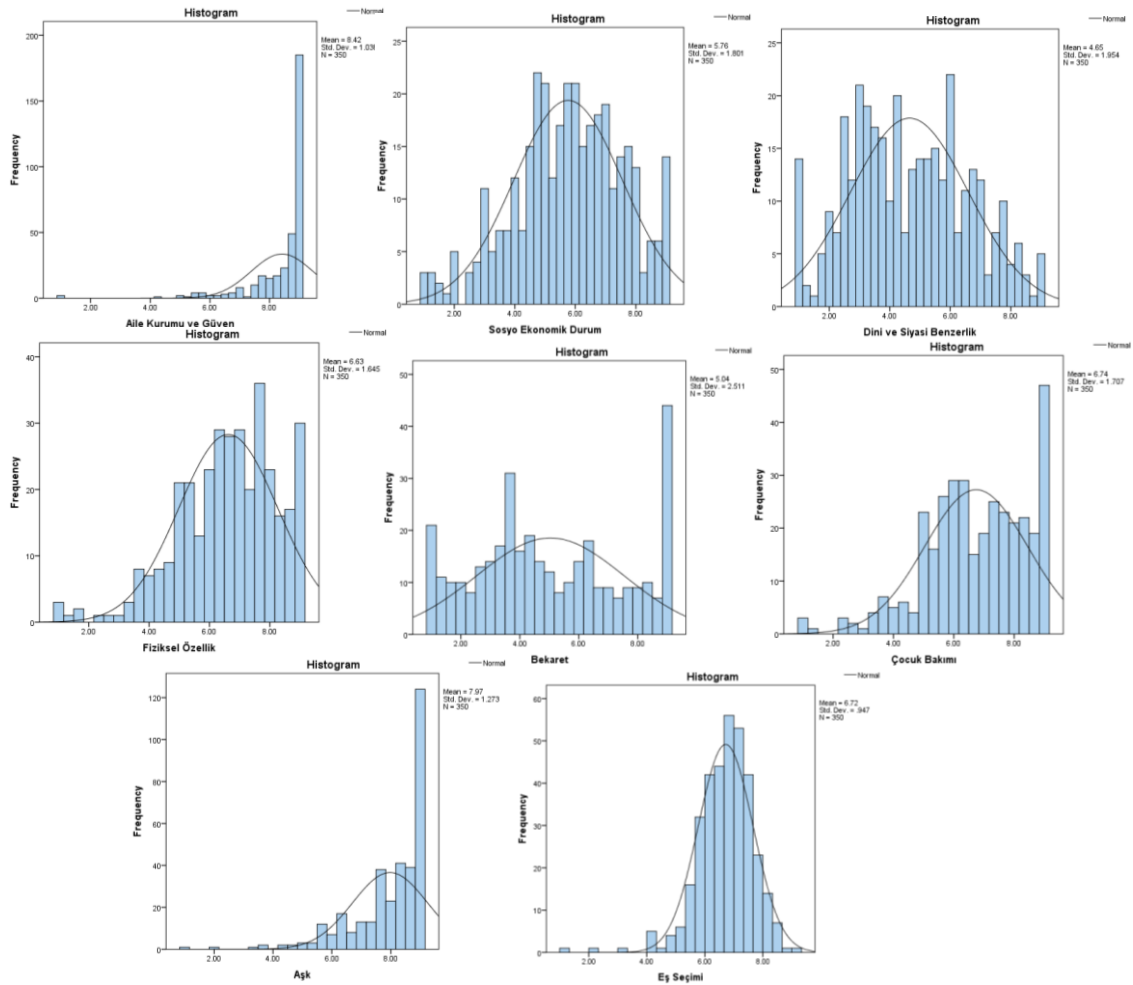
Dini ve siyasi benzerlik	350	4.65	1.95	1.00	9.00	.165	-.755
Fiziksel özellikler	350	6.62	1.64	1.00	9.00	-.738	.617
Bekaret	350	5.03	2.51	1.00	9.00	.154	-1.122
Çocuk bakımı	350	6.74	1.70	1.00	9.00	-.662	.319
Aşk	350	7.97	1.27	1.00	9.00	-1.786	4.218
Eş seçimi stratejileri	350	6.71	.946	1.21	9.00	-1.160	4.511

Eş seçme stratejileri envanteri 9’lu likert tipi bir ölçek olup puan aralıkları (N-1) / N formülüne göre hesaplandığında (9-1)/9= 0.88 puan aralığına göre elde edilen ortalama değerler eş seçiminde 1’den 9’a doğru; en az önemliden en önemliye doğru (1-1.88: en az önemli, 1.89-2.77: az önemli, 2.78-3.66: biraz önemli, 3.67-4.55: orta düzeyde önemli, 4.56-5.44: orta düzeyin biraz üzerinde önemli, 5.45-6.33: önemli, 6.34-7.22: oldukça önemli, 7.23-8.11: son derece önemli ve 8.12-9: kesinlikle önemli) sınıflandırılmıştır.

Bu bağlamda araştırmaya katılan öğrencilerin eş seçimlerinde 8.41 ortalama ile birinci sırada yer alarak, kesinlikle önemli olarak belirledikleri boyut “Aile kurumu ve güven” dir. 7.97 ortalama ile “Aşk” boyutu eş seçiminde son derece önemli olup ikinci sıradaki faktördür. 6.74 ortalama puan ile “Çocuk bakımı” üçüncü sırada yer alıp oldukça önemli değerlendirilmiş olup, 6.62 ile dördüncü sırada yer alan “fiziksel özellikler” eş seçiminde oldukça önemlidir. 5.76 ortalama puan ile “sosyoekonomik durum” beşinci sırada yer alıp orta düzeyin biraz üzerinde önemlidir. 5.03 ortalama ile 6. Sırada yer alan “Bekaret” boyutu orta düzeyin biraz üzerinde önem verilen bir konudur. 4.65 ortalama ile” dini ve siyasi benzerlik 7. sırada yer almasına rağmen orta düzeyin biraz üzerinde önem verilen bir faktördür. Yukardaki ortalama değere göre araştırmaya katılan DAÜ öğrencilerinin eş seçiminde en fazla önem verdiği ilk üç boyut: aile kurumu ve güven, aşk ve çocuk bakımındır.

Ayrıca bu envanterin genel ortalamasından (eş seçme stratejileri envanteri) elde edilen puanların Çarpıklık (β_1) ve Basıklık (β_2) değerlerinin ($\beta_1=-1.160$ ve

$\beta_2=4.511$) normal dağılım için alt ve üst sınır olarak belirlenen ± 1.5 ranj değeri dikkate alındığında çarpıklığın uygun değeri karşıladığı ancak basıklığın referans değeri üzerinde yer aldığı görülmüştür (Tabachnick vd., 2013). Bu bağlamda Kolmogorov Smirnov, Shapiro Wilk puanları yanı sıra envantere ait histogram grafikleri incelendiğinde eş seçme stratejileri envanterinin alt boyutlarının normal dağılım koşulunu sağlamadığı görülmüştür.

Şekil 4.1: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerine Envanteri ve Alt Boyutlarına Ait Normallik Dağılımına İlişkin Histogram Grafikleri

Şekil 4.1 incelendiğinde burada yer alan histogram grafiklerinden çocuk bakımı, aile kurumu ve güven, aşk, fiziksel özellikler, sosyoekonomik durum ve eş

seçimi stratejileri ilişkin histogram grafiklerinin sola çarpık olduğu görülmektedir. Bu bağlamda eş seçimi stratejileri envanterinden elde edilen verilerin normal dağılım koşulunu sağlamaması nedeniyle, bu ölçme aracından elde edilen verilerin değerlendirilmesinde non-parametrik analizlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Tablo 4.14: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırılması Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		N	Sıra $\bar{x}$	Sıra Σ	Mann-Whitney U	Z	P
Aile kurumu ve güven	Kadın	205	193.12	39589.00	11251	-4.088	0.00*
	Erkek	145	150.59	21836.00			
Sosyoekonomik durum	Kadın	205	210.51	43154.00	7686	-7.704	0.00*
	Erkek	145	126.01	18271.00			
Dini ve siyasi benzerlik	Kadın	205	189.46	38839.50	12000.5	-3.072	0.002*
	Erkek	145	155.76	22585.50			
Fiziksel özellikler	Kadın	205	161.71	33151.50	12036.5	-3.038	0.002*
	Erkek	145	194.99	28273.50			
Bekaret	Kadın	205	161.13	33032.50	11917.5	-3.165	0.002*
	Erkek	145	195.81	28392.50			
Çocuk bakımı	Kadın	205	197.26	40437.50	10402.5	-4.797	0.00*
	Erkek	145	144.74	20987.50			
Aşk	Kadın	205	192.34	39429.50	11410.5	-3.797	0.00*
	Erkek	145	151.69	21995.50			
Eş seçimi stratejileri	Kadın	205	196.54	40291.00	10549	-4.627	0.00*
	Erkek	145	145.75	21134.00			

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri cinsiyete göre karşılaştırıldığında, Aile kurumu ve güven boyutunda kadınların sıra ortalaması erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmış olup, kadınların erkeklere göre aile kurumu ve güvene daha çok önem verdikleri görülmektedir ($p<0.05$). Sosyoekonomik durum açısından kadınların sıra ortalaması erkelerden anlamlı düzeyde yüksek olmakla birlikte kadınlar erkeklere göre sosyoekonomik duruma daha çok önem vermektedir ($p<0.05$).

Dini ve siyasi benzerlik boyutunda da kadınların sıra ortalaması erkeklerden daha yüksek olup, kadınların dini ve siyasi benzerliğe verdiği önem erkeklere göre daha fazladır ($p<0.05$).

Fiziksel özellikler boyutunda erkeklerin sıra ortalaması kadınlara göre daha yüksek olup, erkeklerin eş seçiminde fiziksel özelliklere kadınlardan daha fazla önem verdikleri görülmektedir ($p<0.05$).

Bekaret boyutunda ise erkeklerin sıra ortalaması kadınlardan daha yüksek olup, erkeklerin eş seçiminde bekarete kadınlardan daha fazla önem verdikleri görülmektedir ($p<0.05$).

Çocuk bakımında kadınların sıra ortalaması erkeklere göre daha yüksek olup, kadınların eş seçiminde çocuk bakımına erkeklerden daha fazla önem verdikleri görülmektedir ($p<0.05$).

Aşk boyutunda ise kadınların sıra ortalaması erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olup, eş seçiminde kadınların aşka daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Eş seçimi stratejileri genelinde kadınlar daha yüksek puana sahip olup, kadınların beş boyutta puanları daha yüksek iken erkeklerin ise iki boyutta puanları kadınlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Dolayısı ile kadınların eş seçimi stratejilerinde erkeklere göre daha çok boyutta seçici oldukları görülmektedir.

Tablo 4.15: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Yaş Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra $\bar{x}$	χ^2	df	P
Aile kurumu ve güven	18-20	92	162.14	3.217	2	0.200
	21-23	202	183.06			
	24ve+	56	170.18			
Sosyoekonomik durum	18-20	92	165.16	2.931	2	0.231
	21-23	202	183.41			
	24ve+	56	163.95			
Dini ve siyasi benzerlik	18-20	92	159.04	8.536	2	0.014*
	21-23	202	188.95			
	24ve+	56	154.04			

Fiziksel özellikler	18-20	92	136.71	18.934	2	0.00*
	21-23	202	186.99			
	24ve+	56	197.79			
Bekaret	18-20	92	185.01	1.299	2	0.522
	21-23	202	173.57			
	24ve+	56	166.86			
Çocuk bakımı	18-20	92	182.42	4.728	2	0.094
	21-23	202	179.76			
	24ve+	56	148.76			
Aşk	18-20	92	183.55	3.712	2	0.156
	21-23	202	178.12			
	24ve+	56	152.83			
Eş seçimi stratejileri	18-20	92	156.58	9.761	2	0.008*
	21-23	202	189.95			
	24ve+	56	154.46			

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri yaş açısından karşılaştırıldığında, aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, bekaret, çocuk bakımı ve aşk boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Dini ve siyasi benzerlik boyutunda 21-23 yaş grubunun sıra ortalaması diğer yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olup, 21-23 yaş grubunun dini ve siyasi benzerliğe daha çok önem verdiği görülmektedir ($p<0.05$).

Fiziksel özellikler boyutunda yaş açısından anlamlı fark görülüp, 24 ve üzeri yaş grubu ile 21-23 yaş grubunun fiziksel özelliklere, 18-20 yaş grubuna kıyasla daha fazla önem verdiği görülmektedir ($p<0.05$). Fiziksel özelliklere en fazla önem veren 24 ve üzeri yaş grubu iken en az önem veren grup 18-20 yaş arası olan üniversite öğrencileridir. Eş seçim stratejileri genelinde ise 21-23 yaş grubunun sıra ortalaması diğer yaş gruplarına kıyasla anlamlı düzeyde yüksektir ($p<0.05$).

Tablo 4.16: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Fakülteler Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Fakülte	N	Sıra $\bar{x}$	χ^2	Df	p
Aile kurumu ve güven	Eğitim	142	182.68	4.654	2	.098
	Sağlık	142	162.35			

	Hukuk	66	188.35			
Sosyoekonomik durum	Eğitim	142	180.12	2.227	2	.328
	Sağlık	142	178.62			
	Hukuk	66	158.83			
Dini ve siyasi benzerlik	Eğitim	142	185.85	5.586	2	.061
	Sağlık	142	176.82			
	Hukuk	66	150.39			
Fiziksel özellikler	Eğitim	142	147.53	27.970	2	.000*
	Sağlık	142	179.79			
	Hukuk	66	226.44			
Bekaret	Eğitim	142	200.69	15.103	2	.001*
	Sağlık	142	160.64			
	Hukuk	66	153.29			
Çocuk bakımı	Eğitim	142	202.82	21.253	2	.000*
	Sağlık	142	166.05			
	Hukuk	66	137.05			
Aşk	Eğitim	142	178.23	.741	2	.690
	Sağlık	142	170.15			
	Hukuk	66	181.14			
Eş seçimi stratejileri	Eğitim	142	190.80	5.473	2	.065
	Sağlık	142	165.50			
	Hukuk	66	164.11			

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri fakülte açısından karşılaştırıldığında, aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik ile aşk boyutlarında öğrenim görülen fakülteye göre anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Fiziksel özellikler boyutunda anlamlı fark görülmüş olup en yüksek sıra ortalaması hukuk fakültesindeki öğrencilere ait iken en düşük sıra ortalaması eğitim fakültesindeki öğrencilere aittir ($p<0.05$).

Bekaret boyutunda ise eğitim fakültesi öğrencilerinin sıra ortalaması hukuk ve sağlık fakültesine kıyasla anlamlı düzeyde yüksektir ($p<0.05$). Eğitim fakültesi öğrencileri eş seçiminde bekarite daha fazla önem vermektedir.

Çocuk bakımında ise en yüksek sıra ortalaması eğitim fakültesi ardından sağlık fakültesi öğrencilerine ait iken hukuk fakültesi öğrencilerinin çocuk bakımına ilişkin sıra ortalaması diğer iki fakülteye göre anlamlı düzeyde düşüktür ($p<0.05$).

Tablo 4.17: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Sınıf Düzeyi Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Sınıf	N	Sıra $\bar{x}$	χ^2	Df	p
Aile kurumu ve güven	1.sınıf	113	174.02	4.675	3	.197
	2.sınıf	37	147.30			
	3.sınıf	59	190.00			
	4.sınıf	141	178.02			
Sosyoekonomik durum	1.sınıf	113	167.33	2.682	3	.443
	2.sınıf	37	191.84			
	3.sınıf	59	187.74			
	4.sınıf	141	172.64			
Dini ve siyasi benzerlik	1.sınıf	113	180.54	7.499	3	.058
	2.sınıf	37	160.43			
	3.sınıf	59	203.39			
	4.sınıf	141	163.75			
Fiziksel özellikler	1.sınıf	113	140.54	25.504	3	.000*
	2.sınıf	37	157.30			
	3.sınıf	59	193.03			
	4.sınıf	141	200.95			
Bekaret	1.sınıf	113	198.62	11.634	3	.009*
	2.sınıf	37	182.26			
	3.sınıf	59	174.81			
	4.sınıf	141	155.48			
Çocuk bakımı	1.sınıf	113	191.96	5.372	3	.147
	2.sınıf	37	156.50			
	3.sınıf	59	176.61			
	4.sınıf	141	166.83			
Aşk	1.sınıf	113	186.06	6.028	3	.110
	2.sınıf	37	140.82			
	3.sınıf	59	180.25			
	4.sınıf	141	174.15			
Eş seçimi stratejileri	1.sınıf	113	173.05	5.005	3	.171
	2.sınıf	37	158.61			
	3.sınıf	59	200.73			
	4.sınıf	141	171.34			

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri sınıf düzeyi açısından karşılaştırıldığında, aile kurumu ve güven, çocuk bakımı, sosyoekonomik durum, aşk ve dini- siyasi benzerlik boyutlarında sınıf düzeyi anlamlı farklılık yaratmamıştır ($p>0.05$). Eş seçme stratejilerinde sınıf düzeyinde fiziksel özellikler açısından anlamlı

fark olup 1. ve 2. sınıfların sıra ortalaması 3. ve 4. sınıflara kıyasla anlamlı düzeyde düşüktür ($p<0.05$).

Bekaret boyutunda ise 1. sınıfların sıra ortalaması 3. ve 4. sınıflara kıyasla daha yüksek iken, 2. sınıfların ise 4. sınıflara kıyasla daha yüksek sıra ortalaması olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Bekarete ilişkin en düşük sıra ortalaması 4. sınıflara ait iken, en yüksek sıra ortalaması 1. sınıflara aittir. Sınıf düzeyine ilişkin bulguların Tablo 4.15 yaşa göre karşılaştırmalar ile uyum sergilediği ve benzer bulgular verdiği görülmektedir.

Tablo 4.18: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Yaşanılan Yer Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yer	N	Sıra $\bar{x}$	χ^2	df	P
Aile kurumu ve güven	Köy	36	173.81	3.017	2	.221
	İlçe	151	185.44			
	İl	163	166.67			
Sosyoekonomik durum	Köy	36	166.63	1.992	2	.369
	İlçe	151	184.21			
	İl	163	169.40			
Dini ve siyasi benzerlik	Köy	36	210.88	8.302	2	.016*
	İlçe	151	182.35			
	İl	163	161.34			
Fiziksel özellikler	Köy	36	157.15	1.468	2	.480
	İlçe	151	179.83			
	İl	163	175.54			
Bekaret	Köy	36	179.00	.433	2	.805
	İlçe	151	178.77			
	İl	163	171.70			
Çocuk bakımı	Köy	36	193.83	1.405	2	.495
	İlçe	151	175.07			
	İl	163	171.85			
Aşk	Köy	36	179.83	.397	2	.820
	İlçe	151	178.27			
	İl	163	171.98			
Eş seçimi stratejileri	Köy	36	200.15	5.712	2	.057
	İlçe	151	183.50			
	İl	163	162.65			

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri yaşanılan yer açısından karşılaştırıldığında sadece dini ve siyasi benzerlik boyutunda anlamlı farklılık görülmüş, köyde yaşayanların dini ve siyasi benzerliğe en fazla önem verdiği görülürken, dini ve siyasi benzerliğe en az önem verenler ise ilde yaşayanlardır ($p<0.05$). Bu bağlamda yaşanılan yerleşim yeri idari açıdan küçüldükçe eş seçiminde dini ve siyasi benzerliğe daha fazla önem verildiği görülmektedir. Yaşanılan yer açısından eş seçimi stratejilerinin diğer boyutlarında ise anlamlı farklılıklar görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.19: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Barınma Türü Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Barınma	N	Sıra $\bar{x}$	χ^2	Df	P
Aile kurumu ve güven	Yurtta	210	180.83	1.637	2	.441
	Evde	89	166.81			
	Evde aile ile birlikte	51	168.70			
Sosyoekonomik durum	Yurtta	210	171.70	.875	2	.646
	Evde	89	183.55			
	Evde aile ile birlikte	51	177.11			
Dini ve siyasi benzerlik	Yurtta	210	165.52	6.034	2	.049*
	Evde	89	184.29			
	Evde aile ile birlikte	51	201.26			
Fiziksel özellikler	Yurtta	210	170.23	6.272	2	.043*
	Evde	89	197.61			
	Evde aile ile birlikte	51	158.61			
Bekaret	Yurtta	210	177.69	.807	2	.668
	Evde	89	167.38			
	Evde aile ile birlikte	51	180.66			
Çocuk bakımı	Yurtta	210	174.87	1.073	2	.585
	Evde	89	169.82			
	Evde aile ile birlikte	51	188.00			
Aşk	Yurtta	210	171.18	1.009	2	.604
	Evde	89	182.38			
	Evde aile ile birlikte	51	181.26			
Eş seçimi stratejileri	Yurtta	210	169.99	1.572	2	.456
	Evde	89	183.07			
	Evde aile ile birlikte	51	185.00			

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri barınma türü açısından karşılaştırıldığında dini ve siyasi benzerlik boyutu ile fiziksel özellikler boyutunda barınma türüne göre anlamlı fark görülmüştür ($p<0.05$). Evde aile ile birlikte yaşayanlar diğer gruplara göre dini ve siyasi benzerliğe daha çok önem verirken, yurttaki yaşayanlar ise diğer gruplara göre daha az önem vermektedir ($p<0.05$).

Evde yaşayanlar fiziksel özelliklere diğer gruplara göre daha çok önem verirken, evde aile ile birlikte yaşayanlar diğer gruplara göre fiziksel özelliklere daha az önem vermektedir ($p<0.05$).

Barınma türü açısından eş seçimi stratejilerinde diğer boyutlarda ise anlamlı farklılıklar görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.20: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Algılanan Aile Tutumu Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Aile tutumu	N	Sıra $\bar{x}$	χ^2	df	p
Aile kurumu ve güven	Otoriter	33	155.44	9.068	4	.059
	İlgisiz	8	197.19			
	Aşırı hoşgörülü	101	163.61			
	Demokratik	158	175.98			
	Aşırı koruyucu	50	207.75			
Sosyoekonomik durum	Otoriter	33	172.62	6.280	4	.179
	İlgisiz	8	206.19			
	Aşırı hoşgörülü	101	186.34			
	Demokratik	158	162.01			
	Aşırı koruyucu	50	193.23			
Dini ve siyasi benzerlik	Otoriter	33	178.79	9.239	4	.055
	İlgisiz	8	241.00			
	Aşırı hoşgörülü	101	188.14			
	Demokratik	158	160.02			
	Aşırı koruyucu	50	186.23			
Fiziksel özellikler	Otoriter	33	153.03	9.620	4	.047*
	İlgisiz	8	211.19			
	Aşırı hoşgörülü	101	155.39			
	Demokratik	158	186.55			
	Aşırı koruyucu	50	190.34			
Bekaret	Otoriter	33	204.97	4.569	4	.334
	İlgisiz	8	157.31			
	Aşırı hoşgörülü	101	180.77			
	Demokratik	158	166.62			

	Aşırı koruyucu	50	176.37			
Çocuk bakımı	Otoriter	33	172.70	5.596	4	.231
	İlgisiz	8	203.56			
	Aşırı hoşgörölü	101	181.57			
	Demokratik	158	163.73			
	Aşırı koruyucu	50	197.77			
Aşk	Otoriter	33	156.55	9.415	4	.052
	İlgisiz	8	159.19			
	Aşırı hoşgörölü	101	165.58			
	Demokratik	158	174.98			
	Aşırı koruyucu	50	212.29			
Eş seçimi stratejileri	Otoriter	33	167.06	7.888	4	.096
	İlgisiz	8	221.38			
	Aşırı hoşgörölü	101	178.09			
	Demokratik	158	164.24			
	Aşırı koruyucu	50	204.08			

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri algılanan aile tutumu açısından karşılaştırıldığında, fiziksel özellikler boyutunda anlamlı fark görülmüş olup, ilgisiz ailelerin ve ardından aşırı koruyucu ailelerin çocukları fiziksel özelliklere daha çok önem verirken, en az önem veren otoriter ve ardından aşırı hoşgörölü ailelerin çocuklarıdır ($p<0.05$). DAÜ öğrencilerinin eş seçiminde diğer boyutlarda algılanan aile tutumuna göre anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.21: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Ekonomik Gelir Algısı Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Gelir	N	Sıra $\bar{x}$	χ^2	df	P
Aile kurumu ve güven	Düşük	9	156.44	.380	2	.827
	Orta	262	175.65			
	Yüksek	79	177.17			
Sosyoekonomik durum	Düşük	9	191.33	1.623	2	.444
	Orta	262	171.53			
	Yüksek	79	186.86			
Dini ve siyasi benzerlik	Düşük	9	204.22	2.843	2	.241
	Orta	262	179.10			
	Yüksek	79	160.30			
Fiziksel özellikler	Düşük	9	178.39	7.672	2	.022*
	Orta	262	167.11			
	Yüksek	79	202.98			
Bekaret	Düşük	9	193.61	2.067	2	.356

	Orta	262	179.02			
	Yüksek	79	161.77			
Çocuk bakımı	Düşük	9	168.44	10.160	2	.006*
	Orta	262	185.23			
	Yüksek	79	144.04			
Aşk	Düşük	9	115.50	4.631	2	.099
	Orta	262	180.32			
	Yüksek	79	166.36			
Eş seçimi stratejileri	Düşük	9	185.72	1.808	2	.405
	Orta	262	179.17			
	Yüksek	79	162.17			

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri ekonomik gelir algısı açısından karşılaştırıldığında, yüksek gelire sahip öğrencilerinin fiziksel özellikleri orta düzey gelire sahip olanlardan daha çok önemsendiği görülmüştür ($p<0.05$). Algılanan gelire göre orta düzeyde gelire sahip öğrencilerin çocuk bakımını yüksek gelirli bireylere göre daha çok önemsendiği görülmektedir ($p<0.05$). DAÜ öğrencilerinin eş seçiminde diğer boyutlarda ekonomik gelir algısı açısından anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.22: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinde Kişisel Özelliklerinin Sosyal İlişkilerini Olumlu veya Olumsuz Etkilemesi Açısından Karşılaştırılması Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		N	Sıra $\bar{x}$	Sıra Σ	Mann-Whitney U	Z	P
Aile kurumu ve güven	Olumlu	314	178.98	56201.00	4558.000	-2.008	.045
	Olumsuz	36	145.11	5224.00			
Sosyoekonomik durum	Olumlu	314	178.48	56043.50	4715.500	-1.630	.103
	Olumsuz	36	149.49	5381.50			
Dini ve siyasi benzerlik	Olumlu	314	176.40	55389.50	5369.500	-.492	.623
	Olumsuz	36	167.65	6035.50			
Fiziksel özellikler	Olumlu	314	177.11	55613.00	5146.000	-.882	.378
	Olumsuz	36	161.44	5812.00			
Bekaret	Olumlu	314	175.43	55084.00	5629.000	-.040	.968
	Olumsuz	36	176.14	6341.00			
Çocuk bakımı	Olumlu	314	176.81	55519.00	5240.000	-.719	.472
	Olumsuz	36	164.06	5906.00			
Aşk	Olumlu	314	179.47	56352.50	4406.500	-2.221	.026
	Olumsuz	36	140.90	5072.50			
	Olumlu	314	178.78	56138.00	4621.000	-1.793	.073

Eş seçimi stratejileri	Olumsuz	36	146.86	5287.00

DAÜ öğrencilerinin eş seçimi stratejileri kişisel özelliklerine bağlı sosyal ilişkilerinin olumlu veya olumsuz etkilemesi açısından karşılaştırıldığında, olumlu etkilediğinin belirten üniversite öğrencilerinin aile kurumu ve güvene daha çok önem verdiği görülmektedir ($p<0.05$). Benzer bir şekilde aşk boyutunda da olumlu etkilediğini belirtenlerin aşka daha çok önem verdiği görülmektedir ($p<0.05$). Diğer boyutlarda ise kişisel özelliklerine bağlı sosyal ilişkilerinin olumlu veya olumsuz etkilemesi açısından anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.23: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinde Kişisel Özelliklerin Duygusal Arkadaş Seçme Kriterlerini Olumlu veya Olumsuz Etkilemesi Açısından Karşılaştırılması Mann-Whitney U Testi Sonuçları

		N	Sıra $\bar{x}$	Sıra Σ	Mann-Whitney U	Z	P
Aile kurumu ve güven	Olumlu	265	174.66	46285.00	11040.000	-.289	.772
	Olumsuz	85	178.12	15140.00			
Sosyo ekonomik durum	Olumlu	265	177.82	47121.00	10649.000	-.757	.449
	Olumsuz	85	168.28	14304.00			
Dini ve siyasi benzerlik	Olumlu	265	179.87	47665.50	10104.500	-1.428	.153
	Olumsuz	85	161.88	13759.50			
Fiziksel özellikler	Olumlu	265	171.20	45368.50	10123.500	-1.407	.160
	Olumsuz	85	188.90	16056.50			
Bekaret	Olumlu	265	181.20	48018.00	9752.000	-1.865	.062
	Olumsuz	85	157.73	13407.00			
Çocuk bakımı	Olumlu	265	184.60	48920.00	8850.000	-2.981	.003*
	Olumsuz	85	147.12	12505.00			
Aşk	Olumlu	265	174.25	46175.50	10930.500	-.419	.675
	Olumsuz	85	179.41	15249.50			
Eş seçimi stratejileri	Olumlu	265	180.80	47913.00	9857.000	-1.732	.083
	Olumsuz	85	158.96	13512.00			

DAÜ öğrencilerinin eş seçme stratejilerinin duygusal arkadaş seçme kriterlerine bağlı olarak olumlu veya olumsuz etkilemesi açısından çocuk bakımı

boyutunda anlamlı fark görülmüş olup, olumlu olarak belirtenlerin çocuk bakımının eş seçiminde daha fazla önemsendiği görülmüştür ($p<0.05$). Diğer boyutlarda duygusal arkadaş seçme kriterlerine bağlı anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.24: DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin İlişki Durumu Açısından Karşılaştırılması Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	İlişki Durumu	N	Sıra $\bar{x}$	χ^2	df	p
Aile kurumu ve güven	İlişkim var	140	178.06	2.852	4	.583
	İlişkim yok	152	169.19			
	Flört	48	180.55			
	Sözlü	3	113.17			
	Nişanlı	3	126.83			
Sosyoekonomik durum	İlişkim var	140	173.40	1.104	4	.894
	İlişkim yok	152	175.42			
	Flört	48	172.59			
	Sözlü	3	119.67			
	Nişanlı	3	149.50			
Dini ve siyasi benzerlik	İlişkim var	140	179.65	3.424	4	.489
	İlişkim yok	152	164.56			
	Flört	48	178.24			
	Sözlü	3	242.67			
	Nişanlı	3	194.50			
Fiziksel özellikler	İlişkim var	140	167.28	6.467	4	.167
	İlişkim yok	152	172.40			
	Flört	48	195.80			
	Sözlü	3	244.00			
	Nişanlı	3	91.83			
Bekaret	İlişkim var	140	180.83	9.477	4	.050
	İlişkim yok	152	171.27			
	Flört	48	152.67			
	Sözlü	3	316.00			
	Nişanlı	3	135.17			
Çocuk bakımı	İlişkim var	140	185.64	5.429	4	.246
	İlişkim yok	152	169.74			
	Flört	48	148.89			
	Sözlü	3	199.00			
	Nişanlı	3	165.67			
Aşk	İlişkim var	140	194.86	11.789	4	.019*
	İlişkim yok	152	157.91			
	Flört	48	159.50			
	Sözlü	3	196.83			
	Nişanlı	3	167.33			
Eş seçimi stratejileri	İlişkim var	140	183.49	4.365	4	.359
	İlişkim yok	152	166.34			

Flört	48	164.81
Sözlü	3	243.67
Nişanlı	3	139.33

DAÜ öğrencilerinin eş seçme stratejilerinin ilişki durumu açısından kıyaslandığında aşk boyutunda anlamlı fark görülmüş olup, sözlü ve ilişkisi olanların eş seçiminde aşka daha çok önem verdiği görülürken, ilişkisi olmayanların en az önem verdiği ve ardından flört edenlerin daha az önem verdikleri görülmektedir ($p<0.05$). Diğer değişkenlerde ise ilişki durumu açısından anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

4.3 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler

Bu bölümde üniversite (DAÜ) öğrencilerinin eş seçiminde tercih ettiği öncelikler verilmiş olup, kadın, erkek ve her iki cinsiyetin genelindeki öncelikler alt boyutlar açısından karşılaştırılmıştır. Ayrıca alt boyutların altında maddeler bazında da öncelikler incelenmiştir. Eş seçme stratejileri envanterinden alınan ortalama puan 1’den 9’a doğru sınıflandırılmış olup bu puan 9’a ne kadar yakın ise öncelik o kadar yüksek olarak yorumlanmıştır.

Tablo 4.25: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettikleri Öncelikler

	Kadın		Erkek		Genel	
	$\bar{x}$	Σ	$\bar{x}$	Σ	$\bar{x}$	Σ
Aile kurumu ve güven	8.58	0.88	8.17	1.18	8.41	1.03
Sosyoekonomik durum	6.38	1.52	4.87	1.78	5.76	1.80
Dini ve siyasi benzerlik	4.91	1.96	4.26	1.88	4.65	1.95
Fiziksel özellikler	6.45	1.53	6.86	1.76	6.62	1.64
Bekaret	4.67	2.43	5.54	2.53	5.03	2.51
Çocuk bakımı	7.12	1.53	6.20	1.79	6.74	1.70
Aşk	8.18	1.11	7.68	1.42	7.97	1.27

Araştırmaya katılan DAÜ öğrencilerinin eş seçiminde tercih ettikleri öncelikler incelendiğinde her iki cinsiyet genelinde en öncelikli ilk 3 tercih: “Aile kurumu ve güven”, “Aşk” ve “Çocuk bakımıdır”. Genel olarak puanlar değerlendirildiğinde,

Aile kurumu ve güven ($\bar{x}=8.41$) kesinlikle önemli, Aşk ($\bar{x}=7.97$) son derece önemli, çocuk bakımı ($\bar{x}=6.74$) oldukça önemli, fiziksel özellikler ($\bar{x}=6.62$) oldukça önemli, sosyoekonomik durum ($\bar{x}=5.76$) önemli, bekaret ($\bar{x}=5.03$) orta düzeyin üzerinde önemli, dini ve siyasi benzerlik ($\bar{x}=4.65$) orta düzeyin üzerinde önemlidir.

Kadın üniversite öğrencilerin eş seçiminde en öncelikli ilk 3 tercihi: “Aile kurumu ve güven”, “Aşk” ve “Çocuk bakımındır”. Kadınların puanları değerlendirildiğinde kadın üniversite öğrencilerinin eş seçiminde; Aile kurumu ve güven ($\bar{x}=8.58$) kesinlikle önemli, Aşk ($\bar{x}=8.18$) kesinlikle önemli, Çocuk bakımı ($\bar{x}=7.12$) oldukça önemli, fiziksel özellikler ($\bar{x}=6.45$) oldukça önemli, sosyoekonomik durum ($\bar{x}=6.38$) oldukça önemli, dini ve siyasi benzerlik ($\bar{x}=4.91$) orta düzeyin üzerinde önemli, bekaret ($\bar{x}=4.67$) orta düzeyin üzerinde önemlidir.

Erkek üniversite öğrencilerinin eş seçiminde en öncelikli ilk 3 tercihi: “Aile kurumu ve güven”, “Aşk” ve “Fiziksel özelliklerdir”. Erkekler eş seçiminde fiziksel özelliklere kadınlardan daha fazla önem vermektedir. Erkek üniversite öğrencilerinin eş seçiminde puanları incelendiğinde; aile kurumu ve güven ($\bar{x}=8.17$) kesinlikle önemli, aşk ($\bar{x}=7.68$) son derece önemli, fiziksel özellikler ($\bar{x}=6.86$) oldukça önemli, çocuk bakımı ($\bar{x}=6.20$) oldukça önemli, bekaret ($\bar{x}=5.54$) önemli, sosyoekonomik durum ($\bar{x}=4.87$) orta düzeyin üzerinde önemli ve dini ve siyasi benzerlik ise ($\bar{x}=4.26$) orta düzeyde önemlidir.

Tablo 4.26: Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettikleri Öncelikler Renk Skalası

	Kadın $\bar{x}$	Erkek $\bar{x}$	Genel $\bar{x}$
Aile kurumu ve güven	8.5872	8.1784	8.4179
Sosyoekonomik durum	6.3866	4.8741	5.76
Dini ve siyasi benzerlik	4.9195	4.269	4.65
Fiziksel özellikler	6.4537	6.869	6.6257
Bekaret	4.678	5.5402	5.0352

Çocuk bakımı	7.1268	6.2023	6.7438
Aşk	8.1805	7.6828	7.9743

Eş seçiminde aile kurumu ve güven hem erkek hem de kadın için kesinlikle önemlidir. Eş seçiminde kadınlar sosyoekonomik duruma erkeklere göre daha fazla öncelik vermektedir. Dini ve siyasi benzerliklere kadınlar daha fazla önem vermektedir. Fiziksel özelliklere erkekler daha fazla önem vermektedir. Bekaret erkekler için daha öncelikli bir konudur. Çocuk bakımı kadınlar için daha önceliklidir. Aşk kadınlar için eş seçiminde erkeklere göre önceliklidir.

Tablo 4.27. Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettikleri Önceliklerin Eş Seçme Stratejileri Envanteri Maddeleri Açısından İncelenmesi

Boyut	Evleneceğim Kişinin	Kadın	Erkek	Genel
Aile Kurumu Güven	Eş14. aileme saygı duyması	8.69	8.06	8.43
	Eş17. dürüst olması	8.72	8.42	8.60
	Eş20. güvenilir olması	8.75	8.52	8.65
	Eş21. sadık olması	8.83	8.59	8.73
	Eş24. bana saygılı davranması	8.70	8.42	8.58
	Eş25. evliliğe önem veren biri olması	8.25	7.69	8.02
	Eş27. aile kurumuna önem veren biri olması	8.38	7.84	8.15
	Eş28. evine bağlı olması	8.38	7.90	8.18
	Eş3.aşka inanması	7.52	6.99	7.30
	Eş13. bana aşık olması	8.51	7.98	8.29
Aşk	Eş22. sevgisini ifade etmesi	8.52	8.08	8.34
Bekaret	Eş8. daha önce cinsel ilişkide bulunmamış olması	3.71	4.92	4.21
	Eş15. daha önce evlenmemiş olması	6.62	6.61	6.62
	Eş23. bakir/bakire olması	3.70	5.10	4.28
Çocuk Bakımı	Eş7.ev işlerinden anlaması	7.09	6.31	6.77
	Eş11.çocukları sevmesi	7.17	6.19	6.76
	Eş16. çocuk bakımından anlaması	7.12	6.11	6.70
	Eş2. aynı mezhep	4.44	3.31	3.97
Dini-Siyasi Benzerlik	Eş5. aynı etnik kökenden olması	4.57	4.28	4.45

	Eş10. aynı kültürel yapıdan olması	5.29	4.76	5.07
	Eş19. aynı siyasi görüşten olmak	5.38	4.73	5.11
Fiziksel Özellik	Eş1. güzel/yakışıklı olması	5.91	6.68	6.23
	Eş6. cinsel yönden çekici olması	6.65	6.94	6.77
	Eş9. fiziksel olarak çekici olması	6.80	6.99	6.88
Sosyo-Ekonomik	Eş4. saygın bir meslek sahibi olması	6.62	5.23	6.05
	Eş12. iyi bir maddi gelire sahip olması	6.56	4.77	5.82
	Eş18. bana ekonomik güvence sağlaması	6.25	4.65	5.59
	Eş26. sosyal statüsü yüksek bir mesleğe sahip olması	6.11	4.84	5.58

Aile kurumu ve güven boyutunda hem kadınlar hem de erkeklerin en yüksek öncelik puanı verdiği madde “evleneceği kişinin sadık olması”dır.

Aşk boyutunda kadınlar evleneceği kişinin kendisine aşık olmasını ve sevgisini ifade etmesini önemsemektedir. Erkekler ise evleneceği kişinin sevgisini ifade etmesini diğer maddelere göre biraz daha çok önemsemektedir. Bekaret boyutunda hem erkekler hem de kadınlar evleneceği kişinin daha önceden evlenmemiş olmasına öncelik vermektedir. Erkekler evleneceği kadının bakire olmasını daha çok tercih ederken, kadınlar evleneceği kişinin bakir olmasını diğer bir ifade ile bekareti erkekler kadar önemsememektedir.

Çocuk bakımı boyutunda kadınlar evleneceği kişinin çocukları sevmesini önemserken, erkekler ise ev işlerinden anlamasını az bir farkla olsa biraz daha çok önemsemektedir.

Dini ve siyasi benzerlik alt boyutunda kadınlar aynı siyasi görüşten olmayı ve aynı kültürel yapıdan olmayı erkeklere göre daha fazla önemsemektedir.

Fiziksel özellik boyutunda erkekler evleneceği kişinin fiziki olarak çekici olmasını ve cinsel yönden çekici olmasını kadınlara göre az da olsa daha fazla

önemserken, erkeklerin güzel bir kadını tercih etme puanları kadınların yakışıklı bir erkeği tercih etme puanından daha yüksektir.

Sosyoekonomik boyutta ise kadınlar evleneceği kişinin saygın bir meslek sahibi olmasını ve iyi bir maddi gelire sahip olmasına öncelik vermektedir. Erkekler de benzer maddelere önem vermekte ancak bu maddelerde kadınların puanı erkeklerden daha yüksektir.

4.4 İlişkisel Benlik Ölçeğinden Yüksek Puan Alan DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler

İlişkisel benlik ölçeği 7’li likert tipi bir ölçek olup, puan aralıkları 0.85 puan aralığına göre 1’den 7’ye doğru çok düşükten çok yükseğe doğru (Çok Düşük: 1-1.85, Düşük: 1.86-2.71, Orta düzeye yakın: 2.72-3.57, Orta düzey: 3.58-4.43, Orta düzeyin üzerinde: 4.44-5.29, Yüksek: 5.30-6.15 ve Çok Yüksek: 6.16–7) artış göstermektedir. Yukardaki referans değerlerine göre orta düzeyin üzerinde puan ortalaması 4.44 puan ve üzeri baz alınarak aşağıda sunulmuştur. 5.30 ve üzeri yüksek olarak sunulmuştur.

Tablo 4.28: İlişkisel Benlik Ölçeğinden Orta Düzeyin Üzerinde Puan Alan DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler

	Kadın (n=178)		Erkek (n=120)		Genel (298)	
	$\bar{x}$	σ	$\bar{x}$	Σ	$\bar{x}$	Σ
Aile kurumu ve güven	8.62	.82	8.28	.99	8.4891	.90957
Sosyoekonomik durum	6.49	1.46	4.96	1.72	5.8775	1.74274
Dini ve siyasi benzerlik	4.93	1.97	4.24	1.86	4.6586	1.96031
Fiziksel özellikler	6.54	1.52	6.98	1.63	6.7226	1.58245
Bekaret	4.71	2.43	5.45	2.50	5.0145	2.48275
Çocuk bakımı	7.21	1.45	6.30	1.75	6.8468	1.64145
Aşk	8.29	1.02	7.75	1.31	8.0749	1.17652

İlişkisel benlik ölçeğinden orta düzeyin üzerinde puan alan DAÜ öğrencilerinin eş seçiminde en çok tercih ettikleri öncelik aile kurumu ve güven iken bunu aşk takip etmektedir. Üçüncü en çok tercih edilen madde çocuk bakımı ardından dördüncü

sırada fiziksel özelliklerdir. Beşinci sırada sosyoekonomik durum iken altıncı sırada bekaret ve son olarak dini ve siyasi benzerliktir.

Kadınların tercih sırası ise sırası ile, “aile kurumu ve güven”, “aşk”, “çocuk bakımı”, “fiziksel özellikler”, “sosyoekonomik durum”, “dini ve siyasi benzerlik” ve son olarak “bekaret”tir. Erkeklerin tercih sırası ise, “aile kurumu ve güven”, “aşk”, “fiziksel özellikler”, “çocuk bakımı”, “bekaret”, “sosyoekonomik durum” ve son olarak “dini ve siyasi benzerlik”tir.

Tablo 4.29: İlişkisel Benlik Ölçeğinden Yüksek Puan Alan DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler

	Kadın (n=127)		Erkek (n=74)		Genel (n=201)	
	$\bar{x}$	Σ	$\bar{x}$	Σ	$\bar{x}$	σ
Aile kurumu ve güven	8.62	.91	8.32	.94	8.51	.934
Sosyoekonomik durum	6.55	1.53	4.91	1.77	5.94	1.80
Dini ve siyasi benzerlik	5.00	1.98	4.19	1.99	4.70	2.02
Fiziksel özellikler	6.64	1.50	6.86	1.76	6.72	1.60
Bekaret	4.78	2.49	5.62	2.56	5.09	2.54
Çocuk bakımı	7.25	1.52	6.40	1.75	6.94	1.65
Aşk	8.32	1.03	7.71	1.23	8.09	1.14

İlişkisel benlik ölçeğinden yüksek puan alan öğrencilerin eş seçimi öncelikleri incelendiğinde sırası ile, “aile kurumu ve güven”, “aşk”, “çocuk bakımı”, “fiziksel özellikler”, “sosyoekonomik durum”, “bekaret” ve “dini ve siyasi benzerlik”tir.

Kadınlarda sırası ile, “aile kurumu ve güven”, “aşk”, “çocuk bakımı”, “fiziksel özellikler”, “sosyoekonomik durum”, “dini ve siyasi benzerlik” ve son olarak “bekaret” tir.

Erkeklerde sırasıyla, “aile kurumu ve güven” boyutu başta olmak üzere, “aşk”, “fiziksel özellikler”, “çocuk bakımı”, “bekaret”, “sosyoekonomik durum” ve son olarak “dini-siyasi benzerlikler”dir.

Bölüm 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırma değişkenlerine ilişkin bulgular ilgili literatüre bağlı olarak tartışılacak ve yorumlanacaktır.

5.1 DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarına İlişkin Tartışma ve Yorum

5.1.1 DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Yorumlanması

Bu çalışma kapsamında ilişkisel benlik tutumları alt boyutları dahil olmak üzere incelenmiş ve yapılan analizler sonucunda öğrencilerin ilişkisel benlik tutumlarına yönelik özdeşleşme ve yansıma boyutlarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alt boyutların yüksek düzeyde olması genel duruma da yansımış ve öğrencilerin ilişkisel benlik düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Literatürde yer alan araştırmalarda, üniversite öğrencilerinin benlik yapılarında ilişkisel benlik yapısının diğer benlik yapılarına göre daha ön planda olduğu ortaya çıkmışken, yurtdışında iki farklı ülkede genç yetişkinler üzerinde yapılan çalışmada da ilişkisel benlik her iki kültürde de bu yaş grubunda belirgin olarak ortaya çıkan benlik yapısıdır (Ercan, 2008; Pouliasi ve Verkuyten, 2012; Çuhadaroğlu ve Akfırat, 2017).

Üniversite öğrencilerinde ilişkisel benlik tutumlarının yüksek düzeyde olması, yaşadıkları yerden ve aileden uzaklaşıp tek başlarına kaldıkları bir yerde yaşamlarını sürdürmeye çalışmaları ve kendi ayakları üzerinde durmalarının gerekliliği, aniden

geniş bir sosyal ortama girmeleri ve pek çok insanla ilişki içerisinde olmaları bu dönemde ilişkisel benlik düzeylerinin yüksek olması şeklinde yorumlanabilir.

5.1.2 DAÜ Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumlarının Bağımsız Değişkenlere Göre Tartışılması

İlişkisel benlik tutumları *cinsiyet* değişkeni açısından incelendiğinde cinsiyetler arasında anlamlı bir fark gösterdiği, kadın öğrencilerin puanlarının hem özdeşleşme alt boyutunda hem de ilişkisel benlik genelinde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmalarda da ilişkisel benlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği, kadınların ilişkisel benlik düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu bulguları ile uyumludur (Gündaş, 2013; Öztürk vd., 2015; Çimen, 2017; Çuhadaroğlu ve Akfırat, 2017).

Toplumda kadınların daha çok bakım veren bir sosyal role sahip olması, duygusal anlamda destekleyici olmaları ve empati yeteneklerinin üstünlüğü, ilişkisel benlik puanlarının erkeklere göre daha yüksek olmasının sebebi olarak yorumlanabilir.

İlişkisel benlik tutumları *fakülte* değişkeni açısından incelendiğinde, hukuk fakültesi öğrencilerinin ilişkisel benlik yansıma alt boyutunda diğer fakülte öğrencilerine göre anlamlı fark gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonucun Çimen'in (2017) çalışmasında ilişkisel benlik tutumlarının hukuk fakültesi öğrencilerinde daha yüksek düzeyde olduğu bulgusu ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Bu noktada hukuk fakültesi öğrencilerinin kişisel özellikleri, sahip oldukları değerler, mesleki açıdan popüler ve kabul gören bir konumda olmalarının bu farklılığa sebep olduğu söylenebilir.

İlişkisel benlik tutumları yaşanan **yer** değişkeni açısından ele alındığında yansıma boyutunda, ilçede yaşayan katılımcıların yansıma puanlarının il ve köyde yaşayanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

İlgili araştırmalarda ilişkisel benlik tutumlarının yaşanan bölgelere göre farklılık gösterdiği bulgusu, araştırma bulgusu ile uyumlu bulunmuştur. İlçede yaşayan bireylerin büyükşehirlerde yaşayan bireylere göre ilişkisel benlik tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür (Kashima vd., 2004; Çuhadaroğlu ve Akfırat, 2017).

İllerde yaşayan bireylerin sosyal ilişkilerden biraz daha uzak kalması, küçük yerleşim yerlerinde ilişki kurmanın daha kolay olması ve geleneksel değerlerin küçük topluluklarda daha çok korunabilmesi ilişkisel benliğin yerleşim yerlerine göre farklılık gösterme sebebi olarak düşünülebilir.

İlişkisel benlik tutumları **algılanan aile tutumları** değişkeni açısından incelendiğinde ilişkisel benliğin yansıma alt boyutunda, otoriter aileye sahip olan katılımcıların yansıma boyutu puanları diğer anne baba tutumlarına sahip olanlara göre anlamlı düzeyde düşük çıkmıştır. Yansıma boyutunda aşırı koruyucu aileye sahip olan bireylerin puanları ise diğer aile tutumlarına oranla anlamlı düzeyde yüksektir.

İlgili araştırmalar da otoriter anne baba tutumuna sahip olan bireylerin benlik düzeylerinin negatif yönde etkilendiğini, çocuğa karşı ilgisiz, cezalandırıcı ve katı tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının benlik gelişiminin olumsuz etkiledikleri görülmektedir (Yücel, 2013; Dokuyan, 2016; Akçınar ve Özbek, 2017).

Bireye gerekli özenin gösterilmemesi, sevgi ve ilgiden mahrum bırakılması, yakın ilişkiler kurmasını ve girişimlerini engellediğinden ötürü otoriter ebeveyn tutumları ile büyüyen bireylerin benlik gelişimlerinin etkilendiği söylenebilir.

Bunun yanında aşırı koruyucu aile tutumuna sahip bireylerin yansıma boyutunda anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları görülmüştür. Bu sonuç ise literatür ile uyumsuzluk göstermektedir.

Yapılan araştırmalar aşırı koruyucu aile tutumuna sahip bireylerin ebeveynlerinden fazlaca yakınlık gördükleri, denetim altında oldukları ve gelişimleri engellendikleri için benlik gelişimlerini de olumsuz etkilediği görüşündedir (Akçınar ve Özbek, 2017; Saltürk, 2022).

Literatür ile araştırma bulgularının uyumsuzluğunun sebebi, katılımcıların aşırı koruyucu aile tutumunu olumlu bir tutum olarak algılamaları veya Türk toplumunda koruyucu ve kollayıcılığın aileden bir beklenti olarak görülmesi, değer verildiği olarak düşünülmesi ve önemsenmesi şeklinde yorumlanabilir.

İlişkisel benlik tutumunda *kişisel özelliklere bağlı sosyal ilişkilerin olumlu veya olumsuz etkilenmesi* değişkeni incelendiğinde, kişisel özelliklerinin sosyal ilişkilerini olumlu etkilediğini belirten katılımcıların yansıma boyutu ve ilişkisel benlik genel puanları olumsuz belirtenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Literatürde yer alan çalışmalar ilişkisel benliğin sosyal ilişkiler ve sosyal destekte aracı bir rolü olduğunu, ilişkisel benliğin yüksek düzeyde olmasının bireyin kendini yakın ilişkileri ile tanımlamasını, sosyal ilişkilerinin gelişimini ve sürmesini artıracak şekilde davranma eğiliminde olduklarını göstermektedir (Terzino ve Cross, 2009; Du, King ve Chu, 2016).

Kişisel özelliklerinin sosyal ilişkilerini olumlu etkilediğini düşünen bireylerin yüksek ilişkisel benlik düzeyine sahip olmaları; kendini ilişkilerle anlamlı bulmaları, kurdukları yakın ilişkilerle kendilerini tanımlamaları, yakın ilişkilerin bir parçası olmak için çabalamaları ve diğerleriyle uyum içinde olmanın memnuniyetlerini artırması sebebi ile sosyal ilişkilerde kendilerini olumlu buldukları söylenebilir.

Çalışmada yer alan bir diğer değişkende ise, *kişisel özelliklere bağlı duygusal arkadaş seçme kriterlerini olumlu etkilediğini* belirten katılımcıların özdeşleşme boyutu ve ilişkisel benlik genelinde anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Bu sonuç yakın duygusal ilişkiler kurmanın, evlilik ilişkilerinin yüksek ilişkisel benlik ile ilgili olduğu, özellikle romantik ilişkilerin ve bir ilişkiye bağlı olmanın ilişkisel benliğin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonuçları ile uyumludur (Yavuzer, 2017; Aydın, 2018; Aydın, 2019).

Kişisel özelliklerin duygusal arkadaş seçme kriterlerini olumlu etkilediğini belirten katılımcıların ilişkisel benliklerinin yüksek düzeyde olması; bu kişilerin yakın ilişkiler içerisinde olma, ilişkilere bağlılık ve özdeşleşmelerinin yüksek olmasının bir sonucu olarak yorumlanabilir.

İlişkisel benlik tutumları *yaş, sınıf düzeyi, barınma türü, ekonomik gelir algısı ve ilişki durumu* değişkenleri açısından anlamlı bir fark yaratmamıştır.

Bu bulgu yapılan diğer çalışmaların bulgusu ile uyum göstermektedir (Ercan, 2008; Başay, 2015).

İlişkisel benlik tutumlarının bu değişkenlere göre anlamlı bir fark yaratmaması; bireyin yaşı, yaşadığı yer, ekonomik durumu ve üniversitede okuduğu sınıf düzeyinin ilişkisellikle bir bağlantısı olmadığından ve bireyin yakın ilişkileri ile anlam bulmasından ötürü bu değişkenlerin önem ifade etmediğinden kaynaklandığı söylenebilir.

5.2 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerine İlişkin Tartışma ve Yorum

5.2.1 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Yorumlanması

Araştırmaya katılan öğrencilerin eş seçimlerinde kesinlikle önemli olarak belirlenen ve ilk sırada yer alan boyut aile kurumu ve güvendir. Bunu ikinci sırada son derece önemli olarak aşk ve sonrasında sırayla çocuk bakımı, fiziksel özellikler, sosyoekonomik durum, bekaret ve son olarak dini ve siyasi benzerlik takip etmektedir.

Bu sonuçlar literatürdeki pek çok çalışmada yer alan eş seçiminde tercih edilen ilk öncelikler ile uyumlu bulgular göstermektedir (Soner, 2020; Babahanoğlu, 2021; Aydın ve Demir, 2017; Bozgeyikli ve Toprak, 2013).

Katılımcıların eş seçme stratejilerinde ilk sırada aile kurumu ve güven boyutunun yer alması bu boyutta yer alan maddeler göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin eş seçiminde özellikle boşanmalar ve aldatmaların arttığı günümüz toplumunda güvenilirliğe, eş adayının sadık olmasına, evliliğe ve aileye verilen önemin artmasından kaynaklandığı varsayılabilir.

5.2.2 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Tartışılması

Eş seçme stratejileri **cinsiyet** değişkeni açısından incelendiğinde; kadınların erkeklere göre eş seçimi stratejileri genelinde daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Bu sebeple eş seçim stratejilerinde erkeklere göre daha çok boyutta seçici oldukları görülmektedir. Kadınların erkeklere göre daha önem verdikleri boyutlar; aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik, çocuk bakımı ve aşktır. Erkeklerin ise kadınlara göre daha çok önem verdikleri boyut; fiziksel özellikler ve bekarettir.

Kadınların ve erkeklerin eş seçiminde en çok önem verdikleri boyutlar ilgili araştırmaların bulguları ile uyum sağlamaktadır (Başay, 2015; Aydın ve Demir, 2017; Çalışkan vd., 2015).

Kadınların öncelikli olarak aile kurumu ve güven boyutuna daha sonra sosyoekonomik özelliklere ve dini-siyasi görüş benzerliği boyutlarına önem vermeleri; kendine ve çocuğuna güvenli bir ortam sağlayabilecek, kolaylıkla geçimlerini sağlayabilecek, benzer kültürel yapılara sahip olarak evlilikte sorun yaşama riski en az olabilecek öncelikleri düşünmesi sebebi ile bu boyutlara öncelik verdikleri düşünülebilir. Erkeklerin ise fiziksel özellik ve bekarete önem vermesi; evrimsel açıdan çekici, genç ve doğurgan bir eşe sahip olma isteklerinden ve geleneksel değerlerden etkilenmelerinden ötürü kadına sadece bir erkeğin sahip olabileceği anlayışından hareketle bekarete önem verdiklerini düşünülebilir.

Eş seçme stratejileri *yaş* değişkeni açısından incelendiğinde 21-23 yaş grubunun sıra ortalamasının diğer yaş gruplarından farklı olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle bu grubun dini ve siyasi özellikler boyutuna diğer gruplardan daha fazla önem verdiği görülmüştür. 21-23 yaş ve 24 yaş üzeri grubun fiziksel özelliklere daha fazla önem verdiği görülmektedir.

Kasapkara ve Kasapkara (2014), Babahanoğlu (2020) ve Akpınar (2021) eş seçim stratejileri ile ilgili yaptıkları çalışmalarda bu yaş aralığında eş seçim stratejileri genelinde puanların yüksek olduğunu, dini-siyasi boyuta ve fiziksel özelliklere önem verildiğini vurgulamışlardır. Çıkan sonuç diğer araştırmaların bulgusu ile uyum göstermektedir.

21-23 yaş grubunda eş seçim strateji puanlarının yüksek olması, eş seçiminde yaşın düştükçe eş seçme kriterlerinin yükseldiği, bireylerin henüz o yaşta eş kriterlerinin tam oturmadığı ve gerçekçi olmadığından kaynaklandığı söylenebilir. Bu

yaş grubunda dini-siyasi benzerliğe önem verilmesi ise siyasi ve dini görüşlerin daha bilinçli bir şekilde kavrandığı ve araştırıldığı bir dönem olması sebebi ile dikkat ettikleri söylenebilir. 21-23 yaş ve 24 yaş üzeri fiziksel özelliklere verilen önem ise bireylerin dış görünüşlerine zaman harcadıkları bir dönem olması ve karşılarındaki kişiden de bunu beklemeleri şeklinde yorumlanabilir.

Eş seçme stratejileri *fakülte* değişkeni açısından incelendiğinde, aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, aşk ve dini- siyasi benzerlik boyutlarında fakülteler arası anlamlı bir fark görülmemiştir. Bunun yanında hukuk fakültesinde fiziksel özellikler, eğitim fakültesinde ise bekaret ve çocuk bakımı boyutları anlamlı fark göstermektedir.

Fakülte açısından aile kurumu ve güven, sosyoekonomik durum, aşk ve dini-siyasi benzerlikler boyutlarında farklılık çıkmaması literatürdeki ilgili araştırmalarla uyum göstermektedir (Karakamış, 2020; Akpınar, 2021). Fiziksel özellikler, bekaret ve çocuk bakımı boyutlarının fakültelere göre farklılık göstermesi ise literatür ile uyumsuzdur (Karakamış, 2020; Soner, 2020).

Eğitim fakültesinde çocuk bakımı ve bekarate önem verilmesi; eğitim fakültesi öğrencilerinin aldıkları dersler, çocuk eğitimi, bakımı, psikolojisi ile haşır neşir olmaları ve bu nedenle önem verdikleri söylenebilirken, bekarate önem vermeleri ise öğretmenliğin topluma örnek değerler sergileyen bireyler olarak yetişmeleri şeklinde düşünülebilir. Hukuk fakültesi öğrencilerinin ise fiziksel özelliklere önem vermesi toplum tarafından kabul gören ve saygın bir meslek olduğu için eş adaylarının da yanlarına yakışmasını istemelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Eş seçme stratejileri *sınıf düzeyi* değişkeni açısından incelendiğinde, fiziksel özellikler boyutunda 3. ve 4. sınıfların ortalaması 1 ve 2. sınıflara göre anlamlı düzeyde

daha yüksektir. Bekaret boyutunda ise 1. sınıflar en yüksek puana sahipken 4. sınıflar en düşük puana sahiptir.

Türkaslan ve Süleymanov (2010), Keklik (2011) ve Başay (2015) eş seçme kriterleri ile ilgili yaptıkları çalışmalarda sınıf düzeylerine göre benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Araştırma bulguları literatür ile uyum göstermektedir.

1. Sınıfların bekaret boyutuna daha fazla önem vermeleri, henüz küçük yaşta olup çok fazla romantik veya cinsel ilişki deneyimlememiş olmaları ve cinselliğe çok fazla anlam yüklemeleri sebebi ile olduğu düşünülebilir. Son sınıfların fiziksel özelliklere daha fazla önem vermeleri ise evliliğe daha yakın olmaları ve eğitim seviyelerinin artması ile özgüvenlerinin yükselmesi, buna bağlı olarak eş adayını yanına yakışacak fiziksel özelliklere sahip biri olarak tercih etmek istedikleri düşünülebilir.

Eş seçme stratejileri *yaşanılan yer* değişkeni açısından incelendiğinde, yalnızca dini ve siyasi benzerlik boyutunda köyde yaşayanların bu boyuta daha fazla önem verdiği görülmekte olup eş seçme stratejilerinin diğer boyutlarında ise anlamlı bir fark görülmemiştir.

Yapılan çalışmaların kırsal kesimin bu tür farklılıkları önemseydiği bulgusu, araştırmamızın bulguları ile uyum göstermektedir (Efe, 2013; Tunç, 2019).

Köyde yaşayan bireylerin eş seçiminde dini ve siyasi benzerliğe önem vermeleri; daha küçük ve kırsal kesimlerde sosyokültürel yapının daha çok korunması, dolayısıyla da küçük yerleşim yerlerinde bu tür farklılıklara daha fazla önem verildiği sebebi ile bu sonucun çıktığı düşünülebilir.

Eş seçimi stratejileri *barınma türü* değişkeni açısından incelendiğinde, evde yaşayan bireylerin fiziksel özelliklere daha çok önem verdiği, evde aile ile birlikte yaşayan öğrencilerin ise dini ve siyasi benzerliğe daha çok önem verdikleri

görülmektedir. Bu değişken bağlamında diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemiştir.

Aile ile birlikte yaşayan bireylerin dini ve siyasi benzerliğe daha çok önem vermesi literatür bulguları ile benzerlik göstermektedir. Özellikle kırsal kesimde geniş ailelerde yaşayan bireylerin eş seçim tercihlerinde ailenin otoritesi baskın olmaktadır (Korkulu, 2019). Literatürde evde yaşayan bireylerin önem verdikleri özelliklere dair ise herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır.

Evde yaşayan bireylerin fiziksel özelliğe daha çok önem verme sebeplerinin; daha özgür bir ortamda üniversite hayatını sürdürmelerinden ve kendi ayakları üzerinde durabildiklerinden kişisel özelliklerden ziyade fiziksel özellikleri önemsedikleri söylenebilir.

Evde aile ile yaşayan bireylerin dini-siyasi benzerliğe daha çok önem vermeleri ise ailelerinin etkisi altında kalmaları ve aile ile özdeşleşerek benzer tutumlar sergilemeleri ile ilgili olduğu söylenebilir.

Eş seçme stratejileri *algılanan aile tutumları* değişkenine göre incelendiğinde, ilgisiz ve aşırı koruyucu aile çocuklarının fiziksel özelliklere daha fazla önem verdikleri görülürken otoriter ve aşırı hoşgörülü aile çocukları en az önem verenlerdir.

Yapılan araştırmalarda aile tutumlarının eş seçme stratejilerini doğrudan etkilediği görülmektedir (Doğru, 2017; Kesebir, 2023).

İlgisiz ve aşırı koruyucu aile çocuklarının, fiziksel ve duygusal ihtiyaçları yeterince karşılanmadığından veya her isteği aile tarafından gerçekleştirildiğinden, aileden sevgi ve onay görmediklerinden, değerlerin ve kişisel özelliklerin önemini yeterince kavrayacak bir bilişte olmamalarından ötürü fiziksel özellikleri daha önemli gördükleri söylenebilir.

Eş seçme stratejileri *ekonomik gelir algısı* değişkeni açısından incelendiğinde, ekonomik gelir algısını yüksek olarak belirten bireylerin fiziksel özellikleri, orta olarak belirten bireylerin ise çocuk bakımını daha çok önemsendiği görülmüştür.

Yapılan çalışmalar ile araştırma bulguları uyumlu bulunmuştur (Bener, 2011; Efe, 2013).

Ekonomik gelir algısı orta olan bireylerin eş seçiminde çocuk bakımını tercih etmesi, geleneksel toplum yapısının büyük bir bölümünü orta gelirli olanların karşıladığı ve geleneksel toplum yapısında bu beklentilerin daha önemli olduğu düşünüldüğünde bu özellikleri eş seçiminde uygun gördükleri düşünülebilir. Bunun yanında yüksek gelirli olanların fiziksel özelliğe önem vermelerinin; geleneksellikten biraz daha uzak olmaları, pek çok imkana sahip olmaları ile istedikleri çoğu şeyi elde edebilmeleri ve kendi yaşam tarzlarındaki bireylerle iletişim kurdukları düşünüldüğünde fiziksel özelliğe öncelik verdikleri söylenebilir.

Eş seçme stratejilerinde *kişisel özelliklerin sosyal ilişkileri olumlu/olumsuz açıdan etkilemesi* değişkeninde, olumlu etkilediğini belirten katılımcıların aile kurumu ve güven, aşk boyutlarına daha çok önem verdikleri görülmektedir. Diğer boyutlarda ise anlamlı bir fark görülmemiştir.

Yapılan çalışmalar kişisel özelliklerin eş seçiminde etkili olduğunu ve bireylerin bu noktada olumlu kişisel özelliklere sahip bireyleri tercih ettiğini göstermektedir (Bozgeyikli ve Toprak, 2013; Çalışkan vd., 2015).

Sosyal ilişkilerde kendini olumlu gören bireylerin bu boyutlara daha çok önem vermeleri, bu boyutlarda yer alan maddeler açısından da düşünüldüğünde karşıdaki kişinin kendine benzer olumlu kişisel özelliklere sahip olmasını beklemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Eş seçme stratejilerinde *kişisel özelliklerin duygusal arkadaş seçme kriterlerini olumlu/olumsuz açıdan etkilemesi* değişkeninde, olumlu etkilediğini belirten katılımcıların çocuk bakımına eş seçiminde daha fazla önem verdikleri görülmüştür. Diğer boyutlarda ise anlamlı bir fark görülmemiştir.

Yapılan araştırmalarda olumlu kişisel özelliklerin duygusal arkadaş seçmede önemli bir desteği olduğu ve evlilikte başarıyı, çocuk bakımı gibi sorumlulukları paylaşmada olumlu etkilediği görülmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Korunur ve Taştan, 2020).

Kişisel özelliklerinin duygusal arkadaş seçme kriterlerini olumlu etkilediğini belirten bireylerde çocuk bakımına önem verilmesi, bireyin eş olarak seçeceği kişinin çocukları sevmesi ve çocuk bakımından anlayıp sorumlulukları bölüşebileceği, kendine benzer bir eş adayı seçme isteğinden olduğu söylenebilir.

Eş seçme stratejileri *ilişki durumu* değişkeni açısından incelendiğinde, aşk boyutunda anlamlı bir fark görülerek sözlü ve ilişkisi olanların aşk boyutuna daha çok önem verdikleri, ilişkisi olmayanların ise en az önem verdikleri boyut olarak görülmektedir.

Çalışmamızın bulguları ilgili araştırmalarla uyum göstermemektedir. Araştırmalar, partneri olan bireylerin kişisel özelliklere daha çok önem verdiğini göstermektedir (Tüzemen ve Özdağoğlu, 2010; Çalışkan vd., 2015).

Sözlü ve ilişkisi olan bireylerin aşk boyutuna daha çok önem vermesi, hali hazırda kişilik özellikleri açısından benzer özelliklere sahip partner ile bir arada oldukları düşünülürse ikinci önem verdikleri boyutun aşk olduğu düşünülebilir.

5.3 DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Önceliklerin Yorumlanması

Bu bölümde araştırmamızın ikinci sorusu olan öğrencilerin eş seçiminde tercih ettiği öncelikler cinsiyet farklılıkları açısından değinilecektir.

DAÜ öğrencilerinin *eş seçiminde tercih ettiği öncelikler* her iki cinsiyet genelinde de incelendiğinde öncelikli üç tercih; *aile kurumu ve güven, aşk ve çocuk bakımı* olmuştur. Daha sonra sırası ile fiziksel özellikler, sosyoekonomik durum, bekaret ve son olarak dini ve siyasi benzerlik boyutları takip etmektedir. Bunun yanında eş seçme stratejileri alt boyutlarda cinsiyet açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Genel sonuçlar ilgili araştırmalar genelinde değerlendirildiğinde literatür ile uyumlu bulunmuştur (Yıldırım, 2007; Keklik, 2011; Tüzmen ve Özdaoğlu, 2010; Efe, 2013; Başay, 2015; Ekşi vd., 2017).

Bireylerin eş seçiminde bu üç boyuta öncelik vermeleri hem toplumsal cinsiyet rol beklentileri hem de günümüz ilişki ve evliliklerinde aldatma ve boşanmaların artması sebebi ile öncelik verdikleri söylenebilir.

Aşağıda eş seçme stratejilerinde tercih edilen önceliklerin cinsiyete göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Kadın öğrencilerin eş seçiminde önem verdikleri ilk üç tercih; aile kurumu ve güven, aşk ve çocuk bakımıdır. Sonra sırası ile fiziksel özellikler, sosyoekonomik durum, dini ve siyasi benzerlik ve bekaret takip etmektedir. Ayrıca kadınlar aşk, çocuk bakımı, sosyoekonomik durum ve dini siyasi benzerliğe erkeklerden daha fazla önem vermektedirler.

İlgili literatür kadınların en çok önem verdiği özellikler açısından çalışmamız ile uyum göstermektedir (Başay, 2015; Aydın ve Demir, 2017; Babahanoğlu, 2020; Karakamış, 2020; Babahanoğlu, 2021).

Kadınların eş seçiminde öncelikle aile kurumu ve güven, aşk ve çocuk bakımına önem vermesi, toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak aileye ve evine bağlı, eşine sadık ve çocuğu ile ilgilenip geçimini sağlayabilecek bir eş adayı beklentisinden kaynaklandığı söylenebilir. Bunun yanında çocuk bakımına kadınların daha fazla önem vermesi, kadınların iş yaşamına atılması ile birlikte çocuk bakımında yalnızca kendilerinin değil babanın da sorumluluk sahibi olmalarını beklemeleri ve toplumsal rol beklentilerinin çağdaş yaşamda değişmesinden kaynaklanabilir. Sosyoekonomik duruma erkeklerden daha fazla önem vermeleri ise, evrimsel açıdan erkeklerin güç ve statü sahibi olmalarının kadınları etkilediği söylenebilir.

Erkek öğrencilerin eş seçiminde önem verdikleri ilk üç tercih; aile kurumu ve güven, aşk ve fiziksel özelliklerdir. Daha sonra sırası ile çocuk bakımı, bekaret, sosyoekonomik durum ve son olarak dini ve siyasi benzerlik takip etmektedir. Ayrıca erkekler fiziksel özelliklere ve bekarate kadınlardan daha fazla önem vermektedir.

Yapılan araştırmalar, erkeklerin fiziksel özelliklere ve bekarate kadınlardan daha çok önem verdiği ve eş seçiminde öncelik tercihlerinden olduğu bulgusu ile uyum sağlamaktadır (Bozgeyikli ve Toprak, 2013; Başay, 2015; Aydın ve Demir, 2017; Soner, 2020; Akpınar, 2021).

Erkeklerin fiziksel özelliğe daha çok önem vermesi evrimsel kuramın bakış açısı ile açıklanabilir. Erkeklerin fiziksel açıdan çekici, genç ve doğurgan kadınları soylarını devam ettirebilme açısından seçmeleri olarak fiziksel özelliklere önem verdikleri söylenebilir. Bekaret ise toplumsal açıdan kadınların cinselliğine yüklenen

anamlardan, evlilikten önce kadının cinsel ilişki yaşamasının ayıp olarak görülmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

5.4 İlişkisel Benlik Ölçeğinden Yüksek Puan Alan DAÜ Öğrencilerinin Eş Seçiminde Tercih Ettiği Öncelikler

Araştırmamızın son sorusu olan “ilişkisel benlik ölçeğinden yüksek puan alan DAÜ öğrencilerinin eş seçiminde tercih ettiği öncelikler nelerdir?” sorusunun tartışma ve yorumlanması aşağıda verilmiştir.

İlişkisel benlik ölçeğinden yüksek puan alan öğrenciler eş seçiminde sırası ile; aile kurumu ve güven, aşk, çocuk bakımı, fiziksel özellikler, sosyoekonomik durum, bekaret ve dini-siyasi benzerliğe önem vermektedirler. İlişkisel benlik ölçeğinden yüksek puan alan kadınlarda ise sırası ile; aile kurumu ve güven, aşk, çocuk bakımı, fiziksel özellikler, sosyoekonomik durum, dini-siyasi benzerlik ve son olarak bekarettir. Erkeklerde ise sırası ile; aile kurumu ve güven boyutu, aşk, fiziksel çekicilik, çocuk bakımı, bekaret, sosyoekonomik durum ve son olarak dini-siyasi benzerliktir.

Başay’ın (2015) benlik yapıları ve eş seçme kriterlerini ele aldığı çalışmasında, ilişkisel benliği yüksek olan bireylerin eş seçiminde tercih ettiği ve öncelik verdiği kriterler ile araştırma bulgusu uyumludur.

İlişkisel benliği yüksek olan bireylerin öncelikli olarak aile kurumu ve güven, aşk, çocuk bakımı gibi kriterleri seçmeleri; ilişkiselliklerinin yüksek olması sebebi ile fiziksel özelliklerden ve maddiyattan çok duygusal özelliklere, ilişkilerde yakınlığa ve ilişkilerin önemine öncelik verdikleri düşünülebilir.

Sonuç olarak bu araştırma bağlamında ilişkisel benlik tutumlarının eş seçiminde önemli etkileri olduğu üzerinde durulmaktadır. Bu noktada bu araştırma ilişkisel benlik tutumunun eş seçimindeki önemine ve sosyal rol kuramına vurgu yapmaktadır.

Sosyal rol kuramında toplumsal cinsiyet rollerinin eş seçimindeki önemine değinilmektedir.

Yıldırım (2007) ve Demir'e (2020) göre kadınlar ve erkekler belli cinsiyet rolleri ile yetiştirilirler. Özellikle geleneksel ve ataerkil toplumlarda bu yetiştirme tarzı hakimdir. Kadınlar ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgilenirken erkeklere ise evin ekonomisini düzenleme, eşinin ve çocuğunun geçimini ve güvenliğini sağlama, statüsü yüksek bir mesleğe sahip olma gibi roller yüklenmektedir. Toplumda kadın ve erkeklerin arasındaki bu rol farklılıkları eş seçiminde geleneksel özelliklerin varlığını sürdürmesini sağlamaktadır. Farklı cinsiyetlerin farklı davranışlar sergilemesi kadın ve erkekler arasındaki biyolojik farklılıklara da dayandırılmaktadır. Bu nedenle kadınlar evde kalıp ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumluluklar üstlenirken, erkekler daha güçlü olması sebebiyle çalışıp evi geçindirme sorumluluğunu üstlenmektedirler. Bu nedenle toplumda kadın ve erkekte beklenenler bu şekilde süregelmektedir.

Araştırma bulgularından hareketle kadınların eş olarak seçeceği kişi ile benzer dini ve siyasi görüşe, benzer kültürel yapıya sahip olmak istemeleri, seçecekleri eşin sosyoekonomik durumuna, saygın bir meslek sahibi olmasına ve iyi bir maddi gelire sahip olmasına dikkat etmeleri; içinde bulundukları toplumun geleneksel özelliklerine önem veren aileler tarafından yetiştirilmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Bunun yanında erkeklerin de; kadınların ev işlerinden anlaması, daha önce evlenmemiş olması, bakire olması, fiziksel ve cinsel açıdan çekici olmasına önem vermeleri geleneksel toplumun yüklediği cinsiyet rollerini benimseyen aileler tarafından yetiştirilip kendilerinin de bu yapıyı özümseyerek eş seçiminde dikkat ettikleri sonucuna varılabilir.

Bunun yanında üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumlarının sosyal rol kuramına göre eş seçme stratejilerini de geliştirdiği söylenebilir. Öğrencilerin

ilişkiselliklerinin de bağılı oldukları toplumsal ilişki yapısından, toplumsal rollerden ve yetiştirilme tarzından etkilendiği söylenebilir.

Araştırmaya dahil olan katılımcıların Türk toplumunda yetişmiş olmaları ve Türk toplum yapısının toplumsal cinsiyet rollerine uyum sağlamış olmaları bu bulguların elde edilmesine ve dolayısıyla sosyal rol kuramı ile örtüşmelerine sebep olmaktadır.

Bölüm 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına, araştırmacılara, uygulayıcılara ve kamu kurum- kuruluşlarına yönelik öneriler sunulmaktadır.

6.1 Sonuçlar

- Üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik düzeyleri yüksek çıkmıştır.
- Öğrencilerin ilişkisel benlik düzeyleri yaş, sınıf düzeyi, barınma türü, ekonomik gelir algısı, ilişki durumu açısından anlamlı bir fark yaratmamıştır.
- Kadın öğrencilerin ilişkisel benlikleri erkeklere göre daha yüksektir.
- Hukuk fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin yansına alt boyutundan aldıkları puanlar daha yüksektir.
- İlçede yaşayan bireylerin yansına alt boyutundan aldıkları puanlar daha yüksektir.
- Algılanan aile tutumlarına göre otoriter aileye sahip bireylerin yansına alt boyutu puanları diğer aile tutumuna sahip olanlardan anlamlı düzeyde daha düşüktür. Aşırı koruyucu aileye sahip olanların yansına alt boyut puanları ise diğer aile tutumlarına sahip olanlara göre anlamlı düzeyde yüksektir.
- Kişisel özelliklerinin sosyal ilişkilerini olumlu etkilediğini belirten öğrencilerin ilişkisel benlik tutumları, olumsuz belirtenlere göre daha yüksektir.
- Kişisel özelliklerinin duygusal arkadaş seçme kriterlerini olumlu etkilediğini belirten bireylerin ilişkisel benlikleri olumsuz belirtenlere göre daha yüksektir.

- Öğrencilerin eş seçme stratejileri cinsiyet açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir. Kadınlar eş seçim stratejilerinde erkeklere göre daha çok boyutta seçicilerdir. Kadınlar aile kurumu ve güven, çocuk bakımı dini-siyasi benzerlik, aşk ve sosyoekonomik düzeye erkeklerden daha çok önemsemektedirler. Erkekler ise bekaret ve fiziksel özelliği kadınlardan daha çok önemsemektedirler.
- Eş seçiminde 21-23 yaş grubunun sıra ortalaması diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir.
- Hukuk fakültesi öğrencileri fiziksel özelliklere, eğitim fakültesi öğrencileri ise bekaret ve çocuk bakımı boyutlarına diğer fakültelerden daha fazla önem vermektedirler.
- Eş seçim stratejileri; fiziksel özellikler, bekaret ve çocuk bakımı boyutlarında fakülteler açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir.
- Eş seçme stratejilerinde sınıf düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Fiziksel özellikler boyutuna 3 ve 4. sınıfların ortalaması daha yüksek iken bekaret boyutunda ise 1. sınıfların ortalaması daha yüksektir.
- Eş seçme stratejilerinde yaşanan yer açısından yalnızca dini ve siyasi benzerlik boyutunda anlamlı bir farklılık görülmekte olup, köyde yaşayan bireyler en fazla bu boyuta önem vermektedirler.
- Evde aile ile yaşayan bireyler dini ve siyasi benzerliğe daha çok önem verirken evde yaşayan bireyler ise fiziksel özelliklere daha çok önem vermektedirler.
- İlgisiz ve aşırı koruyucu ailelerin çocukları fiziksel özelliklere daha fazla önem vermektedirler.

- Yüksek gelire sahip olanlar fiziksel özelliklere daha çok önem verirken orta düzeyde gelire sahip olanlar çocuk bakımı boyutuna daha çok önem vermektedirler.
- Kişisel özelliklerinin sosyal ilişkilerini olumlu etkilediğini belirten bireyler aile kurumu ve güven ve aşk boyutlarına daha çok önem vermektedirler.
- Kişisel özelliklerinin duygusal arkadaş seçme kriterlerini olumlu etkilediğini belirten bireyler çocuk bakımı boyutuna daha fazla önem vermektedirler.
- Sözlü ve ilişkisi olanlar eş seçiminde aşk boyutuna daha fazla önem vermektedirler.
- Öğrencilerin eş seçiminde tercih ettiği öncelikler sırası ile; aile kurumu ve güven, aşk, çocuk bakımı, fiziksel özellikler, sosyoekonomik durum, bekaret ve son olarak dini-siyasi benzerliktir.
- Kadınların eş seçiminde önem verdikleri ilk üç tercih; aile kurumu ve güven, aşk ve çocuk bakımındır.
- Erkeklerin eş seçiminde önem verdikleri ilk üç tercih; aile kurumu ve güven, aşk ve fiziksel özelliklerdir.
- Kadın ve erkeklerin aile kurumu ve güvende en önem verdikleri madde evleneceği kişinin sadık olmasıdır.
- Aşk boyutunda kadınlar evlenecekleri kişinin kendine aşık olmasını ve sevgisini ifade etmesini önemserken erkekler evlenecekleri kişinin sevgisini ifade etmesini önemsemektedir.
- Bekaret boyutunda kadın ve erkekler evlenecekleri kişinin daha önce evlenmemiş olmasına dikkat etmektedirler. Erkekler kadınların bakire olmasını daha çok önemsemektedir.

- Çocuk bakımı boyutunda kadınlar evleneceği kişinin çocukları sevmesini önemserken erkekler ev işlerinden anlamasını daha çok önemsemektedir.
- Dini ve siyasi benzerlik boyutunda kadınlar aynı siyasi görüşten olmayı ve aynı kültürel yapıdan olmayı erkeklere göre daha fazla önemsemektedir.
- Fiziksel özellik boyutunda erkekler evleneceği kişinin fiziki olarak çekici olmasını ve cinsel yönden çekici olmasını kadınlara göre daha fazla önemserken, erkeklerin güzel bir kadını tercih etme puanları kadınların yakışıklı bir erkeği tercih etme puanından daha yüksektir.
- Sosyoekonomik boyutta ise kadınlar evleneceği kişinin saygın bir meslek sahibi olmasını ve iyi bir maddi gelire sahip olmasına öncelik vermektedir. Erkeklerde benzer maddelere önem vermekte ancak bu maddelerde kadınların puanı erkeklerden daha yüksektir.
- İlişkisel benlik ölçeğinden yüksek puan alan öğrencilerin eş seçimi öncelikleri incelendiğinde sırası ile, “aile kurumu ve güven”, “aşk”, “çocuk bakımı”, “fiziksel özellikler”, “sosyoekonomik durum”, “bekaret” ve “dini ve siyasi benzerlik”tir.
- Kadınlarda sırası ile, “aile kurumu ve güven”, “aşk”, “çocuk bakımı”, “fiziksel özellikler”, “sosyoekonomik durum”, “dini ve siyasi benzerlik” ve son olarak “bekaret” tir.
- Erkeklerde sıra ile, “aile kurumu ve güven”, “aşk”, “fiziki özellikler”, “çocuk bakımı”, “bakirelik”, “sosyoekonomik durum” ve son olarak “dini ve siyasi benzerlikler”dir.

6.2 Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçlarından elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle ilgili bulgulardan yola çıkılarak araştırmacılar, uygulayıcılar, kurum ve kuruluşlara yönelik öneriler sunulacaktır.

6.2.1 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma KKTC’de yer alan Doğu Akdeniz Üniversitesi’nde Türkçe öğrenim gören 350 öğrenciden elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Sonraki çalışmalarda diğer üniversitelerde daha farklı fakülteler ile çalışmalar yapılabilir.
- Araştırma yalnızca KKTC’de Gazimağusa ilçesinden toplanan verilerin analiz edilmesi ile yürütülmüştür. Ada genelinde ve farklı yerleşim birimlerinde değişkenlerin nasıl sonuç vereceğini görmek literatüre katkı sağlayacaktır.
- Farklı etnik kökene sahip bireyler üzerinde benzer çalışma yapılabilir.
- Araştırmada kullanılan ilişkisel benlik ölçeği ve eş seçme stratejileri envanteri üniversite öğrencilerini hedef almaktadır. Lise öğrencileri gibi farklı gruplarda farklı ölçekler kullanılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Kültürel özellikler zamansal değişimlerden etkilenebilir ve benlik yapısı , eş seçme stratejileri de bu değişkenlerden etkilenebilir. Bu nedenle ilişkisel benlik düzeyi ölçeği ve eş seçme stratejileri envanteri farklı zamanlarda farklı değişkenler ele alınarak tekrarlanabilir.
- Bu araştırma aynı grup üzerinde katılımcıların eş seçimi gerçekleştikten sonra boylamsal bir çalışma ile tekrarlanabilir.
- Araştırmada ilişkisel benlik düzeyleri ve eş seçme stratejileri üzerinde anlamlı düzeyde etkisi bulunan değişkenlerin aracı etkisi araştırılabilir.

- Eş seçme stratejileri, anne babanın medeni durumu (boşanmış, birlikte, dul) değişkeni açısından incelenebilir.

6.2.2 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Sağlıklı eşlerin meydana getirdiği ailelerde büyüyen çocuklar ebeveynlerinin tutumlarını benimseyerek toplumun mutluluğuna katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda evlilik öncesi sağlıklı eş seçimi ve eşler arası ilişkiler hakkında eğitimler okullarda müfredata girebilir.
- Toplumsal cinsiyet rollerine ve değerlere yönelik eğitimler çocukluk döneminden itibaren verilebilir.
- Evlilik ve aile danışmanlığı hizmeti verenler eş seçim sürecinde sağlıklı ilişkiler, eş seçiminde yanlış inançlar ve beklentiler gibi konularda rehberlik verebilir. Aynı zamanda üniversite öğrencilerini bilgilendirmek için de seminerler düzenlenebilir.
- Evliliklerinde sorun yaşayıp evlilik danışmanlığı alan bireylerin eş seçim süreçleri farklı değişkenler bağlamında incelenerek çözüm aşamasında bir teknik olarak kullanılabilir.
- Bu çalışmanın bulguları evlilik öncesi danışmanları ve aile danışmanlarının kuramsal boyutta geliştirmeler sağlamalarına yardımcı olabilir.

6.2.3 Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler

- Bu çalışmanın sonuçları evlilik danışmanlıklarında ve eş seçim süreçlerinde çiftlerin birbirini anlamasına katkı sunabilir. Bu nedenle ilgili bakanlıklarda evlilik öncesi süreçlere yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Aldatma ve boşanmaların en aza indirgenmesi noktasında eş seçiminin önemini vurgulayan destek çalışmaları yapılabilir. Bu konuda ilgili uzmanlar görevlendirilerek rehberlik çalışmaları yapılabilir.

- Üniversitelerde evlilik öncesi eş seçim süreçlerine yönelik üniversite seçmeli dersler müfredata eklenebilir.
- Gelecek nesillerde boşanmaların azalması, eşlerin birbirine anlayış göstermesi konusunda bilinçli nesiller yetişmesinde gerekli eğitimler okulların yanında çeşitli kurum ve kuruluşlarda verilebilir.
- Anne baba tutumlarının eş seçimindeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda anne babalara yönelik eğitim programları geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, M., Sürücü, Ş. G., Köroğlu, C. O., & Öztürk, M. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarını Etkileyen Faktörler*, Cukurova Medical Journal, 44(1), 93-100.
- Akçınar, B., & Özbek, E. (2017). *Benlik Gelişiminin Öz-Yeterlik Algısı ve Ebeveyn Davranışlarıyla İlişkisi*. Türk Psikoloji Yazıları, 20(40), 38-53.
- Akpınar, M. (2021). *Bireyin Bağlanma Stili ile Eş Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Aksakal, İ., & Akkaş, İ. (2023). *Z Kuşağının Eş Seçme Stratejileri: Erzincan Örneği*, Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 14(51).
- Aktaş, S. (2011). *9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Akyüz, M. Ve Keleşoğlu, F. (2022). *Sosyal Hizmet Uygulamalarında Birey Merkezli Yaklaşım: Carl Rogers ve Rogeryan Terapi*. Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 57(2), 1040-1053.
- Altuntaş, S., ve Atli, A. (2015). *Eş Seçme Stratejileri Envanteri Geliştirilmesi*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(32), 123-135.

- Aslan, E. (1992). *Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(4), 7-14.
- Aslan, Z. K., & Nazlı, S. (2021). *Üniversite Öğrencilerinde Evliliğe Yönelik İnançlar: Bir Müdahale Programının Etkililiği*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), 452-470.
- Ateş, F. (2009). *Dans Sporuyla Uğraşan Bireylerle Diğer Spor Branşlarıyla (Atletizm, Basketbol, Voleybol, Tenis Vb.) Uğraşan Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
- Aydın, B. (1996). *Benlik Kavramı ve Ben Şemaları*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 8(8), 41-47.
- Aydın, G. S. ve Demir, A. (2017). *Lisansüstü Öğrencilerinin Eş Seçimini Etkileyen ve Sınırlandıran Görüş ve İnançları*. Ege Eğitim Dergisi, 18(2), 627-652.
- Aydın, K. B. (2019). *Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeğinin Geçerliliği, Güvenirliği ve Öznel Esenlik Hali ile İlişkisi*. International Journal of Education Technology & Scientific Researches, 4(8).
- Aydın, K.B. (2018). *The Comprison of The Young Never Marrieds Living in Turkey and United States in Terms of Loneliness, Anger, and Life Satisfaction*. 24. The International Association For Cross-Cultural Psychology Kongresi'nde Sunulan Poster, The University Of Guelph, Canada.

- Babahanoğlu, R. (2020). *Eş Seçiminde Öncelikler: Bilimsel Bir Araştırma*. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(2), 584-596.
- Babahanoğlu, R. (2021, Haziran). *Gençlerin Bağlanma Stilleri ile Eş Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi, 17, 98-118.
- Badahdah, A. M., & Tiemann, K. A. (2009). *Religion And Mate Selection Through Cyberspace: a Case Study of Preferences Among Muslims*. Journal of Muslim Minority Affairs, 29(1), 83–90. <https://doi.org/10.1080/13602000902726798>
- Başay, A. C. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Benlik Yapısı ve Eş Seçme Kriterleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Battal, A. (2008) *Boşanma Sebepleri*. Bilimsel Araştırma Projesi Uygulama Sonuçları.
- Bener, M. (2011). *Dindarlık-Eş Seçimi İlişkisi (SDÜ Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Bintaş Zörer, P. (2015). *Bağlanma Kuramı Perspektifinden Sosyal Kaygı: Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Reddedilme Duyarlılığının Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi.
- Bolattekin, A. (2014). *Anne-Babanın Bağlanma Stilleri, Anne-Baba Tutumları ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi.

- Bolcal, D. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Aşk Stilleri, Bağlanma Biçimleri ve Eş Tercihleri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi.
- Bozgeyikli, H. ve Toprak, E. (2013). *Üniversiteli Gençlerin Eş Seçim Kriterlerinin Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi*. Gençlik Araştırmaları Dergisi, 1(1), 68–87.
- Burton, K. A., Gore, J. S., & Sturgeon, J. (2012). *The Role of Relational Self-construal in Reactions to Charity Advertisements*. Self and Identity, 11(3), 343–359. <https://doi.org/10.1080/15298868.2011.583529>
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Teknikleri; Örneklem Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chu, I., & Vu, M. C. (2022). *The Nature of The Self, Self-Regulation and Moral Action: Implications From The Confucian Relational Self and Buddhist Non-Self*. Journal of Business Ethics, 180(1), 245-262.
- Cross, S. E., & Madson, L. (1997). *Models of The Self: Self-Construals and Gender*. Psychological Bulletin, 122(1), 5–37.

Cross, S. E., Bacon, P. L., & Morris, M. L. (2000). *The Relational-Interdependent Self-Construal And Relationships*. Journal of Personality And Social Psychology, 78(4), 791.

Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan Ve Davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). *Relational and Personal Predictors of Marital Satisfaction*. Turkish Psychological Counseling And Guidance Journal, 4(39), 13-23.

Çalışkan, Z., Taşhan, S. T., Orhan, İ., & Nacar, G. (2015). *Orijinal Araştırma Partneri Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tercihlerinin Karşılaştırılması*. Annals of Health Sciences Research, 4(1), 6-10.

Çavuş, F., Çıvgın, U., & Yorulmaz, E. (2023). *Dürtüsellik, Utanç ve Patolojik Kumar Oynama İlişkisinde Benlik Saygısının Aracı Rolü*. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 5(3), 228-238.

Çelik, A. R., Asqarova, S. ve Tutgun-Ünal, A. (2021). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçim Tutumlarında Değer Yönelimlerinin Etkileri*. OPUS International Journal of Society Researches, 17(38), 5042-5070.

Çimen, L. K. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Vatanseverlik Tutumları ile Benlik Kurguları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6(3), 1950-1975.

- Çuhadaroğlu, A., & Akfırat, N. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Benlik Kurgularıyla Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 16(4), 1031-1046.
- Dede, E. (2015). *Psikolojik Doğum Sırasının Bireyci–Toplulukçu–İlişkisel Benlik Tipi Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi.
- Demir, A. (2020). Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Kariyer Kararsızlığı: Sinop Örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8 (22), 1-17.
- Demir, S. Z. (2021). *Yetişkin Bireylerde Sosyal Medya Kullanımının Benlik Sayısı ile İlişkisi: Narsizmin Aracı Rolü*. YdÜ Sosbiller, 14(2), 245-271.
- Demir, Y. ve Durmuş, E. (2015). *Uzun Evlilikler: Bir Yastıkta Kırk Yıl*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(36), 636-645.
- Direktör, C. (2017). *Koleje Giriş Sınavına Hazırlanan Çocuklarda Başarı, Benlik Saygısı, Depresyon ve Kaygının Değerlendirilmesi*. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 1(2), 94-102.
- Direktör, C., & Nuri, C. (2017). *Benlik Saygısının Akademik Motivasyon Üzerindeki Etkisi: Otomatik Düşüncenin Aracı Rolü*. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 1(1), 66-75.
- Doğan, A., & Cebioğlu, S. (2011). *Beliren Yetişkinlik: Ergenlikten Yetişkinliğe Uzanan Bir Dönem*, Türk Psikoloji Yazıları, 14(28), 11-23.

<https://www.proquest.com/scholarly-journals/beliren-yetiskinlik-ergenlikten-yetiskinlige/docview/1775152698/se-2>

Doğru, D. (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumlarının Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi.

Du, H., King, R. B., & Chi, P. (2017). *Self-Esteem and Subjective Well-Being Revisited: The Roles of Personal, Relational, and Collective Self-Esteem*. PloS one, 12(8).

Du, H., King, R. B., & Chu, S. K. W. (2016). *Hope, Social Support, and Depression Among Hong Kong Youth: Personal and Relational Self-Esteem as Mediators*. Psychology, Health and Medicine, 21(8), 926-931. <https://doi.org/10.1080/13548506.2015.1127397>

Efe, E. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Eğilimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Ekşi, H., Özgen, G. & Kardaş, S. (2017). *Eş Seçimi, Mükemmeliyetçilik ve Değerlerin Evlenmemiş Bireylerin Duygusal İlişki Tercihlerine Etkisi*. Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2 (2), 92–104.

Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., ve Alpkan, R. L. (2005). *Evlilik Uyumu*. Düşünen Adam, 18(1), 39-47.

- Ercan, H. (2008). *Genç Yetişkinlerin Aşk Biçemleri ve Benlik Tipleri*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Ercan, H. (2011). *İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri ve Uyarlama Çalışması*. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2011(2), 37-45.
- Ercan, H. (2013). *Genç Yetişkinlerde Benlik Kurgusu Üzerine Bir Çalışma*. Zeitschrift für die Welt der Türken, 5(2).
- Funayama, R., Sugiura, M., Sassa, Y., Jeong, H., Wakusawa, K., Horie, K., Kawashima, R. (2012). *Neural Bases of Human Mate Choice: Multiple Value Dimensions, Sex Difference, and Self-Assessment System*. Social Neuroscience, 7(1), 59–73. <https://doi.org/10.1080/17470919.2011.580120>
- Gaertner, L., Sedikides, C., Luke, M., O'Mara, E. M., Iuzzini, J., Jackson, L. E., ... & Wu, Q. (2012). *A Motivational Hierarchy Within: Primacy of The Individual Self, Relational Self, or Collective Self?*. Journal of Experimental Social Psychology, 48(5), 997-1013.
- Gobin, R. L. (2012). *Partner Preferences Among Survivors of Betrayal Trauma*. Journal of Trauma & Dissociation, 13(2), 152–174. <https://doi.org/10.1080/15299732.2012.642752>
- Gökçe, G. (2017). *Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Beden Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi.

- Göker, G., & Öztürk, Y. (2023). *Kültürel Zekâ ve İlişkisel Benlik Düzeyi İlişkisi: Turist Rehberi Adaylarına Yönelik Bir Araştırma*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 22(87), 819-832.
- Gökulu, G. (2019). *Sembolik Etkileşimci Teorinin Gündelik Yaşam Sosyolojisine Katkıları*. Ekev Akademi Dergisi, (80), 173-190.
- Gözoğlu, F. (2015). *Evlilik ve Eş Seçimi*. Mersin Polis Meslek Eğitim Merkezi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Büro Amirliği.
- Güngör, M. (2015). *Okulöncesi Dönem Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıkları ve Anne Baba Tutumları*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(28), 199-216.
- Gürcan, D. (2015). *Benlik Farklılıklarına Rogers'ın Danışan Odaklı Terapisi ile Yaklaşım: Vaka Çalışması*. Ayna Klinik Psikoloji Dergisi, 2(1), 13-26.
- Gürses, İ., & Kılavuz, M. A. (2011). *Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi*. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 20(2), 153-166.
- Heintzelman, S. J., & Bacon, P. L. (2015). *Relational Self-Construal Moderates the Effect of Social Support on Life Satisfaction*. Personality and Individual Differences, 73, 72-77.

Husain, W., & Gulzar, A. (2015). *The Psychosocial Preferences in Mate Selection Among Pakistanis*. *Caring*, 25830, 10-81.

Hwang, P. C., Han, M. C., & Chiu, S. F. (2015). *Role Breadth Self-Efficacy and Foci of Proactive Behavior: Moderating Role of Collective, Relational, and Individual Self-Concept*. *The Journal of Psychology*, 149(8), 846–865.
<https://doi.org/10.1080/00223980.2014.985284>

İmamoğlu, E. O. (1998). *Individualism and Collectivism in a Model and Scale of Balanced Differentiation and Integration*. *Journal of Psychology*, 132(1), 1-8.

James, W. (1963). *The Varieties of Religious Experience: A Study in Human Nature Being The Gifford Lectures on Natural Religion*, Edinburgh, 1901-1902.

Jiang, T., Geng, L., Tang, Y., & Ye, L. (2016). *The Implicit Sociometer Effect and The Moderating Role of Relational Self-Construal*. *Scandinavian Journal of Psychology*, 57(6), 601-606.

Kadırhan, G., Erdem, A., & Şeker, F. (2022). *Şırnak Halkının Toplulukçu Kültürel Değerleri ile Turizmin Algılanan Sosyoekonomik Etkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 19(3), 486-501.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*. Ankara: Evrim Yayınevi.

- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalkan, M. (2012). “*Eş Seçimi ve Eş Seçiminde Önemli Faktörler*”, *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaptan, N. (2018). *Benlik Kurguları Açısından İlişki Tarzlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Karakamış, E. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçim Stratejileri ve Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi.
- Karakitapoğlu Aygün, Z. (2004). *Self, Identity, Emotional Well-Being Among Turkish University Students*. The Journal of Psychology, 138(5), 457-478.
- Karatekin, H. (2013). *Benlik Yapılarına Göre Başa Çıkma Stratejileri ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Kashima, E. ve Hardie, E. H. (2000). *The Development and Validation of The Relational, Individual and Collective Self Aspects (RIC) Scale*. Asian Journal of Social Psychology, 3, 19-48.
- Kashima, Y., Kokubo, T., Kashima, E. S., Boxall, D., Yamaguchi, S., & Macrae, K. (2004). *Culture and Self: Are There Within-Culture Differences in Self Between Metropolitan Areas and Regional Cities?*. Personality and Social Psychology Bulletin, 30(7), 816-823.

- Keklik, İ. (2011). *Türk Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Tercihleri*. Eğitim Araştırmaları Dergisi. 44, 129-148.
- Keldal, G. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak Eş Seçme Stratejileri ve Cinsiyet Rol Algıları*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi.
- Kesebir, T. (2023). *Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumunun Eş Seçimi ve Çift Uyumuyla İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Kocayörük, E. (2012). *Öz-Belirleme Kuramı Açısından Ergenlerin Anne Baba Algısı ile Duyuşsal İyi Oluşları Arasındaki İlişki*. Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal, 4(37).
- Korkulu, A. (2019). *Anne Baba Tutumunun Eş Seçiminde Sınırlandırıcı İnançlar ile İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Korunur, R. ve Taştan, N. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Kriterlerinin Kişilik Özellikleri ile İlişkisinin İncelenmesi*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 313-322.
- Korunur, R. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimine Yönelik Tutumlarının Ana-Babaya Bağlanma ve Kişilik Özellikleri ile İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi.
- Körük, S. (2019). *Eşimizi Nasıl Seçeriz? Eş Seçimi Üzerine Bir Derleme*.

Kul, H. (2019). *Kuşaklara Göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar, Romantizm ve Eş Seçimi Tutumları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi.

Küçükturan, G. (2005). *Anne Baba Tutum Ölçeği*. Eurasian Journal of Educational Research (EJER), (19).

Li, N. P., Yong, J. C., Tov, W., Sng, O., Fletcher, G. J. O., Valentine, K. A., Jiang, Y. F., & Balliet, D. (2013). *Mate Preferences Do Predict Attraction and Choices in The Early Stages of Mate Selection*. Journal of Personality and Social Psychology, 105(5), 757–776. <https://doi.org/10.1037/a0033777>

Li, Y. I., Hazler, R. J., & Trusty, J. (2017). *Relational Self-Construal as a Moderator of Social Support in Career Decision Making*. The Career Development Quarterly, 65(1), 44-56.

Mamat, M., Huang, W., Shang, R., Zhang, T., Li, H., Wang, Y., Luo, W., & Wu, Y. (2014). *Relational Self Versus Collective Self: A Cross-Cultural Study in Interdependent Self-Construal Between Han and Uyghur in China*. Journal of Cross-Cultural Psychology, 45(6), 959-970. <https://doi.org/10.1177/0022022114530558>

Morsünbül, Ü. (2013). *Benlik Kurgularının Ergenlerin Yaşam Doyumu ve Depresyon Düzeylerine Olan Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi.

Mutallimova, S. (2014). *Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi.

Neca Gökgül, A. (2022). *Nöropazarlama Yaklaşımlarını Sigmund Freud'un Yapısal Zihin Modeli Çerçevesinde Değerlendirmek*. Electronic Journal of Social Sciences, 21(82).

Nesteruk, O., & Gramescu, A. (2012). *Dating and Mate Selection Among Young Adults from Immigrant Families*. Marriage & Family Review, 48(1), 40–58. <https://doi.org/10.1080/01494929.2011.620732>

Nurdan, G. T. (2023). *Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet Romanında Bilincin Üç Katmanı: İd-Ego-Süperego*. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 12(38), 80-90. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1361121>

Özdemir, B. N. K., & Buran, A. (2023). *Yetişkin Bireylerin Cinsel Mitlere İnanma Düzeyleri, Cinsel Tutumları ve Benlik Saygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. International Journal of Social Humanities Sciences Research, 10(96), 1282-1291.

Özdemir, E. B., & Kaşot, N. (2015). *Türk ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetleri 6., 7., 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyleri ve Sürdürülebilir Çevreye Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*. Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi, 3(1), 16-39.

Özdemir, M. B., & Barut, Y. (2023). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Süper Lig Futbolcularının Benlik Saygılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 14(2), 237-248.

Özden, A. T. (2021). *Tüketicilerin Benlik Kurgusu ve Anlık Satın Alma Eğilimi Arasındaki İlişki*. Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi, 17(2), 483-505.

Özen, Y. & Gül, A. (2007). *Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu*. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0 (15), 394-422.

Özen, Y. ve Gülaçtı, F. (2010). *Benlik Kavramı ve Benliğin Gelişimi Bilen Benliğe Gereksinim Var Mı?* Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(2), 20-38.

Özoğlu, S. Ç. (2019). *Psikolojik Danışmada Benlik Kavramı*. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 8(1), 93-111.

Öztürk, E. B., Gökoğlu, S. K., ve Karagonlar, G. (2015). *İlişkisel Benlik Ölçeğinin Türkçe Geçerlemesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 16(2), 49-70. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001429

Pedersen, E. R., Hsu, S. H., Neighbors, C., Lee, C. M., & Larimer, M. E. (2013). *The Relationship Between Collective Self-Esteem, Acculturation, and Alcohol-Related Consequences Among Asian American Young Adults*. Journal of

Ethnicity in Substance Abuse, 12(1), 51–67.

<https://doi.org/10.1080/15332640.2013.759769>

Pouliasi, K., & Verkuyten, M. (2012). *Understanding The Relational Self*. European Psychologist.

Sakal, Ö., & Aytekin, İ. (2014). *Bireycilik-Toplulukçuluk Değerlerinin Başarı Amaç Yönelimlerine Etkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5(8), 45-66.

Saltürk, A. (2022). *Sosyal Onay İhtiyacının Yordanmasında İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik ve Ana-Baba Tutumunun Rolü*. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 13(1), 316-334.

Sergeant, M. J. T., Davies, M. N. O., Dickins, T. E., & Griffiths, M. D. (2005). *The Self-Reported Importance of Olfaction During Human Mate Choice*. Sexualities, Evolution & Gender, 7(3), 199–213.
<https://doi.org/10.1080/14616660500173685>

Soner, G. (2020). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinde Eş Seçme Stratejileri ve İlişki Doyumunun Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Soner, G., & Düşünceli, B. (2021). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinde Eş Seçme Stratejileri ve İlişki Doyumu*. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4(1), 186-202.

- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sprecher, S. ve Metts, S. (1999). *Romantic Beliefs: Their Influence on Relationships and Patterns of Change Over Time*. Journal of Social and Personal Relationships, 16(6), 834-851.
- Şah, U. & Şah, D. E. (2022). *Kültürel Bir Boyut Olarak “Bireycilik-Toplulukçuluk” ve Türkiye’deki Çalışmalar*. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2), 108-121.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using Multivariate Statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Tanti, C., Stukas, A. A., Halloran, M. J., & Foddy, M. (2008). *Tripartite Self-concept Change: Shifts in the Individual, Relational, and Collective Self in Adolesce*. Self and Identity, 7(4), 360–379. <https://doi.org/10.1080/15298860701665081>
- Taştekin, E., & Bayhan, P. (2022). *Ergenler Arasında Görülen Siber Zorbalığın ve Mağduriyetin Akran İlişkileri ve Benlik Kavramı ile İlişkisinin İncelenmesi*. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 4(1), 54-64.
- Terzino, Kari. A., & Cross, Susan. E. (2009). *Predicting Commitment in New Relationships: Interactive Effects of Relational Self-Construal and Power*. Self and Identity, 8(4), 321–341. <https://doi.org/10.1080/15298860802102273>
- Topaloğlu, M. (2012), *Eş Seçimi ve Evliliğe Hazırlık*, İstanbul: Yediveren Yayınları.

Tunç, S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidyeti, Evlilik Beklentileri ve Evlilik Tutumları Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi.

Türkarslan, N., & Suleymanov, A. (2010). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evlilik Konusundaki Görüş ve Düşünceleri-Azerbaycan ve Türkiye Karşılaştırması*. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, (5).

Tüzemen, A., & Özdağoğlu, A. (2010). *Doktora Öğrencilerinin Eş Seçiminde Önem Verdikleri Kriterlerin Analitik Hiyerarşi Süreci Yöntemi ile Belirlenmesi*. Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, 21(1), 215-232.

Uzun, N. B., Aygar, B. B., Sezgin, M., & Topuz, A. G. (2019). *Beliren Yetişkinlik Ölçeğinin Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre Ölçme Değişmezliğinin İncelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(2), 683-694.

Üney, R. ve Güneri Yöyen, E. (2020). *Benlik Yapısı, Romantik İlişki Biçimleri ve Cinsiyet Arasındaki İlişki*, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (1), 170-184.

Wasti, S. A. & Erdil, S. (2007). *Bireycilik ve Toplulukçuluk Değerlerinin Ölçülmesi: Benlik Kurgusu ve INDCOL Ölçeklerinin Türkçe Geçerlemesi*. Yönetim Araştırmaları Dergisi, 7, 39-66.

Yalçın, H. (2014). *Evlilik Uyumu ile Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

- Yalçın, İ. (2016). *Profesyonel Psikolojik Yardım Aramaya İlişkin Tutumların Yordanmasında Benlik Kurgusu ve Algılanan Sosyal Desteğin Rolü*, Eğitim ve Bilim, 41(183).
- Yalçındağ, B. (2009). *Relationships Between Courage, Self-Construals and Other Associated Variables*, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Yavuzer, N. (2017). *Ergenlerde Romantik İlişkiler Açısından Gelecek Zaman Yönelimleri ile Benlik Kurguları Arasındaki İlişkiler*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(4), 275-296.
- Yıldırım, İ. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Kriterleri*. Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 3(27), 15-30.
- Yıldırım, N. H. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeyleri ile Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Eş Seçme Kriterleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Yıldırım, P. K. (2014). *Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık ile Benlik Kurgusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Yılmaz, M. T. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları (Self-Compassion) ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.

Yılmazçoban, M. (2010). *Evlilikte Çiftleri Etkileyen Unsurlar ve Arkadaşlık İlkeleri*.

Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1).

Yöntem, M. K. ve İlhan, T. (2013). *Benlik Kurguları ve Otantikliğin Özgeciliği Üzerindeki Yordayıcı Gücünün Belirlenmesi*. International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. 8/8, 2291-2302.

Yücel, Y. (2013). *Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı ve Öğrenilmiş Çaresizlik ile İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi.

EKLER

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN İLİŞKİSEL BENLİK TUTUMLARI Ve EŞ SEÇME STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ

Değerli katılımcı, araştırmaya katılmayı kabul etmeden önce, lütfen araştırma ile ilgili aşağıda bulunan bilgileri dikkatlice okuyunuz. Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz varsa, aşağıda iletişim bilgileri yer alan araştırmacıyla iletişime geçebilirsiniz.

Bu araştırma Şevval Kaygısız tarafından, Prof. Dr. Sibel Dinçyürek denetimi altında yürütülmektedir. Araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik tutumlarının eş seçme stratejileri üzerindeki etkisini incelemektir. Uygulama ortalama 15-20 dakikanızı alacak olup çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama ve çalışmanın herhangi bir aşamasında hür iradeniz ile çalışmadan ayrılma hakkınız bulunmaktadır. Çalışmada Kişisel Bilgi Formu, Eş Seçme Stratejileri Envanteri ve İlişkisel Benlik Ölçeği cevaplandırılacaktır. Bu formu okuyup onay vermeniz, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Eğer araştırmaya katılmayı ve tamamlamayı kabul ederseniz, cevaplar ve anketler gizlilikle korunacaktır. Araştırma kapsamında toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak olup, kişisel bilgileriniz korunacaktır. Gerektirdiği takdirde her iki araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz.

Gönüllü katılımınızı belirtmek için, lütfen aşağıda bulunan bilgilendirilmiş onam formunu imzalayınız.

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Araştırmanın Başlığı: Üniversite Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumları ve Eş Seçme Stratejilerinin İncelenmesi

Araştırmacıların Adı: Şevval Kaygısız (22500845)

Yüksek Lisans Öğrencisi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Doğu Akdeniz Üniversitesi.

E-Mail: sevval.kygsz.01@gmail.com

Tel: (0533) 843 6191

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sibel Dinçyürek

Öğretim Üyesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Doğu Akdeniz Üniversitesi.

E-Mail: sibel.dincyurek@emu.edu.tr

Tel: 0(392) 630 22 95

Her ifadeye katıldığınızı belirtmek için lütfen yanda bulunan kutuları işaretleyiniz.

1. Bilgileri okuyup anladığımı ve soru sorma fırsatımın olduğunu ☐ onaylıyorum.
2. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı ve isteğim doğrultusunda ☐ açıklama zorunluluğu olmaksızın çekilme hakkına sahip olduğumu biliyorum.
3. Bu araştırmaya katılmayı hiçbir baskı olmaksızın kendi rızamla kabul ☐ ediyorum.

Tarih:

İmza:

Kişisel Bilgi Formu

Bu formda kişisel bilgiler istenmektedir. Sizden istenen bilgiler bilimsel bir araştırma için kullanılacaktır. İsminizi belirtmeniz gerekmemektedir. Verdiğiniz cevaplar yalnızca araştırma için kullanılacak olup araştırmanın doğru ve güvenilir sonuçlar verebilmesi için formu dürüst ve içten bir şekilde doldurmanız beklenmektedir.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Şevval KAYGISIZ

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

2- Yaşınız:

3- Bölümünüz:

- ( ) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
- ( ) Müzik Öğretmenliği
- ( ) Özel Eğitim Öğretmenliği
- ( ) Okul Öncesi Öğretmenliği
- ( ) Sınıf Öğretmenliği
- ( ) İlköğretim Matematik Öğretmenliği
- ( ) Türkçe Öğretmenliği
- ( ) Hukuk
- ( ) Beslenme ve Diyetetik
- ( ) Fizyoterapi ve Rehabilitasyon
- ( ) Hemşirelik
- ( ) Ebelik
- ( ) Paramedik
- ( ) Sağlık Yönetimi
- ( ) Egzersiz ve Spor Bilimleri

4- Sınıf düzeyiniz: ( ) 1. Sınıf ( ) 2. Sınıf ( ) 3. Sınıf ( ) 4. Sınıf

5- Yaşadığınız yer: ( ) Köy ( ) İlçe ( ) İl

6- Barınma türünüz? ( ) Yurtta ( ) Evde ( ) Evde aile ile birlikte

7- Ailenizin tutumunu nasıl algıyorsunuz?

- ( ) Otoriter ( ) İlgisiz ( ) Aşırı Hoşgörülü ( ) Demokratik ( ) Aşırı Koruyucu

8- Ekonomik gelir algınız?

- ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek

9- Kişisel özellikleriniz sosyal ilişkilerinizi nasıl etkilemektedir?

☐ Olumlu ☐ Olumsuz

10- İlişkilerinizde kişisel özellikleriniz duygusal arkadaş seçme kriterlerinizi nasıl etkilemektedir?

☐ Olumlu ☐ Olumsuz

11- İlişki durumunuz?

☐ İlişkim var ☐ İlişkim yok ☐ Flört ☐ Sözlü ☐ Nişanlı ☐ Evli

Ek 2: Eş Seçme Stratejileri Envanteri

Eş Seçme Stratejileri Envanteri		Hiç Katılmıyorum									Tamamen Katılıyorum
No	Maddeler										
1	Evleneceğim kişinin güzel/yakışıklı olması benim için önemlidir.										
2	Evleneceğim kişinin benimle aynı mezhepten olması benim için önemlidir.										
3	Evleneceğim kişinin aşka inanması benim için önemlidir.										
4	Evleneceğim kişinin saygın bir meslek sahibi olması benim için önemlidir.										
5	Evleneceğim kişinin benimle aynı etnik kökenden olması benim için önemlidir.										
6	Evleneceğim kişinin cinsel yönden çekici olması benim için önemlidir.										
7	Evleneceğim kişinin ev işlerinden anlaması benim için önemlidir.										
8	Evleneceğim kişinin daha önce cinsel ilişkide bulunmamış olması benim için önemlidir.										
9	Evleneceğim kişinin fiziksel olarak çekici olması benim için önemlidir.										
10	Evleneceğim kişinin benimle aynı kültürel yapıdan olması benim için önemlidir.										
11	Evleneceğim kişinin çocukları sevmesi benim için önemlidir.										
12	Evleneceğim kişinin iyi bir maddi gelire sahip olması benim için önemlidir.										

13	Evleneceğim kişinin bana aşık olması benim için önemlidir.								
14	Evleneceğim kişinin, aileme saygı duyması benim için önemlidir.								
15	Evleneceğim kişinin daha önce evlenmemiş olması benim için önemlidir.								
16	Evleneceğim kişinin çocuk bakımından anlaması benim için önemlidir.								
17	Evleneceğim kişinin dürüst olması benim için önemlidir.								
18	Evleneceğim kişinin bana ekonomik güvence sağlaması benim için önemlidir.								
19	Evleneceğim kişiyle aynı siyasi görüşten olmak benim için önemlidir.								
20	Evleneceğim kişinin güvenilir olması benim için önemlidir.								
21	Evleneceğim kişinin sadık olması benim için önemlidir.								
22	Evleneceğim kişinin sevgisini ifade etmesi benim için önemlidir.								
23	Evleneceğim kişinin bakir/bakire olması benim için önemlidir.								
24	Evleneceğim kişinin bana saygılı davranması benim için önemlidir.								
25	Evleneceğim kişinin evliliğe önem veren biri olması benim için önemlidir.								
26	Evleneceğim kişinin, sosyal statüsü yüksek bir mesleğe sahip olması benim için önemlidir.								
27	Evleneceğim kişinin aile kurumuna önem veren biri olması benim için önemlidir.								
28	Evleneceğim kişinin evine bağlı olması benim için önemlidir.								

Ek 3: İlişkisel Benlik Ölçeği

Değerli katılımcı,

İlişkisel benlik ölçeği, benlik düzeyindeki ilişkisel eğilimi belirlemeye yöneliktir. Aşağıdaki ölçekte bazı ifadeler yer almaktadır, bu ifadeleri okuduktan sonra sizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz. İfadelerin doğru veya yanlış bir cevabı bulunmamaktadır. Bu nedenle samimi ve dürüst cevap vermeniz beklenmektedir.

NO	MADDELER	Hiç Katılmıyorum						Tamamen Katılıyorum
			1	2	3	4	5	
1	Yakın ilişkilerim benim kim olduğumun önemli bir yansımasıdır.							
2	Kendimi birine çok yakın hissettiğimde, çoğu zaman o kişiyi önemli bir parçamış gibi görürüm.							
3	Genel olarak, yakın ilişkilerimin kendimi nasıl hissettiğimle ilgisi çok azdır.							
4	Bence benim kim olduğumu anlamak isteyen benim yakın dostlarıma ve onların kim olduklarına bakabilir.							
5	Kendimi düşündüğüm zamanlar, genellikle yakın dostlarımı ve ailemi de düşünürüm.							
6	Birisiyle yakın bir dostluk kurduğum zaman, genelde o kişiyle özdeşleşirim.							
7	Eğer biri bana yakın birisini incitirse, ben de kendimi incinmiş hissederim.							
8	Bence, yakın ilişkilerimin benim ne tür bir insan olduğum ile ilgisi yoktur.							
9	Gurur duygumun oluşmasında yakın							

	dostlarım ile ilişkilerimin büyük bir rolü vardır.							
10	Genel olarak, yakın ilişkilerim benim düşüncelerimin ve hislerimin önemli bir parçasıdır.							
11	Bir yakınım önemli başarılar kazanınca, genelde ben de çok gurur duyarım.							

Ek 4: Etik Kurul Onayı

EĞİTİM BİLİMLERİ ETİK ALT KURULU

Sayı: ETK00-2023-0201

24.10.2023

Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.

Sayın: Şevval Kaygısız (22500845)

Prof. Dr. Sibel Dinçyürek danışmanlığında yürüttüğünüz “Üniversite Öğrencilerinin İlişkisel Benlik Tutumları ve Eş Seçme Stratejilerinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmanızla ilgili başvurunuz, Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Alt Kurulu'nun 20 Ekim 2023 tarih ve 2023/141 sayılı toplantısında incelenerek uygun bulunmuştur.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Prof. Dr. Sıtkiye Kuter
Eğitim Bilimleri Etik Alt Kurulu Başkanı

Ek 5: Ölçek İzinleri

Abdullah ATLI <abdullahatli1@gmail.com>

Alıcı: ben ▼

23 Mayıs Sal 09:42

Sayın Kaygısız, ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz.

Doç.Dr. Abdullah ATLI

İnönü Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD. <https://orcid.org/0000-0001-7504-484X>

Tel: 0422 377 45 65

Adres: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi B.Blok, Kat: 1,
Bulgurlu, Malatya Elazığ Yolu 10.Km Battalgazi/Malatya

Associate Prof. Dr. Abdullah ATLI

Inonu University

Faculty of Education

Department of Guidance and Psychological Counseling

<https://orcid.org/0000-0001-7504-484X>

Phone: +90 422 377 4565

Engin Ozturk engin.ozturk@deu.edu.tr gmail.com [üzerinden](#)

Alıcı: ben ▼

5 Haziran Pzt 12:39 ★ ↶ ⋮

Merhabalar,

Öncelikle çalışmamıza gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim. Ölçeği istediğiniz gibi kullanabilirsiniz.

RISC (ilişkisel benlik) ile ilgili yaptığımız çalışmanın bütün maddelerini aşağıda bulabilirsiniz.

1. Yakın ilişkilerim benim kim olduğumun önemli bir yansımasıdır.
2. Kendimi birine çok yakın hissettiğimde, çoğu zaman o kişiyi önemli bir parçamış gibi görürüm.
3. Genel olarak, yakın ilişkilerimin kendimi nasıl hissettiğimle ilgisi çok azdır.
4. Bence benim kim olduğumu anlamak isteyen benim yakın dostlarıma ve onların kim olduklarına bakabilir.
5. Kendimi düşündüğüm zamanlar, genellikle yakın dostlarıma ve ailemi de düşünürüm.
6. Birisiyle yakın bir dostluk kurduğum zaman, genelde o kişiyle özdeşleşirim.
7. Eğer biri bana yakın birisini incitirse, ben de kendimi incinmiş hissederim.
8. Bence, yakın ilişkilerimin benim ne tür bir insan olduğum ile ilgisi yoktur.
9. Gurur duygumun oluşmasında yakın dostlarıma ile ilişkilerimin büyük bir rolü vardır.
10. Genel olarak, yakın ilişkilerim benim düşüncelerimin ve hislerimin önemli bir parçasıdır.
11. Bir yakınım önemli başarılar kazanınca, genelde ben de çok gurur duyanım.

Ölçek yansıtıcı (reflective) özelliklere sahip, dolayısıyla ölçekteki değişkeni temsil etmek için ölçeğin genel ortalamasını kullanmak uygun olabilir.

Ancak değişkenin ölçüm modeli test edilirken orijinal yazarların iddiasına uygun şekilde RISC tek boyutlu da ele alınabilir ya da çalışmamızdaki gibi iki boyutlu da ele alınabilir. Eğer ölçüm modelinden yapısal eşitlik modeline geçilecek ise bu farklılık önemli olabilir.

Genel ortalama almadan önce RISC ölçeğinde 2 tane ters madde olduğunu hatırlatmak isterim, birisi 3. madde (çalışmamızda analiz dışında tutulmuştur), diğeri ise 8. madde.

Çalışmanızda sizlere başarılar dilerim.